Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Mellem

HAV OG HEDE

ULFBORG OG
OMEGNS
LANDBOFORENING

1901-1951

ULFBORG 1951

Mellem

HAV OG HEDE

Mellem
HAV OG HEDE

ULFBORG OG
OMEGNS
LANDBOFORENING

1901-1951

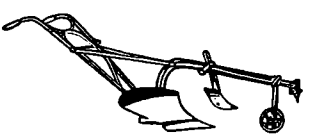

ULFBORG 1951

Rølles Bogtrykkeri . Ulfborg

FORORD

Mellem Hav og Hede har vi kaldt dette Jubilæumsskrift, der fortæller om Landbruget og dets Vilkaar i Landet bag Klitrækkerne, paa de store Engarealer omkring Nissum Fjord, over Ulfborg Sogns gode Agermarker og ind til de udstrakte og tyndt befolkede Hedesogne Øst for Ulfborg. — Skriftet giver i korte, og det kan maaske siges spredte Træk, et Indtryk af Landbrugets Udvikling paa Ulfborgegnen i første Halvdel af det tyvende Aarhundrede. Formaalet er at give især Ungdommen et Indblik i det Arbejde, der har maattet gøres for at naa frem til Landbrugets nuværende Stade.

Ulfborg og Omegns Landboforenings afdøde, mangeaarige Formand, P. Bach Thingstrup, afsluttede den sidste Beretning, han aflagde ved en Generalforsamling, med Ordene: „Gid vi Landmænd altid maa forstaa, at hvis vi staar splittede, da er vi svage, men staar vi sammen og løfter i Flok, da er vi stærke". — Det er Redaktionsudvalgets Haab, at nærværende Skrift maa kunne yde sit beskedne Bidrag til, at de unge, der i Dag i et velorganiseret Landbrug træder ind i de selvstændige Landmænds Rækker, faar Øjnene aabne for Betydningen af Sammenhold og faglig Dygtiggørelse.

Maatte kommende Slægter forstaa, at kun ved at værne om Fædrenes Minder og granske Fortiden kan man lære at forstaa Nutiden og derved faa Mulighed for at øve Indflydelse paa Fremtidens Udvikling.

Ulfborg i Juni 1951.

Redaktionsudvalget.

Klogt at kaste

Klogt at kaste
— mens vi raste —
Blik ud over svunden Tid.
Nutid binder
Fortids Minder
til en Krans om Bondens Strid.
Hundred Somres sejge Kræfter
viste Verden, at herefter
skulde Danmark grønnes — gro,
— skulde Danmark grønnes — gro!

Kuet — knægtet
alting nægtet
(uden Slid fra Morgenstund).
Ryggen krummet,
dog formummet
sang hans Sind om „Guld i Mund".
Morgensolens gyldne Strømme
næred Bondens vege Drømme
om en Fremtid lys og stor —
sollys Plads ved Livets Bord.

Forbundsfæller
Bonden tæller:
Bernstorffs Vilje — Fjords Forstand.
Bondevenner
— vi dem kender —
styrked, ildned Mod hos Mand,
saa han grøfted, som han skulde,
planted Læ for Sæd i Mulde.
— Øved Daad i Danmarks Land
fri og frank da Bondestand.

Viljers Møde —
alt i Grøde —
Evner voksed — skabte Mand.
Truer Tiden,
staa i Striden,
værn din Jord, din Gaard, dit Land.
Hvad der end skal Danmark gæste,
trange Kaar, dog aldrig Fæste.
Støt staar Frimands Slægt i Nord,
— støt staar Frimands Slægt i Nord!

Tid end karrig —
aldrig varig
bliver ond Tid hos et Folk.
Arv forpligter —
Ingen svigter;
for de døde er vi Tolk.
Tak for Eders Mod og Kampe!
Tak for hver Aladdinslampe.
Tak for Daad i Dagens Brand —
Hundred Aar gik over Land!

H. J. Aastrup.

Landbrugets begyndende Organisation.

For 200 Aar siden var Bondestanden fra i Oldtiden at være Landets førende Stand sunket ned til at leve under Trællekaar. — En gennem flere Menneskealdre hensynsløs Udnyttelse af Bønderne til Hoveriarbejde paa Herregaardene, Stavnsbaandet og Fællesdriften af Landsbyjorderne var Skyld i, at Flertallet af disse var blevet sløve, uvidende, mistænksomme og meget lidt interesserede i at gennemføre Forbedringer vedrørende Jordens Drift. — Det hørte til de meget sjældne Undtagelser at finde en Bonde, der kunde læse og skrive, og det var Herremændene og Folk udenfor Landbruget, der havde den afgørende Indflydelse paa Landets Styrelse som Raadgivere for den enevældige Konge.

Høstudbyttet af Bønderjorden laa betydeligt under det Udbytte, der blev høstet paa Herregaardenes egne Jorder. Da Fæsteafgiften (Landgildet) til Herremanden skulde betales i Form af Tiende (hvert tiende Neg), mistede denne ved Landsbyjordens daarlige Drift en Del af sine Indtægter. Svigtende Indtægter vil altid tvinge en Landmand til at undersøge, om en Forbedring og Omlægning af Driften er mulig, og da en væsentlig Del af Godsejernes Indtægter skulde komme fra den af de stavnsbundne Fæstebønder drevne Jord, blev de samme Godsejere, som havde undertrykt Bondestanden, af Omstændighederne tvungne til at gøre de første Skridt til den Frigørelse af Bønderne, der blev Spiren til det nittende og tyvende Aarhundredes Udvikling frem til Nutidens oplyste, faglig dygtige og organiserede Andelsbonde.

Den 29. Januar 1769 blev *Det kgl. danske Landhusholdningsselskab* stiftet. Selskabets Medlemmer var Godsejere og landbrugsinteresserede Mænd fra Byerne, og dets Formaal var at virke for en teknisk, faglig og økonomisk Fremgang for dansk Erhvervsliv, specielt med Henblik paa Landbruget, og at støtte Indførelsen af mere rationelle Driftsmetoder, der kunde forøge Udbyttet af Jorden. De mest fremskridtsvenlige Godsejere, deriblandt baade den ældre og yngre Bernstorff og Brødrene Christian Ditlev og Johan Ludvig Reventlow, saa, at Fællesskabets Ophævelse og Jordens Udskiftning samt en Oplysning af Bønderne, var den første Betingelse for Fremskridt. Paa deres egne store, udstrakte Godser gennemførte disse fremsynede Mænd sammen med flere andre de Forbedringer af Jor-

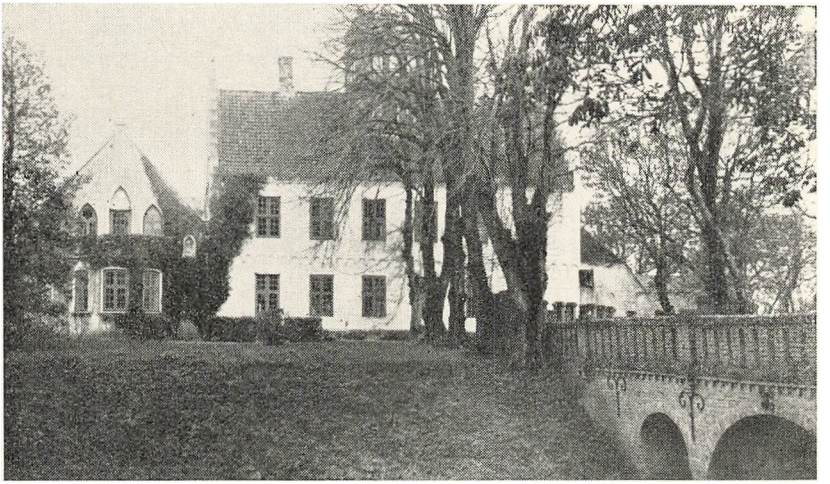

Nr. Vosborg

dens Drift og Bøndernes Kaar, der gjorde det muligt for dem at overbevise Skeptikerne, saaledes at Forordningen af 1781 om Fællesskabets Ophævelse og Udskiftningen af Landsbyjorderne og Forordningen af 1788 om Stavnsbaandets Ophævelse kunde gennemføres.

Stavnsbaandets Ophævelse blev hilst med Glæde af Bønderne, medens disse derimod i Almindelighed var fjendtlig stemt overfor Jordfællesskabets Ophævelse og Udskiftningen. Man følte, at Fællesskabet og de Vider og Vedtægter, hvorpaa dette hvilede, betød et vist Værn mod Godsejernes vilkaarlige Udnyttelse. At Jordfællesskabet var en afgørende Hindring for alle tekniske og driftsmæssige Fremskridt, var Flertallet af Bønderne endnu for uoplyste til at indse. — Først et lille Hundred Aar senere var den frigjorte, oplyste og politisk interesserede danske Bonde moden til at gaa ind i det nye Fællesskab, der da opstod i Form af Andelsbevægelsen.

Det kgl. danske Landhusholdningsselskabs Virksomhed tog, efter at Forordningen om Fællesskabets Ophør og Jordens Udskiftning var gennemført, i udstrakt Grad Sigte paa at faa Selskabets egne Medlemmer, Godsejerne, gjort interesserede i tekniske Forbedringer, bl. a. blev der fra Selskabets Side gjort en Indsats for at faa den nye Svingplov indført til Afløsning af den gamle, tunge og daarlige Hjulplov. Ved Oplysning, Præmiering o. lign. søgte Selskabet endvidere at faa Bønderne gjort interesserede i at faa Jorden afvandet og hegnet, faa Hjulploven afløst af Svingploven og at faa gennemført forbedrede Driftsmetoder.

Selv om Landhusholdningsselskabets Virke vel ikke direkte har faaet nogen stor Betydning for Egnene her ude ved Vesterhavet, saa har dette Selskabs Indsats dog Krav paa Omtale i Indledningen til nærværende Skrift. Gennem en lang Aarrække kom Selskabet til at betyde overordentlig meget ogsaa for det mindre og mellemstore Landbrug. — Dels drev

Landhusholdningsselskabet en stor Oplysningsvirksomhed, dels virkede Selskabets Medlemmer, Godsejerne og Præsterne, hvoraf mange var dygtige Landmænd, som Eksempler for Bønderne, og dels havde en Del af Medlemmerne direkte Forbindelse med Kancellierne (Regeringen), hvilket havde sin Betydning paa et Tidspunkt, inden Bønderne endnu havde faaet Bugt med Trællesindet, og inden de endnu var oplyste og selvbevidste nok til at tale deres egen Sag.

Efter Aar 1800 blev der rundt omkring i Landet stiftet forskellige økonomiske og patriotiske Selskaber. Disse Selskaber, hvis Virkeomraade var begrænset til en Landsdel eller et Amt, havde til Dels samme Formaal som Landhusholdningsselskabet, og Medlemmerne var Godsejere, landbrugsinteresserede Præster og fremtrædende Folk fra Byerne. I Ringkøbing Amt blev det første Selskab af denne Art stiftet i 1820, idet Etatsraad Fjelstrup, Sindinggaard, og Provst Krarup, Vejrum, sammen med flere af Egnens større Landmænd og interesserede Præster stiftede Holstebro og Omegns landøkonomiske Selskab.

Udviklingen af Landbrugets Organisation i Ringkøbing Amt.

Det i Indledningen nævnte „Holstebro og Omegns landøkonomiske Selskab", der som de øvrige Selskaber af samme Art bestod af Godsejere og landbrugsinteresserede Præster, blev ret hurtigt i Realiteten til „Ringkøbing Amts landøkonomiske Selskab", og det antog, saa vidt det kan oplyses, ogsaa dette Navn. I 1831 dannedes endvidere „Selskabet til den danske Heste- og Kvægraces Forædling", der samme Aar afholdt et Dyrskue i Ulfborg. I 1810 var Landets første Dyrskue blevet afholdt i Randers, hvor der var ansat et mindre Antal Præmier til de bedste Avlsdyr i Amtet. I 1824 havde der endvidere været afholdt et Dyrskue i Vejle, men Dyrskuet i Ulfborg i 1831 var det første egentlige Lokaldyrskue, der var foranlediget afholdt af en landøkonomisk Forening.

At Ulfborg blev Stedet for det første Dyrskue, og at Ulfborg-Egnen i det hele taget i disse Aar blev et Slags Centrum for det landbrugsfaglige Forenings- og Oplysningsarbejde indenfor Amtet, skyldes især 3 betydelige Mænds Indsats, nemlig Etatsraad Tang, Nørre Vosborg, Pastor Ove Krarup, Ulfborg, og Gaardmand Ole Kirk fra „Ebbensgaard" i Ulfborg. Som et af de førende Medlemmer indenfor „Ringkøbing Amts landøkonomiske Selskab" udvirkede Etatsraad Tang, der var meget interesseret i Bondestandens Vel, at der blev givet Adgang til, at Bønder kunde blive Medlemmer af Selskabet.

Endnu var det dog ikke i noget større Tal, at Bønderne selv kom til at tage Del i de landøkonomiske Foreningers Arbejde. De fleste af de ældre Bønder magtede kun mangelfuldt at læse og skrive, ligesom det hørte til Undtagelserne at træffe Bønder, der var nogenlunde skolede i offentlig Fremtræden. — Ole Kirk (1788—1876) var en af disse Undtagelser, han var en stout, dygtig og tillige veltalende Repræsentant for vestjydske Bønder baade indenfor det landøkonomiske Selskab og i Stænderforsamlingen.

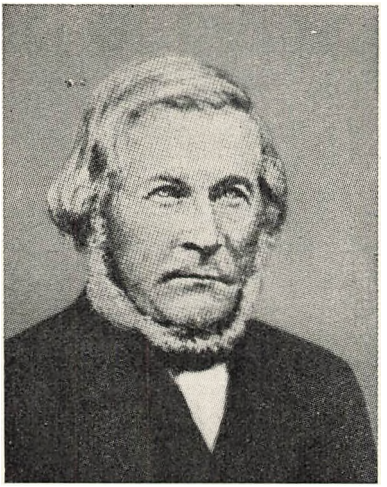

Gaardmand og Stænderdeputeret
Ole Kirk,
„Ebbensgaard", Ulfborg

Han, der var Medlem af alle Stænderforsamlinger, var en god Talsmand for de Ting, der laa Bønderne paa Hjerte, og han var den Bonde, der kom til at spille den største politiske Rolle før 1848. Medens det var velmenende Ikke-Landmænd eller Godsejere, der maatte tale de sjællandske Bønders Sag paa Roskilde Stænderforsamling, saa var det i Jylland Bonden Ole Kirk fra Ulfborg, der paa Stænderforsamlingen i Viborg med stor Dygtighed fremsatte sine Standsfællers Ønsker og Krav.

Omkring 1840 begyndte man rundt om i Landet at stifte de første egentlige Landboforeninger, hvoraf ogsaa Bønderne kunde blive Medlemmer, selv om det stadig var de større Landmænd og Præsterne, der var de ledende. Medens de første Landboforeninger i andre Egne af Landet omfattede et helt Amt, blev der i det store, tyndt befolkede Ringkøbing Amt oprettet Landboforeninger inden for mindre Omraader, ofte omfattende eet eller to Herreder.

Den ældste Landboforening inden for Amtet er Aulum og Omegns Landboforening, der blev oprettet 1844, Hammerum Herreds Landboforening oprettedes 1846, og 10 Aar efter, i 1856, oprettedes 3 nye Landboforeninger, nemlig: Skodborg-Vandfuld Herreders Landboforening, Bølling-Nørre Herreders Landboforening og *Ulfborg-Hind Herreders Landboforening.* I 1861 oprettedes Hjerm-Ginding Herreders Landboforening som den sidste af de ældre Landboforeninger indenfor Amtet. De her nævnte Landboforeninger dækkede tilsammen hele Amtet, og de svarede fuldt ud til Datidens Krav.

Medens „Ringkøbing Amts landøkonomiske Selskab" i sin Virketid havde lagt lovlig meget Vægt paa Landbrugets Bibeskæftigelser, saa blev det nu det egentlige Landbrug, Planteavlen og Husdyrbruget, som de nye Landboforeninger, der blev Selskabets Afløsere, først og fremmest tog sig af.

Den første Bestyrelse for Ulfborg-Hind Herreders Landboforening, eller,

som den hed i de første Aar efter Oprettelsen, „Ulfborg-Hind Herreders Communal- og Landboforening", bestod af Etatsraad Tang, Nørre Vosborg, Ole Kirk, Ulfborg, og Kammerraad Koefoed, Lindholm. Denne Forening har under de skiftende Bestyrelser udført et stort og godt Arbejde, og den har betydet meget for Landbruget paa Ulfborg-Egnen, hvis Landmænd lige fra Starten har været blandt de mest aktive indenfor Foreningen. Med Aarene kom der flere og flere af Bønderne med i Landboforeningsarbejdet. Flertallet af disse var vel i Almindelighed ikke særlig fremtrædende indenfor Ledelsen, men efterhaanden bevirkede den forbedrede Folkeskoleundervisning og især Højskolernes Virksomhed, at Bønderne lærte at gøre sig mere og mere gældende, saaledes at det ikke udelukkende var Præsterne og det større Landbrugs Mænd, der førte Ordet ved Møderne.

At Landboforeningerne i Ringkøbing Amt var blandt de første, der blev oprettet, vidner om, at Bønderne i Amtet var lydhøre overfor Tidens Krav. Om dette vidner endnu stærkere, at Dalgas's Ord: „Hvad udad tabtes skal indad vindes" blev efterfulgt i Hedeamtet. Ved strengt Arbejde, Nøjsomhed og faglig Dygtighed har stoute Pionerer omskabt den jydske Hede til bølgende Kornmarker, yderige Græsenge og store Plantager, samtidig med at de har arbejdet sig frem til økonomisk gode Kaar. Det er den Slags, der skaber Respekt, og det er saadanne Ting, vestjydske Bønder respekterer, medens de ganske naturligt stiller sig skeptiske overfor Folk, der prøver paa at hævde sig ved store Ord og fine Talemaader.

Ulfborg og Omegns Landboforenings Stiftelse og Virke i de første 25 Aar.

Omkring Aarhundredskiftet tog Landboforeningerne flere og flere faglige Opgaver op, hvis Løsning var nødvendiggjort af den stærke Udvikling, der var sket indenfor Landbrugets Produktion efter Driftsomlægningen i 80'erne. Mange Steder blev der i disse Aar oprettet nye Landboforeninger indenfor de gamle Foreningers Omraade, idet man følte, at de faglige Opgaver var saa mange og store, at det var nødvendigt at søge at faa alle interesserede Landmænd med i Foreningsarbejdet, hvilket vilde være nemmest, hvis en Landboforenings Virkeomraade var begrænset til et færre Antal Sogne end hidtil.

Paa Ulfborgegnen tog man i 1901 Initiativet til at faa oprettet en Landboforening for Ulfborg og de nærmest omliggende Sogne. Foreningens gamle, omfangsrige og hidtil eneste Forhandlingsprotokol beretter følgende om Stiftelsen af den Forening, der fik Navnet *Ulfborg og Omegns Landboforening:* „Ved et den *5. November 1901* paa Ulfborg Gæstgivergaard afholdt Møde af Mænd fra de omliggende Sogne besluttedes det at søge dannet en ny Landboforening for Ulfborg og Omegn. Der nedsattes et Udvalg bestaaende af Forpagter Chr. Burgaard, Nr. Vosborg (Formand), Chr. Stenum, Jens Bonde og Jeppe Tang, Ulfborg, Chr. Aabjerg, Vedersø, Chr. Bro, Madum, og Kr. Sand Korsgaard, Sdr. Nissum, der fik til Opgave at søge tegnet Medlemmer i de forskellige Sogne. Det besluttedes at

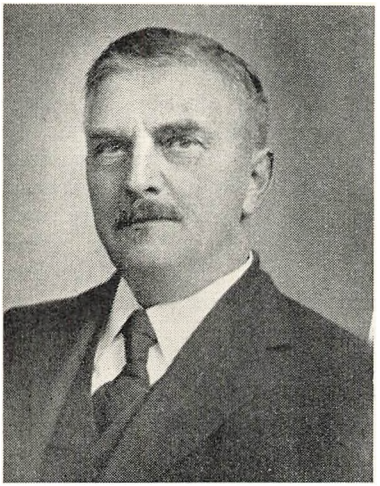

Forpagter Chr. Burgaard,
Nørre Vosborg.
Formand 1901-1905 og 1910-1911

danne Foreningen, saafremt der kunde tegnes ca. 200 Medlemmer. Ved Tegningen medvirkede følgende: *I Ulfborg:* Jens Bonde, Jens Lystlund, Chr. Stenum, Jeppe Tang og Dyrlæge Jakobsen. *I Staby:* Lærer Thomsen, Marinus Mikkelsen og Therkild Karstoft. *I Madum:* Chr. Bro og Mads Pedersen. *I Vedersø:* Chr. Aabjerg og Jens Lindholt. *I Husby:* Jakob Holm og Thomas Mose. *I Sdr. Nissum:* Lærer Knudsen og Kr. Sand Korsgaard. *I Raasted:* P. Jensen og P. Vad. *I Gørding:* L. Chr. Susgaard og J. P. Stampe og *i Møborg:* Jeppe Sandholm og J. Chr. Vium".

Forhandlingsprotokollen beretter videre, at enkelte Sogne som Tim, Stadil og Vemb ingen Lister indsendte, og at det samlede Resultat af Tegningen var 304 Medlemmer. *Den 19. December* afholdtes paa Ulfborg Gæstgivergaard efter forudgaaende Bekendtgørelse en stiftende Generalforsamling med Vedtagelse af Love, Valg af Bestyrelse m. m. Det fremgaar af Protokollen, at man efter nogen Diskussion vedtog, at Foreningens Navn skulde være *Ulfborg og Omegns Landboforening,* men iøvrigt vedtoges Udvalgets Udkast til Love omtrent uforandret. I Foreningens Formaalsparagraf hedder det, at Foreningens Formaal er paa forskellig Maade at virke for alt, som kan tjene Landbruget til Udvikling. Paragraf 2 omhandler Medlemsskabet og bestemmer bl. a., at Udmeldelse maa ske skriftligt til Sekretæren inden Nytaar, sker dette ikke, betales Medlemsbidrag for næste Aar. Om Medlemsbidragets Størrelse bestemmer de gamle Loves Paragraf 3 følgende: Arbejdere og Hartkornsbesiddere med indtil 1 Td. Hartkorn svarer 1 Kr., Hartkornsbesiddere med over 1 Td. et Tillæg af 25 Øre for hver halve Td. indtil 15 Tdr., andre Medlemmer betaler 2 Kr. og Avlsforeninger 5 Kr. aarlig. Lovene bestemmer endvidere, at Bestyrelsen skal bestaa af 7 Medlemmer, der vælges for 3 Aar ad Gangen, og at Bestyrelsen selv vælger sin Formand, Sekretær og Kasserer. Ved senere Lovændringer er Bestyrelsesmedlemmernes Antal forøget, ligesom For-

Gaardejer Jens Bonde, „Nr. Vium",
Ulfborg.
Formand 1905-1908

manden nu vælges af Generalforsamlingen. Hvad angaar Medlemskontingentet, da er dette gennem Aarene flere Gange forhøjet, ligesom man er gaaet over til at opkræve efter Ejendomsskyld.

Paa den stiftende Generalforsamling valgtes følgende til Foreningens første Bestyrelse:

Forpagter Chr. Burgaard, Nørre Vosborg.
Dyrlæge Jakobsen, Ulfborg.
Gaardejer Mads Nygaard, Gørding.
Gaardejer Knud Jensen, Udstrup, Sdr. Nissum.
Gaardejer Chr. Bro, Madum.
Gaardejer Jeppe Tang, Ulfborg.
Gaardejer Kr. Sand Korsgaard, Sdr. Nissum.

Til Revisorer valgtes:
Købmand Mads Pedersen og Lærer P. Bojsen, Ulfborg.

Endvidere blev der paa Generalforsamlingen foretaget Valg af Sognekasserere til at forestaa Opkrævningen af Medlemskontingentet. For Ulfborg Sogn valgtes 5 Mand. I Staby, Madum, Vedersø, Husby, Sdr. Nissum og Gørding Sogne valgtes 2 Mand fra hvert Sogn, og i Raasted og Møborg Sogne valgtes der 1 Mand i hvert af Sognene.

Den 30. December 1901 afholdt Bestyrelsen et Møde for at konstituere sig, og her valgtes Forpagter Chr. Burgaard med 5 Stemmer til Foreningens første Formand. (Et af Bestyrelsesmedlemmerne var fraværende). Dyrlæge Jakobsen valgtes med 5 Stemmer til Sekretær, og Gdr. Jeppe Tang valgtes med 4 Stemmer til Kasserer. 2 af Bestyrelsesmedlemmerne stemte paa Gdr. Knud Jensen, Udstrup, til Kassererposten.

Paa et den 17. Februar 1902 afholdt Bestyrelsesmøde bestemtes det at

indmelde Foreningen i Foreningen af jydske Landboforeninger og i Det kgl. danske Landhusholdningsselskab. Endvidere vedtoges det at afholde en Foredragsdag den 8. Marts, og man enedes om at henvende sig til Direktør Lunde, Holstebro, Forstander H. P. Larsen, Malling, Konsulent S. P. Pedersen og Redaktør Bertel Jensen og bede disse Mænd om at komme til Stede og holde Foredrag den nævnte Dag. Man enedes om at lade Ikke-Medlemmer faa Adgang til Foredragene mod at betale 35 Øre for hele Dagen og 25 Øre for 1/2 Dag.

Ved Bestyrelsesmødet forelaa 2 Skrivelser fra Therkild Karstoft, Staby. Den første Skrivelse gik ud paa at interessere Bestyrelsen for at søge hans Svinebesætning anerkendt som Avlscentner, og den anden Skrivelse opfordrede Bestyrelsen til at foranstalte afholdt en Udstilling af Sædekorn. Paa Mødet blev det vedtaget at søge nedsat et Planteavlsudvalg ved Foreningens Foraarsgeneralforsamling, og endvidere blev der udarbejdet Dyrskuevedtægter, som skulde forelægges Generalforsamlingen til Godkendelse.

Den 24. Marts 1902 afholdtes Foreningens første Foraarsgeneralforsamling, her vedtoges det at overlade til Bestyrelsen at anvende en passende Sum Penge til Husmandsrejser. Paa Bestyrelsens Forslag blev der nedsat et Planteavlsudvalg paa 3 Medlemmer, til Medlemmer af Udvalget valgtes følgende:

Gaardejer Jens Bonde, Ulfborg.
Gaardejer Therkild Karstoft, Staby.
Forstander Jeppesen, Staby.

Bestyrelsens Udkast til Dyrskuevedtægter vedtoges uden Diskussion af Generalforsamlingen, og der foretoges derefter Valg af Dyrskuedommere. Disse første Dyrskuedommere var følgende:

For Heste:
Proprietær Skak Jensen, Viumgaard, Ulfborg.
Gaardejer Chr. Jensen Aabjerg, Vedersø.
Gaardejer Kr. Sand Korsgaard, Sdr. Nissum.
Suppleant: Gaardejer Therkild Karstoft, Staby.

For Tyre, Kvier, Køer fra mindre Brug samt Svin og Faar:
Gaardejer Jens Bonde, Ulfborg.
Gaardejer Chr. Nielsen, Staby.
Gaardejer Chr. Bro, Madum.
Suppleant: Gaardejer Andreas Jørgensen, Nr. Tang, Ulfborg.

For Køer:
Gaardejer Niels Bro, V. Damgaard, Ulfborg.
Gaardejer Jeppe Tang, Kytterup.
Dyrlæge Jakobsen, Ulfborg.
Suppleant: Gaardejer Anton Bek, Ulfborg Kjærgaard.

Gaardejer Jeppe Tang, „Ll. Tang",
Kytterup.
Formand 1911-1914

For Fjerkræ og Biavl:
Forstander Møller, Vemb.
Lærer Lauridsen, Ulfborg.
Ole Holm, Ulfborg.
Suppleant. P. C. Kjær, Vemb.

Af Forhandlingsprotokollen fremgaar det, at Foreningens første Dyrskue blev afholdt den 5. Juli 1902 paa Laurids Hansens Mark sønden for Stabyvejen. Desværre findes de gamle Dommerlister, Protokoller eller Kataloger ikke, saa der kan ses noget om Tilslutningen til Skuet.

Landboforeningens Virke i de første 25 Aar er af afdøde Forstander Jeppesen, Staby, udførligt behandlet i det i 1926 i Anledning af 25 Aars Jubilæet udgivne Skrift, men af Hensyn til de yngre, der ikke kender dette Skrift, skal der i det følgende gives en kort Oversigt.

Det nedsatte Planteavlsudvalg tog straks meget aktivt fat, bl. a. blev der anlagt Gødningsforsøg paa Pallisbjerg Enge, desuden anlagdes forskellige Saatidsforsøg med Rug, og der blev iværksat en Præmiering for ypperlig Dyrkning af Husmandslodder samt Præmiering for godt renholdte Roemarker.

Landboforeningen tog endvidere et Arbejde op for at skaffe Medlemmerne godt Saakorn af de bedste Sorter, man foranstaltede Husmandsrejser, og der blev oprettet en Forsøgsfrugthave i St. Meldgaard.

I 1905 afløste Gdr. *Jens Bonde*, „Nr. Vium", Ulfborg, Forpagter Chr. Burgaard som Formand, og i hans Formandstid gik Landboforeningen over til at afholde Foredragsmøder ude i de enkelte Sogne bl. a. i Vemb, Sdr. Nissum og Vedersø, i Stedet for som hidtil kun at holde disse i Ulfborg. I Jens Bondes Periode som Formand blev der endvidere i Samarbejde med Nabolandboforeningerne antaget en Konsulent til at forestaa Mark-

Gaardejer Jens Ebbensgaard,
„Ebbensgaard", Ulfborg.
Formand 1914-1917

forsøgene. Før havde Planteavlsudvalget selv planlagt og udført Forsøgene, dels personlig og dels ved Hjælp af en lejet Mand.

1908 efterfulgte *Kr. Sand Korsgaard,* Sdr. Nissum, Jens Bonde som Formand, i 1910—11 var Forpagter *Chr. Burgaard* for 2. Gang Foreningens Formand, indtil han rejste bort fra Egnen og efterfulgtes af *Jeppe Tang,* Kytterup. Disse Aar var rolige Arbejdsaar for Foreningen, Arbejdet førtes videre ad de forud valgte Baner, og Medlemsantallet var i jævn Stigning. Konkurrencen mellem renholdte Roemarker ophørte, og Foreningen gik i Stedet for over til at foranstalte Konkurrencer afholdt mellem hele Markbrug. Disse Konkurrencer har dog gennem Aarene stødt paa forskellige Vanskeligheder og har aldrig faaet nogen større Tilslutning. I Jeppe Tangs Formandstid antog Landboforeningen 2 Fremavlere af gode Læggekartofler af Sorterne Richters Imperator og Up to date, hvilket nogle Aar senere fik stor Betydning for Egnen, da Kartoffeldyrkningen under den første Verdenskrig fik et stort Opsving.

I 1914 blev *Jens Ebbensgaard* Formand, og trods Krigens Skygger blev Foreningens Arbejde fortsat jævnt og støt som forhen. Det kan nævnes, at der udnævntes særlige Dommere til i Forbindelse med Dyrskuerne at bedømme Ydelsen af Malkekvæg. Endvidere vedtoges det at sammensætte Foreningens Bestyrelse paa en lidt anden Maade end hidtil, saaledes at den kom til at bestaa af mindst 10 Medlemmer, nemlig 1 fra hvert Sogn og 2 fra det Sogn, der har flest Medlemmer.

Peder Bertelsen, Kytterup, afløste i 1917 Jens Ebbensgaard som Formand. Der var i disse Aar en stærk Bevægelse fremme for at faa Landmændene til at føre Regnskab, og Landboforeningen besluttede derfor at lade 4 af Omegnens Lærere, som meldte sig til Arbejdet, gennemgaa et 5 Dages Kursus i Regnskabsføring paa Borris Landbrugsskole, og der nedsattes et Udvalg til at træffe Bestemmelse om Lærernes Virke i Fremtiden.

Gaardejer Peder Bertelsen, „Kytterupgaard", Ulfborg.
Formand 1917-1920

Regnskabsarbejdet fik dog aldrig det Omfang og den Betydning, som nogle havde ventet sig. Ved Efteraarsgeneralforsamlingen i 1919 foregik en sjælden Højtidelighed, idet Formanden overrakte Jens Nielsen Halkjær, Sdr. Nissum, Det kgl. danske Landhusholdningsselskabs store Sølvbæger for hans udmærkede Avlsbrug. Der havde hidtil været afholdt Dyrskue i Ulfborg hvert Aar, men i 1920 blev Dyrskuet for første Gang afholdt i Vemb.

I Efteraaret 1920 afgik Peder Bertelsen som Formand, og i hans Sted valgtes Forpagter *Tang Petersen,* Nr. Vosborg. I Tang Petersens Formandstid begyndte Foreningen at arrangere Sommerudflugter for sine Medlemmer, disse Udflugter har gennem Aarene haft god Tilslutning og har været meget lærerige og fornøjelige. I disse Aar begyndte Bestyrelsen endvidere med at lade de unge faa Lejlighed til at foretage en Bedømmelse af de ved Dyrskuet udstillede Dyr, og der blev nedsat et Udvalg af ældre Mænd til at bedømme de unges Dom. Foreningens Konsulent, som man havde sammen med Nabolandboforeningerne, havde hidtil varetaget baade Planteavls- og Husdyrarbejdet indenfor Foreningerne, men i 1921 blev der af de samarbejdende Foreninger ansat en ny Konsulent i Planteavl, medens Foreningernes hidtidige Konsulent saa udelukkende skulde hellige sig Husdyrbrugsarbejdet.

Vinteren 1923 døde Forpagter Tang Petersen pludselig. Der blev ved Foraarsgeneralforsamlingen afholdt Suppleringsvalg til Bestyrelsen, og Valget resulterede i, at Foreningens tidligere Formand, den kendte Hesteavlsmand, *Kr. Sand Korsgaard,* der nu boede i Ulfborg, indtraadte i Bestyrelsen i Stedet for den afdøde Tang Petersen. Bestyrelsen valgte endvidere Kr. Sand Korsgaard som Formand, og han genvalgtes i de følgende 12 Aar.

De første Aar af Kr. Sand Korsgaards 2. Formandsperiode var de store

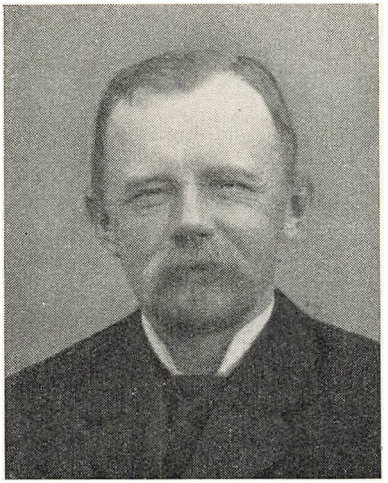

Forpagter E. Tang Petersen,
Nr. Vosborg.
Formand 1920-1923

Landbomøders og Udflugternes Tid. Flere landskendte Talere talte ved Møderne for en forholdsvis stor Tilhørerskare, og Udflugterne for Medlemmerne med Damer havde stor Tilslutning. I 1926 markerede Landboforeningen sit 25 Aars Jubilæum ved Udgivelsen af et Jubilæumsskrift og ved Afholdelsen af et Jubilæumsdyrskue i Ulfborg. Landbruget var da inde i en jævn Opgangsperiode, hvilket da ogsaa viser sig ved, at Forfatterne af Jubilæumsskriftets Artikler giver Udtryk for Optimisme med Hensyn til Fremtiden, lidet anende at Tredivernes økonomiske Krise og den forfærdelige 2. Verdenskrig i Fyrrerne laa forude.

Landboforeningens Virke i Aarene 1926—1951.

Saavel økonomisk som politisk har de sidste 25 Aar været præget af store Begivenheder og Omvæltninger, der har medført gennemgribende Statsreguleringer og Indgreb i Erhvervenes frie Dispositionsret.

I Slutningen af Tyverne var der inden for dansk Landbrug sket en meget stærk Forøgelse af Husdyrproduktionen paa Basis af indkøbte Fodermidler. Især gjaldt dette Produktionen af Slagterisvin, der ved Hjælp af indført Korn havde taget et Omfang, der sprængte alle naturlige Rammer. Da den økonomiske Verdenskrise satte ind i 1930, svigtede Afsætningen og Priserne paa Landbrugets Eksportvarer faldt katastrofalt. Prisfaldet kulminerede i 1932, hvor en færdig Slagterigris kun hjembragte ca. 30 Kr., men ogsaa i de følgende Aar var Priserne paa Landbrugets Produkter lave, medens Driftsudgifterne ikke var faldet tilsvarende.

Mange, især yngre Landmænd, blev i disse Aar tvunget til at forlade Hjem og Gaard, ikke paa Grund af manglende Dygtighed, men fordi de ikke kunde klare økonomiske Forpligtelser, der var indgaaet under helt andre Pris- og Afsætningsforhold.

Gaardejer Kr. Sand Korsgaard,
„V. Holm", Ulfborg.
Formand 1908-1910 og 1923-1935

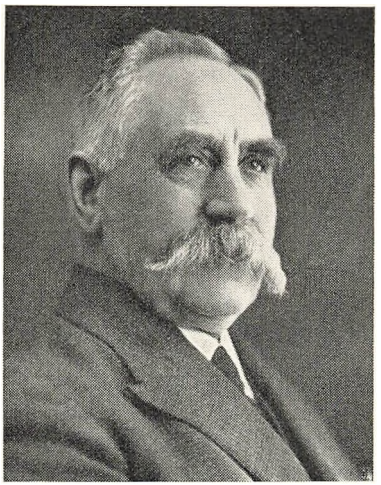

Landboforeningens Forhandlingsprotokol viser, at den økonomiske Krise har foraarsaget visse Brydninger inden for Foreningen og bragt de erhvervspolitiske Problemer i Forgrunden, men til Trods herfor blev det faglige Arbejde dog holdt i Gang inden for de afstukne Rammer. I 1931 mindedes man Hundredaaret for det første Dyrskue i Ulfborg. Foreningens Bestyrelse, og især Formanden Kr. Sand Korsgaard og Næstformanden Søren Bro, havde taget Initiativet til, at Amts-Fællesskuet for Ringkøbing Amt i denne Anledning blev afholdt i Ulfborg. Det kan endvidere nævnes, at der omkring 1930 begyndte at vise sig Interesse for at faa Læplantningen fremmet. Landboforeningen nedsatte et Udvalg til at arbejde med Sagen, og man gik i de enkelte Sogne i Gang med at tegne Medlemmer for at faa oprettet Læplantningslav. Paa Foraarsgeneralforsamlingen i Marts 1933 vedtoges det at sætte et Arbejde i Gang for at faa oprettet en Kartoffelsektion indenfor Landboforeningens Omraade. Ved et senere Møde blev en saadan Sektion oprettet med P. Bach Thingstrup, Hvolby, som Formand og Ekspeditionsleder. Det ses af Forhandlingsprotokollen, at der i disse Aar flere Gange er blevet rettet Opfordringer til Bestyrelsen om at lade afholde flere Foredragsmøder, endvidere er der blevet anmodet om, at man fortsætter med Malkekursus og Roeudtyndingskursus for de unge. Nævnes kan det ogsaa, at der blev anlagt en Forevisningsfrugthave hos Jens Ebbensgaard, Ulfborg.

Kr. Sand Korsgaard traadte ud af Landboforeningens Bestyrelse ved Efteraarsgeneralforsamlingen i 1935. I Slutningen af hans Formandstid blev Bunden af den økonomiske Krise naaet, og Tiderne begyndte langsomt at bedres. Landboforeningen havde gennem de mørke Aar fortsat det faglige Arbejde, og der var kommet et Samarbejde i Gang med Egnens Husmandsforeninger om Løsningen af forskellige Opgaver.

Ved Landboforeningens Efteraarsgeneralforsamling den 2. December 1935 blev der forelagt Forslag til Lovændringer, som vedtoges.

De nye Love bestemmer, at Formanden skal vælges af Generalforsamlingen med kvalificeret Flertal af de afgivne Stemmer, og Valget gælder for en Periode paa 3 Aar. Ligeledes bestemmes det, at alle Valg fremtidig skal ske ved skriftlig Afstemning.

Efter at Lovændringerne var vedtaget, lod man uden for Dagsordenen den samme Generalforsamling foretage Valg efter de nye Love, hvilket selvfølgelig ikke var korrekt og derfor ogsaa gav Anledning til berettiget Kritik.

Gdr. *P. Bach Thingstrup,* Hvolby, blev af Generalforsamlingen valgt som Formand, han genvalgtes flere Gange og ledede Foreningen i lige ved 15 Aar, indtil sin efter menneskelig Beregning alt for tidlige Død i Vinteren 1950.

Formandsskiftet berørte ikke Foreningens faglige Arbejde, der fortsattes efter nogenlunde samme Linier som hidtil. — Af den nye Formands første Beretning, aflagt ved Foraarsgeneralforsamlingen i 1936, fremgaar det, at der i Vinterhalvaaret har været afholdt 8 Malkekursus med god Tilslutning indenfor Foreningens Omraade. — Sommerudflugterne og Vinterens Foredragsmøder fortsættes ligeledes med god Tilslutning i Aarene før den 2. Verdenskrigs Udbrud. Endvidere fremgaar det af Forhandlingsprotokollen, at man har fortsat med at indbyde til Konkurrence mellem hele Markbrug, men Interessen for disse Konkurrencer er aftagende blandt Foreningens Medlemmer.

Den 17. Juni 1936 blev der afholdt en Præmiemalkning med ca. 60 Deltagere. Bedømmelsen af det udførte Malkearbejde blev foretaget af Malkelærer Arne Storgaard, Konsulent S. Grue-Sørensen, Gdr. Søren Bro, Ulfborg, og Gdr. Hans Hansen, Vedersø, og Præmieuddelingen fandt Sted ved Dyrskuet i Vemb den 23. Juni.

I Efteraaret 1936 blev der foretaget en Deling af Konsulentvirksomheden vedrørende Planteavl, idet Ulfborg-Hind Herreders Landboforening beholdt Konsulent A. Skarregaard og udtraadte af Samarbejdet med Ulfborg og Omegns-, Brejning-Hover-Nr. Omme- og Videbæk og Omegns Landboforening. De 3 sidstnævnte Landboforeninger antog derefter Landbrugskandidat Karl Bank som Konsulent i Planteavl, og den nye Konsulent fik Bopæl i Ulfborg.

Foreningen havde lige fra sin Start haft et Planteavlsudvalg, og i Begyndelsen af 30'erne var der oprettet et Husholdningsudvalg, der bestod af Husmødre og virkede for en Oplysning og Dygtiggørelse af disse. Mærkeligt er det, at der først ved Foraarsgeneralforsamlingen i 1937 blev nedsat et Husdyrbrugsudvalg. Forklaringen er jo sikkert den, at Foreningens Virke for Husdyrbruget, herunder Planlæggelsen af de aarlige Dyrskuer, blev varetaget af den samlede Bestyrelse. Som Medlemmer af det første Husdyrbrugsudvalg valgtes Gdr. Lars Lillelund, Gdr. Niels Østergaard og Gdr. Søren Bro, og Udvalget valgte Gdr. Lars Lillelund som sin første Formand. — Det fremgaar af Forhandlingsprotokollen, at Udvalget har

Gaardejer Jens Hauskov, „Nr. Vium",
Ulfborg.
Formand fra 1950

fortsat med Afholdelsen af Malkekursus, ligesom der har været afholdt Fodermesterkonkurrencer.

Den 2. Verdenskrigs Udbrud ved Tysklands Overfald paa Polen i September 1939, den finske Vinterkrig og den tyske Besættelse af Danmark og Norge den 9. April 1940 er ikke direkte omtalt i Foreningens Forhandlingsprotokol, der holder sig til Beretningerne om de udpræget faglige Forhandlinger ved Møder og Generalforsamlinger. De Emner, der forhandles om ved Møderne, afspejler dog de forandrede Produktions- og Afsætningsforhold for Landbrugets Produkter, foraarsaget ved den totale Afbrydelse af Handelssamkvemmet med England og de oversøiske Lande, efter at vi var blevet besat af Tyskerne.

Det ses, at Ensileringen af Roetop og Grøntafgrøder er blevet aktuelt, og der afholdtes Foredrag og Demonstrationer for at faa saa mange Landmænd som muligt lært at lave Ensilage til delvis Erstatning for de manglende Oliekager. Ligeledes tager Landboforeningen Initiativet til en Agitation for Bygning af Siloer til at foretage Ensileringen i.

Forhandlingsprotokollen viser, at der under Krigen og Besættelsen har været arbejdet ret intensivt med at arrangere landbrugsfaglig Undervisning og Kursus for de unge Medhjælpere. Det var Planteavlsudvalget, der i Samarbejde med Egnens Husmandsforeninger planlagde og forestod Afholdelsen af de forskellige Kursus, der i Krigsaarene her som de fleste andre Steder i Landet i Almindelighed havde god Tilslutning fra de unge. Samarbejdet mellem Planteavlsudvalget og Husmandsforeningerne indenfor Landboforeningens Virkeomraade udviklede sig i glædelig Retning, saaledes at der i Foraaret 1947 kunde dannes et Fælles-Ungdomsudvalg. Desværre har Mangelen paa Arbejdskraft i Landbruget, de høje Lønninger og den lettere Adgang til Adspredelser og Fornøjelser efter Krigen ikke

stimuleret de unge Landbrugsmedhjælperes Interesser for at søge faglig Dygtiggørelse.

Landboforeningen fortsatte i Krigsaarene sin Foredragsvirksomhed i den Udstrækning, Forholdene tillod det, og det kan ses, at man især har interesseret sig for at faa Foredragsholdere til at belyse Fodringsspørgsmaal. De store Sommerudflugter maatte paa Grund af Bilkørselens delvise Standsning erstattes med smaa Ture til den nærmeste Omegn, bl. a. blev der i Sommeren 1941 arrangeret en Tur til Borris Landbrugsskole, hvortil Rejsen foregik med Tog. I 1943 blev der arrangeret en Tur til Lemvig. Efter Tyskernes Kapitulation i Forsommeren 1945, og efter at Bilkørslen er kommen i Gang igen, har man genoptaget de store Udflugter, der foregaar dels i Rutebiler og dels i Privatbiler, og hvortil der altid er god Tilslutning.

I 1942 svigtede Indmeldelserne til Dyrskuet, men med Undtagelse af dette Aar har der været afholdt Dyrskue i Ulfborg i alle Krigsaarene, idet Vemb af Hensyn til de vanskelige Transportforhold gav Afkald paa at faa Skuet i disse Aar. — I 1946 blev der igen afholdt Dyrskue i Vemb med en meget god Tilslutning. — I 1947 holdtes Skuet i Ulfborg, men i 1948 svigtede Indmeldelserne til Skuet atter, saa dette maatte opgives. I 1949 blev der igen tilstrækkelig mange Indmeldelser til, at Dyrskuet kunde afholdes i Ulfborg, og i 1950 holdtes Skuet i Vemb, hvor der var gjort et godt Arbejde for at faa Omegnens Landmænd til at møde frem med deres Dyr. — I Anledning af 50 Aars Jubilæet er det lykkedes Landboforeningens Bestyrelse i Samarbejde med Ulfborg By og Ulfborg Sogneraad at faa Amts-Fællesskuet for Ringkøbing Amt til Ulfborg i 1951, og Skuet holdes paa „Vestergaard"s Mark lige Nord for Viadukten Onsdag den 4. Juli. — Vedrørende de lokale Dyskuer skal det nævnes, at det i de senere Aar har knebet mere og mere med at faa den nødvendige Tilslutning af Dyr, ligesom de stærkt forøgede Udgifter til Arbejdskraft m. m. truer Dyskuernes Økonomi.

1. Maj 1948 overtog Konsulent K. Bank en Stilling som Konsulent for „Kartoffelavlernes Maskinudvalg", og ved Konsulent Bank's Bortrejse blev Samarbejdet med Brejning-Hover-Nr. Omme- og Videbæk og Omegns Landboforening ophævet. — Ulfborg og Omegns Landboforening mente nu selv at kunne klare Økonomien med Hensyn til Ansættelse af egen Planteavlskonsulent, og Landbrugskandidat N. Stigsen antoges til denne Stilling.

De forøgede Udgifter til Konsulentlønning medførte, at der ved Foreningens Efteraarsgeneralforsamling fremsattes Forslag om at forhøje Medlemskontingentet fra 15 til 30 Øre pr. 1000 Kr.s Ejendomsskyld, og dette blev vedtaget.

Umiddelbart før Foraarsgeneralforsamlingen i 1950 døde Landboforeningens Formand, P. Bach Thingstrup, efter en Operation kun 60 Aar gammel. — Efter at have modtaget Meddelelse om Formandens Død indkaldte Næstformanden, Gdr. Kr. Korsgaard, Sdr. Nissum, til et Bestyrelsesmøde, hvor det vedtoges at sætte Formandsvalg paa Dagsordenen ved

den allerede bestemte Generalforsamling. Ved Generalforsamlingen Lørdag den 18. Marts 1950 valgtes Plantcavlsudvalgets mangeaarige Formand, Gdr. *Jens Hauskov*, „Nr. Vium", Ulfborg, som Foreningens Formand, og under hans Ledelse gaar Foreningen nu ind i Jubilæumsaaret.

I de første 50 Aar af Ulfborg og Omegns Landboforenings Virketid er der sket en enorm Udvikling. Pengeomsætningen indenfor en Landbrugsbedrift er blevet af en hel anden Størrelsesorden end ved Aarhundredskiftet. Traktoren har i vid Udstrækning afløst Hestene som Trækkraft, og de bedre Redskaber og Maskiner, der nu staar til Raadighed for Landbruget, muliggør en hurtigere og bedre Behandling af Jorden end før. Mergling og Dræning, en udvidet Brug af indkøbt Kunstgødning, forbedrede Sorter og Stammer, en forbedret og mere rationel Fodring af Husdyrene, en bedre Udnyttelse af den hjemmeproducerede Staldgødning og Ajle og en mere effektiv Sygdoms- og Ukrudtsbekæmpelse er de Ting, der sammen med den bedre Jordbehandling har medvirket til en stærkt forøget Produktion indenfor Landbruget.

Ulfborg og Omegns Landboforening har som et Led i det danske Landbrugs samlede Organisation været med til at løse de faglige og erhvervsøkonomiske Opgaver, som Udviklingen har medført. — Maatte denne Egns Landmænd ogsaa i Fremtiden forstaa, at Sammenhold giver Styrke, og maatte der stadig være Mænd, der har deres Standsfællers Tillid, og som uegennyttigt vil gøre et Arbejde til Gavn for Landbruget og dets Organisationer.

N. Stigsen.

P. Bach Thingstrup og hans Livsgerning i taknemlig Erindring

Foreningens Formand gennem 15 Aar fra 1935-50

Gaardejer P. Bach Thingstrup, der var Formand for Ulfborg og Omegns Landboforening fra 1935 til sin Død i 1950 var født i Thy den 13. September 1889 som Søn af Gaardejer Anders Thingstrup, Vester Vandet. Sin Uddannelse som Landmand fik han først paa Ødum, senere paa Ladelund Landbrugsskole, og han lærte praktisk Landbrug paa forskellige Gaarde bl. a. i Sønderjylland, og hans store Interesse for dette vort Grænseland og alle dets Problemer stammede nok fra de Ungdomsaar, han tilbragte dernede.

Bach Thingstrup kom i 1912 til Viumgaard som Forvalter, og da han et Par Aar senere blev gift med Datteren Karen fra Nabogaarden „Hvolby", groede han fast her paa Egnen. De overtog ved deres Giftermaal hendes Fødegaard, som de drev frem til et Mønsterbrug og efterhaanden gjorde til en omfattende Bedrift ved Opdyrkning af Hede og Kær og ved en udvidet Kartoffeldyrkning.

Bach Thingstrup fik usædvanlig mange Tillidshverv, hvad hans mange gode personlige Egenskaber gjorde ham særdeles velskikket til, og han

den allerede bestemte Generalforsamling. Ved Generalforsamlingen Lørdag den 18. Marts 1950 valgtes Plantcavlsudvalgets mangeaarige Formand, Gdr. *Jens Hauskov*, „Nr. Vium", Ulfborg, som Foreningens Formand, og under hans Ledelse gaar Foreningen nu ind i Jubilæumsaaret.

I de første 50 Aar af Ulfborg og Omegns Landboforenings Virketid er der sket en enorm Udvikling. Pengeomsætningen indenfor en Landbrugsbedrift er blevet af en hel anden Størrelsesorden end ved Aarhundredskiftet. Traktoren har i vid Udstrækning afløst Hestene som Trækkraft, og de bedre Redskaber og Maskiner, der nu staar til Raadighed for Landbruget, muliggør en hurtigere og bedre Behandling af Jorden end før. Mergling og Dræning, en udvidet Brug af indkøbt Kunstgødning, forbedrede Sorter og Stammer, en forbedret og mere rationel Fodring af Husdyrene, en bedre Udnyttelse af den hjemmeproducerede Staldgødning og Ajle og en mere effektiv Sygdoms- og Ukrudtsbekæmpelse er de Ting, der sammen med den bedre Jordbehandling har medvirket til en stærkt forøget Produktion indenfor Landbruget.

Ulfborg og Omegns Landboforening har som et Led i det danske Landbrugs samlede Organisation været med til at løse de faglige og erhvervsøkonomiske Opgaver, som Udviklingen har medført. — Maatte denne Egns Landmænd ogsaa i Fremtiden forstaa, at Sammenhold giver Styrke, og maatte der stadig være Mænd, der har deres Standsfællers Tillid, og som uegennyttigt vil gøre et Arbejde til Gavn for Landbruget og dets Organisationer.

N. Stigsen.

Indtryk af Planteavlen paa Ulfborgegnen

Plantedyrkningen her i Vestjylland tager i det væsentlige Sigte paa at fremskaffe Føde til Husdyrene, men arter sig noget forskelligt efter de Klima- og Jordbundsforhold, de forskellige Lokaliteter frembyder. Forskellene i Nedbørsmængde, Vindstyrke, Nattefrost og Solskinstimer er ikke store, men øver vel deres Indflydelse, naar man tager Landet som Helhed. Det er dog navnlig Jordbundsforholdene, Jordens Bonitet og Kulturtilstand, der er afgørende for, hvorledes Planteavlen lykkes. Dette faldt mig straks i Øjnene, da jeg for ca. 30 Aar siden flyttede her til Egnen. Jeg kom fra de fede Limfjordsegne, hvor næsten al Jorden er god, lermuldet Agermark, til en Egn med meget uensartet Jordbund og udstrakte Eng- og Græsarealer. — Hvad saa jeg da, naar jeg betragtede Landskabet her omkring og drog mine Slutninger og Sammenligninger, som ganske naturligt faldt ud til Fordel for Lerjorden? Jeg saa bl. a., at en Del Ejendomme, som havde Jorden i god Orden og Gødningskraft, var i Stand til at frembringe Afgrøder, som ikke gav Lerjorden ret meget efter, men jeg saa ogsaa, at andre Ejendomme, og det var langt de fleste, havde større eller mindre Arealer, som af forskellige Grunde gav alt for lille et Udbytte. — Jeg nævner dette for at faa en Baggrund at maale de planteavlsmæssige Fremskridt paa, der er gjort her paa Egnen i de forløbne 30 Aar.

Der er jo gjort store landøkonomiske Fremskridt overalt i det forløbne Tidsrum, men jeg mener afgjort, at Stigningen i det samlede Høstudbytte har været størst i Sandjordsegnene. — Dette være sagt uden Forklejnelse af Lerjordsbønderne. — Hvad er det da, der er sket, som har været medvirkende til at hæve Ulfborgegnens Høstudbytte meget betydeligt?

Som noget meget betydningsfuldt maa i den Forbindelse nævnes Afvandingen og Kultiveringen af de mange hundrede Tdr. Land omkring Nissum Fjord, Husby Sø, Aabjerg Enge og Vedersø Kjær, men om disse store kollektive Opkultiveringsarbejder er nærmere berettet andet Steds i nærværende Skrift, saa det skal jeg ikke komme ind paa. Men ogsaa paa de hjemlige Arealer er meget omfattende Grundforbedringsarbejder udført. Høje, sure Jorder, der før laa hen som „Faareagre" er merglet og taget ind

røgtede da ogsaa sine Bestyrelsespligter i Mejeri, Kreditforening, Elektricitetsforsyning, Kartoffeleksportudvalg m. m. med stor Iver og Dygtighed, og ikke mindst Landboforeningen er ham megen Tak skyldig for det udmærkede og uegennyttige Arbejde, han har gjort som Foreningens Formand.

Det gjorde et stærkt Indtryk og efterlod et stort Savn, da han i sin Manddoms fulde Kraft pludselig døde efter en Operation, og han vil længe blive mindet her paa Egnen som den vennesæle og initiativrige Mand, der altid var parat til at gøre et Arbejde for en god Sag.

Jens Hauskov.

Naar jeg ser tilbage over den Tid, jeg har kendt Ulfborgegnen og genkalder mig i Erindringen, hvilket Udbytte Jorderne gav for 30 Aar siden, og sammenligner med de Afgrøder, Markerne nu bærer, saa synes jeg, den planteavlsmæssige Fremgang er saa stor, at Ulfborgegnens Landmænd meget godt kan være det bekendt, og jeg er ikke i Tvivl om, at Landboforeningens Forsøgs- og Oplysningsarbejde kan tilkomme sin Del af Æren for den stedfundne Udvikling. En kendt Mand, Direktør Lindgren, har for nylig udtalt, at *„Pioneraanden i Landbruget er borte"*. Det maa jeg protestere imod og paastaa, at den i hvert Fald hidtil har været til Stede i Vestjylland, og det er mit inderligste Haab, at Landboungdommen maa forstaa, hvor vigtigt det er, at denne Indstilling holdes i Live.

Jens Hauskov.

til regelmæssig Dyrkning med Rug, Kartofler og Lupiner, og vandfyldte Lavninger og halvsure Agre, der ofte laa med Græs saa længe, at de begyndte at gaa i Siv, er drænet og gjort dyrkningssikre med Korn, Roer og Kløver.

Jordens forbedrede Kulturtilstand og Gødningskraft har medført en vis Ændring i Arealbenyttelsen, idet Græsarealet er indskrænket en Del, men sikkert ikke indskrænket mere end forsvarligt. Ulfborgegnens Bønder har altid haft Sans for Betydningen af at have rigelig Græsning til Kvægets Sommerernæring samt en hel Del til Høslæt.

Efterhaanden som Roetop-, Lupin- og Kløvergræsensilage erstatter en Del af Høet i Kvægets Vinterfoder, kan paa sine Steder en Del af Slætarealerne anvendes til Dyrkning af Korn og Rodfrugter, og det forbedrede Udlæg med gode danske Kløverstammer og den bedre Gødskning af Græsmarkerne medvirker til, at Kreaturerne ikke beslaglægger saa stort et Areal til Afgræsning. Samtidig er jo saa Arealerne med Korn, Roer og Kartofler forøget tilsvarende.

Nogle Landmænd har øget Kornarealet, og sikkert de fleste har udvidet Roe- og Kartoffelarealet, hvilket ogsaa maa anses for rigtigt, og navnlig Kartoffelarealet burde paa de lettere Jorder udvides endnu meget betydeligt, selv om det skulde gaa ud over Kornarealet, men den herskende Mangel paa Arbejdskraft er nok den væsentligste Aarsag til, at det lige som gaar lidt langsomt med denne Udvidelse.

Foldudbyttet af Kornmarkerne er steget, dels som Følge af bedre Gødskning, men maaske navnlig fordi vi har faaet meget mere yderige Kornsorter, og samtidig har der paa de dertil egnede Jorder fundet en meget betydelig Udvidelse af Bygdyrkningen Sted paa Havrens Bekostning, hvilket ogsaa har stimuleret Kornudbyttet. I samme gode Retning har i høj Grad virket de moderne Sprøjtemidler mod Ukrudt, som i de senere Aar er taget stærkt i Brug. Dette kan i Sandhed betegnes som et virkeligt Fremskridt for Korndyrkningen i disse Egne, hvor især Frøukrudtet har været en sand Plage.

Efterhaanden som dansk Landbrug mere og mere henvises til at basere Husdyrproduktionen paa hjemmeavlet Foder, samler Opmærksomheden sig mere og mere om Rodfrugterne med den meget store Produktionsevne. Jeg tror ikke, det skal slaa meget fejl, at der her paa Egnen avles dobbelt saa mange Roer og Kartofler som for 30 Aar siden. Dette skyldes nok nogen Arealudvidelse, men sikkert meget mere, at Landmændene i stedse stigende Grad har indstillet sig paa at opfylde Rodfrugternes store Krav til vel forarbejdet Jord, rettidig Saaning, kraftig Gødskning og omhyggelig Udtynding og Renholdelse under Væksten. Det er da heller ikke til at tage Fejl af, at Plantebestand og Renholdelse i Roemarkerne, der mange Steder ofte har været mangelfuld, er forbedret i betydelig Grad, dog kan der paa dette Omraade endnu være en Del at rette, og den Landmand, der naar til at beherske disse Forhold til Fuldkommenhed, vil komme til at sande det gamle Ord af Anton Sørensen, Havbro: „Der er snart ingen Grænser for, hvad Jorden kan give!"

Indtryk af Forsøgs- og Oplysningsarbejdet paa Egnen

Forsøgsarbejdet inden for Ulfborg og Omegns Landboforening har i Almindelighed fulgt de samme Linjer som i andre Landboforeninger.

Ifølge Forhandlingsprotokollen har man ved et af de første Bestyrelsesmøder besluttet at anlægge Saatidsforsøg i Rug. — Hvilket Resultat, man er kommen til, er ikke anført i Protokollen. — Forsøgsplanen har jo nok været den almindelige med første Saatid sidst i August og sidste Saatid i Okt., og Resultatet har sikkert ogsaa nok været det almindelige: jo senere Saatid, des mindre Udbytte. Naar man, som jeg, har været her paa Egnen en Del Aar og set, hvor almindeligt det er at saa Rug baade 1 og 2 Mdr. senere, og selv har prøvet at saa Vinterrug den 4. Februar og dog opnaaet et godt Udbytte, kan man let faa den Tanke, om det ikke er forkert i Forsøgene at standse med sidste Saatid i Oktober. — Man faar i hvert Tilfælde det Indtryk, at Folk her paa Egnen ikke tror ret meget paa disse Saatidsforsøg med Rug, og man faar uvilkaarligt den Tanke, at hvis det dalende Udbytte, som Saatidsforsøgene viser fra August til Oktober, fortsætter længere frem, saa vil det blive en meget daarlig Forretning at saa Rug omkring 1. December, hvilket er meget almindeligt her paa Egnen.

Det maa ellers siges, at Landmændene har Tillid til og er hurtige til at tage ved Lære af Forsøgsresultaterne. Man kommer i den Forbindelse til at tænke paa Forsøgene med hurtig Nedpløjning af Staldgødning og Nedfældning af Ajle. Før disse Forsøg blev gennemført, var det jo ret almindeligt at se Gødning ligge paa Marken i Dage og Uger, inden den blev pløjet ned. Dette er heldigvis ved et blive en Sjældenhed nu, og der er vel heller ingen Tvivl om, at den hurtige Nedpløjning af Staldgødning og Nedfældning af Ajle er en Del af Aarsagen til det stigende Høstudbytte.

Der er enkelte Omraader, hvor man synes, at der kunde tjenes ikke saa lidt ved at følge Forsøgsresultaterne lidt mere, end Tilfældet er. Jeg tænker her paa Forspiring af Læggekartofler. Naar der i Gennemsnit af 106 Forsøg i Aarene 1927—47 er opnaaet et Merudbytte for Forspiring paa 30 hkg Knolde pr. ha, i et enkelt Forsøg med Bintje endog 128 hkg Knolde pr. ha i Merudbytte, maa man dog vist sige, at det har været en god Forretning at forspire sine Læggekartofler.

Et andet Omraade, hvor Egnens Landmænd er en Del tilbageholdne med at følge Forsøgsresultaterne, er med Hensyn til Læplantning. Forsøgene viser, at det er en god Forretning at plante Læ, og saa er der vel ogsaa Fordele ved Læplantning, som Forsøgene vanskeligt kan gøre op, f. Eks. at man kan faa Kreaturerne før ud om Foraaret, naar man har gode Læbælter. — At baade Dyr, Afgrøder og Mennesker en Stormvejrsdag befinder sig bedst, hvor der er Læ, behøver man jo ikke Forsøgsresultater for at blive klar over. — Men maaske vi til det Formaal mangler en Mand med lidt Autoritet, der kunde ende alle sine Taler — ligegyldigt om hvilket Emne — med at sige: „Men forøvrigt saa mener jeg, at vi bør plante mere Læ".

Landboforeningens Oplysningsarbejde har foruden Forsøgene mest drejet sig om Foredragsmøder, og disse Møder har i Almindelighed vundet god Tilslutning, og det er glædeligt at se, at ogsaa de unge Landmænd møder godt frem ved Møderne. Man kan maaske mene, at Foredragene ofte bliver Gentagelser, men der kommer jo stadig nye Folk til, og Hukommelsen er ikke altid lige god. Der vil derfor nok altid være Grund til, at f. Eks. Professor Lars Frederiksens Fodringsteorier bliver gennemgaaet, om ikke hvert Efteraar saa dog med ikke for store Mellemrum.

Studiekredse har været prøvet inden for Landboforeningen, men de har med enkelte Undtagelser ikke haft nogen større Sukces. Studiekredse er vel ellers den mest grundige Maade at sætte sig ind i en Sag paa, men den manglende Tilslutning er maaske nok begrundet i Folks Ulyst til selv at undersøge et Spørgsmaal. — Det er lettere at gaa hen og høre et Foredrag.

Markvandringer og Udflugter henregnes vel ogsaa til Oplysningsarbejdet og har i Almindelighed god Tilslutning. Kommer man i en tør Sommer paa Udflugt til andre Egne af Landet, kan man, i hvert Fald hvad Græsning angaar, let komme til det Resultat, at det er dog bedst derhjemme, og den „Oplysning" kan være meget nyttig.

Kr. Gravsholt.

Kartoffelsektionen

I Aarene 1932—35 blev der af Landboforeningen afholdt en Del landbrugsfaglige Studiekredse, som vandt ret god Tilslutning.

Det første Emne, der behandledes, var Kartoffeldyrkning, og ved at arbejde med Emnet, fik Deltagerne saa stor Interesse for Kartoffelavl, at man enedes om at søge oprettet en Kartoffelsektion.

Landboforeningen indbød til et stiftende Møde i Ulfborg den 21. Juni 1933, og Mødet resulterede i, at Ulfborg og Omegns Kartoffelsektion blev stiftet med følgende Formaal.

Kartoffelsektionens Opgave er at samle Kartoffeldyrkerne i et Arbejde for at forbedre Kartoffelavlens Rentabilitet, dels ved at organisere en Avl af første Klasses Kartofler og dels ved at fremme Afsætningen i videst mulig Grad.

Sektionen ledes af en Bestyrelse paa 3 Medlemmer, hvoraf 2 vælges af Sektionens Medlemmer, og 1 vælges af Landboforeningens Planteavlsudvalg. Som Formand valgtes Gdr. *P. Bach Thingstrup*, Hvolby, en Post, som han beklædte til sin Død i 1950.

De første Aar var Bestyrelsen og Planteavlskonsulenten rundt een eller to Gange hver Sommer for at bese og bedømme Medlemmernes Kartoffelmarker. Man anbefalede saa Medlemmerne at skaffe sig Læggekartofler fra de mest sortsrene og sygdomsfri Marker. Senere overtog Konsulenten alene dette Arbejde, og fra 1946, da Konsulenten blev Statskontrollør, har man faktisk kun regnet de Landmænd som Medlemmer, der det paagældende Aar har anmeldt Kartofler til Markkontrol gennem Sektionen. Medlem kan dog enhver blive, der er Medlem af Landboforeningen. Sektionen har gennem Aarene skaffet Medlemmerne og andre Kartoffeldyrkere godt Læggemateriale fra andre Egne af Landet, ligesom der er gjort et Stykke Arbejde for at faa Kartoflerne fra de bedste Marker paa Egnen fordelt til de Landmænd, hvis Læggemateriale trængte til Fornyelse.

Allerede ved Sektionens Stiftelse talte man om at faa bygget fælles Kartoffellager og Sorterecentral i Ulfborg, og dette har været drøftet mange Gange siden, men nu da der er oprettet saadanne i Herning og Tvis, er der i nogen Grad blevet Ro om Spørgsmaalet. Ved Afholdelse af Foredragsmøder, Markmøder og Udflugter til Forsøgsstationer og særlig

dygtige Kartoffelavlere har Sektionen søgt at øge Interessen for Kartoffelavlen.

Det første Aar blev der gennem Sektionen solgt 221 hkg Kartofler, og Salget har været stadig stigende. Sidste Aar blev der solgt 2461 hkg Kartofler, der blev afsat gennem de jydske Kartoffelsektioners Salgscentral *Sajyka,* desuden blev der gennem Sektionen solgt 233 hkg Læggekartofler til Egnens Landmænd. Kartoffelsalget har dog aldrig her paa Egnen faaet saa stor Betydning som saa mange andre Steder, og det skyldes maaske, at man indenfor Sektionen mere har arbejdet for at faa Kartoffelmarkerne forbedret, end man har virket for at faa flest mulige Kartofler dyrket og solgt. Økonomisk har Sektionen dog uden Tvivl gavnet Kartoffelavlerne meget ved at være en Konkurrent til de private Opkøbere, og glædelig er det, at der stadig er en Del Kartoffelavlere, som indser, at de kan gavne sig selv og andre ved at være Medlem af Ulfborg og Omegns Kartoffelsektion og ved at afsætte deres Kartofler gennem Sektionen.

Selv om det meste af Arbejdet med Markkontrol, Regnskab og Ekspeditionsledelse er blevet udført af Konsulenterne Skarregaard, Bank og Stigsen, er det dog Bach Thingstrup, der som Formand særlig har præget Sektionen. Hans store Forhandlingsevne og Forstaaelse af Sammenholdets og Samarbejdets Betydning kom Sektionen tilgode, og ikke alene her, men som Formand for Danske Kartoffelsektioners Fællesraad og som Medlem af Landbrugsministeriets Kartoffel-Eksportudvalg fik han Lejlighed til at arbejde for det, som havde hans store Interesse — en Forbedring af Kartoffelavlen og af Kartoffeldyrkernes Kaar. Hans elskelige Væsen og hans venlige og noble Fremtræden gjorde ham afholdt af alle, og ikke mindst indenfor Kartoffelsektionen savnes han.

Kr. Ebbensgaard.

Plantningen paa Ulfborgegnen

Naar jeg har lovet at skrive noget om Plantning og Læplantning indenfor Ulfborg og Omegns Landboforenings Omraade, saa ligger det jo nært ogsaa at omtale den Plantning, der fandt sted for over 50 Aar siden.

Jeg er Ejer af en Aktie i Ulfborg Aktieplantage, der er udstedt til en Købmand Agerholm i Holstebro i Aaret 1872. Deraf kan man se, at Byboere ogsaa har været interesseret i Plantningsarbejdet, og endvidere siger Aarstallet, at Egnens Landmænd er gaaet i Gang med Hedeplantning ikke længe efter, at Dalgas i 1866 oprettede Det danske Hedeselskab. — At dette var Tilfældet skal vi prise de første Plantningspionerer for her i vort Sogn og Egn. Deres Indsats smittede ud i andre Sogne, og Beboerne dér gik hen og gjorde ligesaa.

Klausie Plantage i Thorsted Sogn og Kommuneplantagerne i Madum og Ulfborg er alle fra forrige Aarhundrede, og deres Gavn i Nutiden, er alle enige om, er næsten uvurderlig. I disse Aar, hvor Kul og Koks er vanskelige at fremskaffe, hentes der Gavntræ og Brændsel i store Mængder fra Plantagerne, og den Skønhed, det er at se Skovvækst paa Heden, faar man gratis i Tilgift.

Plantningen bevirker, at Klimaet forandrer sig, idet de store Skovstrækninger afgiver stor Fugtighed til Luften ved Fordampning, og denne Fugtighed kommer igen som Regn. — Fra den bare Hede med sine Sandklitter (Indsande) sker der derimod en meget ringe Vandfordampning paa en solhed Dag.

Hvad Udsynet her paa Egnen angaar, saa har dette ogsaa forandret sig meget. — Der hvor jeg bor, er der Udsigt i Syd til Kommuneplantagen, og her var for 40 Aar siden en stor Del af Sandbjergene synlige, men nu er Træerne vokset saadan til, at kun enkelte af Sandbjergene kan ses.

I Raasted Sogn findes der ligeledes en stor Kommuneplantage, hvis Plantning ogsaa paabegyndtes i forrige Aarhundrede. Nævnes skal det ogsaa, at der i de sidste 5—6 Aar siden Krigen i Raasted Sogn af en Ingeniør Theut fra Viborg er købt og beplantet ca. 800 Tdr. Land Hede. Selv om det er en privat Mand, der er Ejer, saa er denne Plantning alligevel et stort Plus for Sognet.

Læplantningen her paa Egnen er af nyere Dato, idet Egnens første Læ-

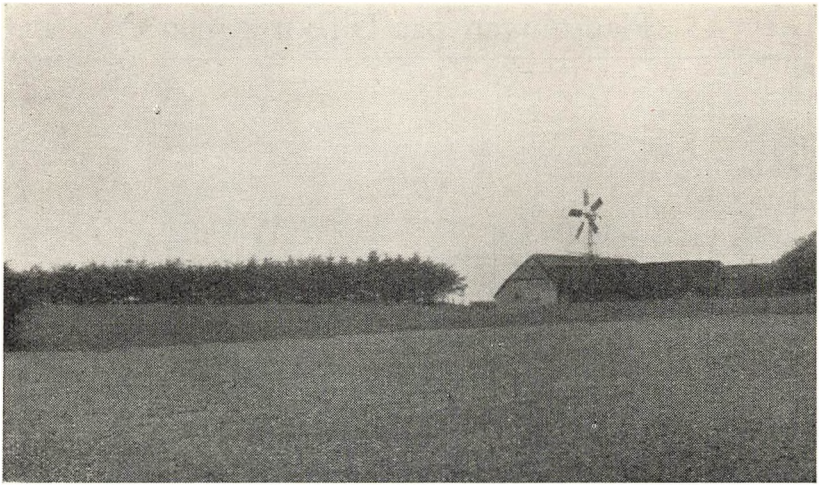

Læplantningen, som burde være typisk for Gaardene vesterude

plantningslav blev stiftet i Thim Sogn for ca. 28 Aar siden. Den drivende Kraft i Læplantningsarbejdet var og er endnu *Jens Peder Lauridsen* fra Thim, — mange af Egnens Læplantningslav har han ved Agitation og Foredrag været med til at oprette.

J. P. Lauridsen var ogsaa med ved Oprettelsen af Ulfborg Læplantningslav i 1931, hvis første Formand var Gdr. *P. Bach Thingstrup*, Hvolby. Læplantningslavet fik stor Støtte fra Ulfborg og Omegns Landboforening, idet Landboforeningen tog Initiativet til, at Lavet fik en Ordning med Statens Klitplantage i Husby, saa man i dennes Planteskole kunde faa gode og yderst billige Planter. Der er hentet mange gode Læs Planter fra Klitplantagens Planteskole, og en Tak for denne gode Ordning skal adresseres til Landboforeningens daværende Formand, Kr. Sand Korsgaard, Ulfborg.

I Aarene fra 1931 og op til 1940 plantedes der nok en Del, men det var først, da Hedeselskabet oprettede Det flyvende Korps, der bestod af langvarigt Arbejdsløse, at der kom rigtig Fart og Plan i Arbejdet.

Her i Ulfborg, hvor jeg kender det bedst, blev der i første Omgang gravet og plantet 106 km løbende Hegn i Skel og mellem Markskifter. Naar der ses bort fra nogle meget tørre Somre, hvor en Del Planter gik ud, saa der maatte efterplantes, saa kan man nok sige, at Hegnene staar godt, ser lovende ud og begynder at give Læ for Dyr og Afgrøder. I Thorsted Sogn er Det flyvende Korps Arbejde ogsaa blevet synligt, og der er vist plantet lige saa meget som i Ulfborg. — I flere af Sognene Vest for Ulfborg blev der projekteret store Arbejder indenfor Læplantningslavene, men desværre maatte disse Arbejder indstilles i Krigens Tid. Glædeligvis er der i de sidste Par Aar taget fat igen, og man er bl. a. begyndt at plante i Vedersø og Husby.

Før Læplantningslavenes Tid, d. v. s. i Tiden mellem 1910 og 1920, synes jeg, at to Mænd skal nævnes, der for egen Regning systematisk gennemførte en Læplantning paa hele det Areal, der hørte til deres Ejendomme. Det er *Hans Koldby*, Lillelund, Ulfborg, og afdøde *Peder Pedersen*, Knudsig, Raasted; de har begge faaet Anerkendelse og Sølvbæger, og deres Værk er værd at se paa.

Nu er det en Saga blot at grave Huller i Heden med Spade, naar der skal plantes. Nu spændes Traktoren for en Planteplov, der lægger en Fure til hver Side, og bagefter er spændt en Gruber, der løsner Jorden i 1/2 Meters Dybde. I disse Riller vokser Bjergfyrren storartet.

I Ulfborg Sogn blev der i 1948 og 1949 ved Hedeselskabets Foranledning og Tilsyn pløjet, grubet og plantet 180 Tdr. Land Hede for 29 Lodsejere. Dette giver i Areal til hver fra 5 til 10 Tdr. Land. Lodsejerne var meget glade for denne Plantning, og om nogle Aar er de alle Skovejere, der kan hente meget af deres Brændsel paa egen Grund.

Af al Plantning bør der efter min Mening lægges størst Vægt paa at faa gennemført Læplantningen. En gennemført og god Læplantning giver efter Sagkyndiges Udsagn fra 20 til 25 pCt. Merudbytte for næsten alle Afgrøder, det er Tal, der batter, og som det er værd at lægge sig paa Sinde. Hvis en god, velbehandlet Sandmuld ligger ubeskyttet en Foraarsdag i Storm, saa har vi det første Minus til en god Avl. Læplantningen holder ogsaa paa Jordens naturlige Fugtighed, saa en Tørkeperiode ikke volder saa stor Skade. For Køerne og Kvierne, der gaar ude om Natten er gode Læhegn en stor Fordel. Kreaturerne er altid at finde ved Siden af Læbæltet om Morgenen, og kommer der om Dagen en Regn- eller Haglbyge, ja, saa gaar det i Hurtigløb til Læbæltet.

Et smukt Syn er det at se veludviklede Læhegn — derfor plant Læ — det kan gøres i enhver Alder. Man fryder sig ved at se de smaa Planter gro i Bevidstheden om, at man, naar Læhegnene vokser sig store, har gjort sit til, at Stormen bliver brudt med 50 pCt., hvilket nok kan tiltrænges her i Vestjylland.

Eftersom der bliver plantet, og Plantningerne gror til, rykker Østjylland, klimatisk set, længere og længere mod Vest.

Maaske der i det foranstaaende er en hel Del Agitation, og dette er ogsaa mange Steder tiltrængt, men jeg har ogsaa søgt at opridse Plantningens Historie her paa Egnen. — Til Lykke med 50 Aars Jubilæet i Landboforeningen!

P. Chr. Nagstrup.

Heden, ja man tror det næppe, —
men kom selv, bese den lidt.
Lyngen er et pragtfuldt Tæppe,
Blomster myldre milevidt.
Skynd dig, kom! Om føje Aar
Heden som en Kornmark staar.

Saadan sang vor store Digter, H. C. Andersen, da han for et lille Aarhundrede siden var Gæst her paa Egnen (Nørre Vosborg).

Digteren saa rigtigt. Store Dele af Heden, ikke alene her i Ulfborg og Omegn, men ud over hele Jylland, hvor Hede fandtes, er taget ind til Kornmarker. Ikke mindst nu i Halvdelen af dette Aarhundrede, hvor store Forbedringer af Markredskaber og stærkere Trækkraft, særlig i den senere Tid, har været i rivende Udvikling.

Forud for og i Begyndelsen af dette Aarhundrede var det ikke nogen let Sag for Nybegyndere, Udmarksfolk, at faa Heden omdannet til Kornmarker. Et Par Heste eller Stude (nu er Stude som Trækkraft kun et Fortidsminde) spændtes for Ploven, der tog en Fure paa en 5—6 Tommers Tykkelse og omkring ved det dobbelte i Bredden.

Til Hedeopdyrkning har Ploven fra gammel Tid været og er fremdeles det vigtigste Jordbehandlingsredskab, idet Ploven er det eneste Agerbrugsredskab, som vender samtidig med, at den blander og smuldrer Jorden. Ploven er vel nok det Redskab, der har undergaaet de største Forandringer af samtlige vore Markredskaber, lige fra den gamle naturvoksede Grenplov til Hjulploven fra Mols, Svingploven og nu sidst den store Bovlund Hedeplov, som tager en Fure paa een Meter i Bredde og Dybde.

Ved Hedeopdyrkningen med de smaa Svingplove maatte Lyngen først afbrændes, og efter Pløjningen maatte Jorden henligge i 3—4 Aar, saa var den godt udluftet, halvt skørnet, dertil havde vildtvoksende Blomster og Græsarter hjulpet til. Saa var Jorden tjenlig til Ompløjning, Harvning og Paakørsel af det absolut nødvendige Kvantum Mergel eller Kalk, for uden Tilførsel af Kalk blev Afgrøderne smaa og Foldene faa.

Da der ved Aarhundredets Begyndelse vistes stor Interesse for Brugen af de nye Kunstgødninger, der var fremme paa Markedet, og det syntes,

som disse svarede til Forventningerne, saa blev der endnu mere Fart i Kornmarkerne, ligesom ogsaa i andre Afgrøder: Kartofler, Roer o.s.v., idet man ved Hjælp af disse Handelsgødninger kunde strække Møddingen en Del mere.

De første Afgrøder paa nyopdyrket Jord her paa min Hjemegn var Spergel og Boghvede. Spergelen var under første Verdenskrig en dyr og eftertragtet Vare til Udvinding af Olie, Boghveden dyrkedes til Gryn til Boghvedegrød og som Honningplante til Bierne. Begge Planter gav dog et alt for lille Foldudbytte og er nu en Saga blot. Nu er de erstattet med Rug, Kartofler og mere yderige Kornsorter selv paa den lette Sandjord.

Hedeopdyrkningen var et slidsomt Arbejde for „Hedens Stridsmænd", og naar jeg foran har nævnt stærkere Trækkraft, er det naturligvis med Tanken paa det nye Redskab, Traktoren. Sjældent har en Maskine eller et Redskab slaaet saa hurtigt an, og man kan vel godt sige, i saa kort en Tid blevet hele Folkets Eje. Denne har i særlig Grad lettet Hedeopdyrkningen. — Heden pløjes nu med Traktor i forskellige Dybder alt efter Underlagets Godhed. Der paaføres den nødvendige Mergel og Kunstgødning, og Jorden tilsaas med de bedste Havresorter allerede det første Aar efter Pløjningen. Dette giver større og hurtigere Afgrøder end tidligere. Traktoren har foraarsaget store Forandringer, ikke mindst paa Hedeopdyrkningens Omraade, men ogsaa for det øvrige danske Landbrug.

Jeg har nævnt Studene, de er forsvundet som Trækkraft, og Hesten, vor tusindaarige Ven som Ride- og Trækdyr, synes ogsaa delvis at være paa retur.

Hedeopdyrkningen har givet haardt Arbejde til mange Hænder, men ogsaa Glæde, Rigdom og Brød til mange Munde. Der er her i Ulfborg og Omegn oprettet mange nye Hjem paa ny Jord, hvor der forud er sket et stort Stykke Pionerarbejde til Gavn for denne Egn og for det danske Samfund.

Det er dog ikke alene for Korn- og Roemarkerne, at Lyngen maa strække Gevær og maa trække sig tilbage. Ogsaa fra anden Side bliver den haardt trængt, maa vige, stadig vige, saa det synes, som om den snart vil være trængt helt tilbage og maa nøjes med nogle mindre Reservater hist og her, som Mennesket nu synes, den har fortjent efter dens lange tusindaarige Regeringstid. Lyngens anden Fjende er Naaletræerne, Skoven, der ved Menneskets Hjælp breder sig med rivende Fart.

Mange tusinde Tdr. Land her i Ulfborg og omliggende Sogne er i dette Aarhundrede taget ind til Beplantning, saa de store Heder og Sande med Rette kan betegnes som Storskove.

Ulfborg og Omegns Landboforening blev oprettet i 1901. Hvilke store Fremskridt, økonomisk, politisk og kulturelt, der er sket i den mellemliggende Tid fra 1901 og til nu, er jeg ikke i Stand til at gøre Rede for, men givet er det, at Hedens Pionerer og Stridsmænd har haft overordentlig stor Betydning ogsaa for denne Egn. De har været med til at gøre vort Land større og rigere, de har bidraget til, at hvad der udad tabtes, skal indad vindes. Derfor er vor Slægt megen Tak skyldig til de Mænd, der i

nogen Maade har forstaaet at vise os andre Vejen. Flere af disse Mænd har faaet tildelt Anerkendelse for deres Pionerarbejde, og sikkert mange flere har fortjent det.

Digteren, som for hundrede Aar siden forudsaa Hedens Forvandling til Kornmarker og Skovenes Tilblivelse, saa rigtigt. Det var ikke underligt, at en saa følsom Natur som H. C. Andersen under sit Besøg maatte blive betaget af denne storslaaede vestjydske Natur og straks maatte iklæde det Poesiens skønne Dragt. En Dragt, der er lige saa køn og ægte nu som for hundrede Aar siden.

Mellem rige Bøndergaarde
snart Dampdragen flyve vil,
hvor nu Loke sine Hjorde
drive, Skove vokser til.
Britten flyver over Hav
gæster her Prins Hamlets Grav.

Haakon Kristensen.

Kvægavlen paa Ulfborgegnen

Naar Folk udensogns fra skal gøre sig klart, hvad de kender til Ulfborg, er der sikkert eet Begreb, der først rinder dem i Hu: Uglkjær Marked, dette store, brogede Skue af Gøgl og Handel, som i Aartier har kaldt Folk til fra fjern og nær.

Hvad selve Markedet angaar, saa er det dog ikke det, de gode Landmænd fra Ulfborg og Omegn ønsker at gøre sig berømt paa. Markedsvarer er jo nu engang en Slags Udskudsvarer, det er det, der bliver tilovers, naar det virkelige 1. Klasses Materiale er sorteret fra til Brug i Produktionen derhjemme.

Det er om denne Produktion, det maalbevidste og langsigtede Avlsarbejde her skal tales.

Ulfborg og Omegns Landboforening er den af alle Danmarks Landboforeninger, som er stærkest præget af den jydske Avl. Indtil for ikke saa længe siden var det paa det aarlige Dyrskue et Særsyn at se en Ko af en anden Kulør. Og endnu er det da det sorte, der dominerer.

Ulfborgegnen har fra ældre Tid haft en Række Foregangsmænd, og dette har sat sit Præg paa Egnen. Vi behøver blot at nævne Navne som Ole Kirk, Etatsraad Tang og Provst Krarup. Men Linien er blevet fortsat.

Allerede i 1894 dannedes Egnens første Kvægavlsforening under Navnet Ulfborg Kvægavlsforening med Forpagter Burgaard, Nr. Vosborg som Formand. Det ses af de gamle Papirer, at Foreningen bl. a. indkøbte en Tyr, „Birkholm II", som kostede den efter Datidens Forhold høje Pris af 800 Kr. Senere virkede flere af de ret berømte Elkjær-Tyre, og der blev saaledes dengang lagt en solid Grund under Arbejdet for den jydske Avl paa denne Egn. Særlig fortjener dog vel at nævnes Tyren „Stautrup Hero", som blev Stamfader til den berømte „Matador"-Slægt, hvis Afkom endnu i Dag præger hele det jydske Land.

Efter en Aarrække sprængte Arbejdet Rammerne, og den ene Forening blev til tre. Forud herfor gik Dannelsen af en Række Foreninger i Sognene rundt om Ulfborg: i Vemb, Raasted, Husby, Staby, Madum, Vedersø og Sdr. Nissum. Enkelte af dem er dog atter gaaet ind eller opstaaet i ny Skikkelse. For en Fuldstændigheds Skyld maa nævnes, at der nylig i Sdr. Nissum er dannet en „rød" Kvægavlsforening, det er Egnens hidtil eneste.

Jævnsides med Kvægavlsforeningerne oprettedes en Række Kontrol-

Samling Køer efter „Ulfborg Matador"

foreninger — den første kom i Ulfborg i 1897 og var den tredieældste i Landet. Og nu kan man i hvert Sogn læse sig til — i Tal og i Penge — hvad Avlsarbejdet har betydet for denne Egn.

En Række 1. Præmie-Tyre er i Aarenes Løb — ofte til dyre Penge — indkøbt til Egnen. Mest kendt blev „Ulfborg Matador", som i 1943 opnaaede Appels Legats Ærespræmie, den eneste Gang denne Udmærkelse er naaet til Vestjylland. En Samling „Matador"-Køer fra Ulfborg opnaaede Guldmedalje paa Bellahøj-Udstillingen i 1938. Det er da ogsaa efterhaanden blevet saadan, at medens Vestjyderne før altid maatte købe Avlsdyr i Østjylland, saa sker det da ogsaa nu, at Østjyderne finder herud for at lede en god Tyrekalv ud. Redaktionsudvalget har ment, at man i denne Forbindelse særlig bør nævne to af Opdrætterne, Niels Østergaard og Lars Lillelund, skønt disse netop er Hjemmelsmænd for Oplysningerne i denne Artikel. Dette være da hermed gjort.

Af Mænd, som i den nyere Tid har trukket det store Læs i Arbejdet for Kvægbrugets Forbedring, bør nævnes Jeppe Tang, „Lille Tang" i Ulfborg, Jens Bonde, „Nr. Vium", og Jens Moesholm, Vemb. Endelig maa ikke glemmes Niels Villemoes, Skærum Mølle, som hittede paa en ny Metode til Udryddelse af Oksebremsen, en Metode, som nu er Forbillede Verden over. De er nu alle døde, men deres Indsats vil mindes af Landbrugets Mænd.

I 1939 dannedes her paa Egnen den første „kunstige Forening". Om denne siger Opdrætterne baade for og imod: det gavner, at saa mange derigennem kan benytte de gode Tyre, men der er større Fare for Indavl og andre Ulemper.

1950 sloges den jyske og hollandske Avl her i Landet i Hartkorn sammen, og Egnens „kunstige" købte derefter i Holland Tyren „Jelle". Hans Eftermæle er det for tidligt at skrive.

Ulfborg og Omegns Landboforening har i Forening med Egnens andre Landboforeninger gennem Aarene været støttet af en Række, ofte ret kendte, Kvægavls-Konsulenter. Den første var Gdr. Niels Bro, „V. Damgaard", der som „almindelig Bonde" nød denne særegne Udmærkelse, senere bl. a. Konsulenterne N. M. Sørensen, Hee, N. Bredkjær, Høgsbro Holm, L. Lauritsen (nu Graasten Landbrugsskole), og Grue-Sørensen, Hjerm. Nuværende Konsulent er Hans Møller, Holstebro.

Maa vi slutte med følgende lille Billede af Ulfborgegnen ved Landboforeningens Jubilæumsdag:

Frodigt ligger Agerlandet med de gyldne Tavl.
Jyske Køer faar blanke Skind af Markens rige Avl.
Og den gode Hverdags Stræben
den gi'r Raad til Sang paa Læben,
den gi'r Glans til Helg og Fester,
ogsaa her i Vester! *Sif.*

Hesteavlen paa Ulfborgegnen

I Forhold til de andre Grene indenfor Husdyrbruget er Hesteavlen maaske ikke den, der kan opvise de største Fremskridt gennem de sidste 50 Aar. Vi havde nemlig inden den Tid mange dygtige og interesserede Hestefolk her paa Egnen. Folk, som havde en god Fortjeneste ved Hesteopdræt, og som ogsaa forstod at staa sammen for at løfte i Flok.

Allerede i Aaret 1892, den 5. Marts, afholdtes Hoppekaaring ved Ulfborg Kro. Der var fremstillet 16 Hopper, hvoraf de 14 var efter Foreningshingsten „Grantorp III". Een Hoppe blev kaaret i 1. Kl. og 15 i 2. Kl., Kaaringsdommerne var Stutterikommissær Ingvardsen og for Foreningen Skak Jensen, Viumgaard, og Andreas Jørgensen, Nørre Tang.

I 1893 var fremstillet 22 Hopper, 5 kaaredes i 1. Kl. og 17 i 2. Kl. Samme Dag havde Jens Bonde, „Nr. Vium", fremstillet en rød tre Aar gammel Hingst, som blev erklæret for bevaringsværdig. — Hvor megen Værdi en saadan Bedømmelse har haft, ved jeg ikke.

1894 var der fremstillet 23 Hopper, 9 kaaredes i 1. Kl. og 13 i 2. Kl., een blev afvist. Da var Mads Agger, Kølhede, Bøvling, blevet antaget som fast Kaaringsdommer, og for Foreningen medvirkede Skak Jensen, Viumgaard, og Niels Bro, V. Damgaard. I 1895 fremstilledes 17 Hopper til Kaaring, i 1896 19 Hopper og saa fremdeles.

Hovedparten af de Hopper, der blev fremstillet, var efter „Grantorp III" — en lidt forædlet Hingst, hvor Forstammen gaar tilbage til „Grantorp", født 1864, der tog 1. Præmie ved Landmandsforsamlingen i København 1869. „Grantorp III" havde saa stor Nedarvningsevne, at man let kunde se, om Hesten, man havde for Øjet, var tillagt efter denne Hingst eller efter en anden. Afkommet efter „Grantorp III" var allesammen Heste af en lidt lettere Type og lidt mere glatbenede, end vi ønsker i Dag indenfor den jydske Race. De var saa godt som alle brune eller sorte, en smuk Farve, som aldrig skulde være gaaet af Mode. Det var Hopper med god Rejsning og en fortrinlig Bevægelse. En Type, som Tyskerne dengang gerne vilde købe, og som var Førsteklasses Brugsdyr baade i Marken og paa Landevejen, men som manglede noget af det jydske Slag og Præg.

Vi ser tydeligt, at der dengang har været mange dygtige og interesserede

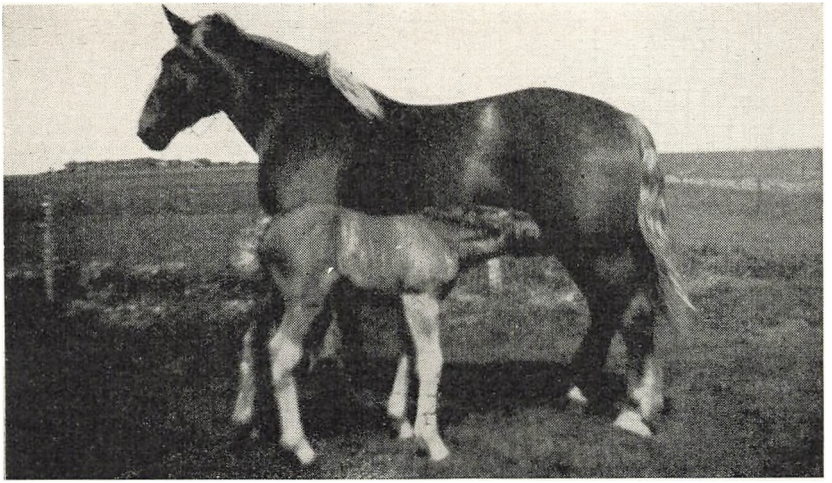

Jysk Hoppe med Føl

Hesteopdrættere, som udførte et maalbevidst Arbejde for Hesteavlen. Knud Jensen, Udstrup i Sdr. Nissum, var dengang Formand for Foreningen.

Hestebestanden her paa Egnen var udelukkende jydske Heste, og saa de mindre, lette Heste, som blev indført fra Rusland. En langt fra ensartet Bestand, 9—10 Kvarter store, tit med daarlig Benstilling, meget rene og tørre Ben, Ryggen lidt lang, Krydset kort, tilrundet og hældende. De kunde præstere meget Arbejde i Forhold til Størrelsen, en nøjsom og meget udholdende Hest, som blev brugt meget til Landevejskørsel, og en stor Del af dem afløste Studespandet i de mindre Landbrug.

Den 8. April 1899 oprettedes den nuværende Ulfborg og Omegns Hesteavlsforening for jydsk Race. Foreningen har uden Afbrydelse bestaaet siden den Tid og er fuldt levedygtig den Dag i Dag, det vidner da om Sammenhold i Avlsarbejdet. Foreningen har ejet mange 1. Kl. Hingste, særlig kan nævnes „Munkedal II", „Lars Dyrskøt", „Ull" og „Panser", alle 1. Præmie Hingste og til Slut „Kongeørn", som blev Pokalhingst, men som desværre fik saa kort en Levetid. — At vi har haft saa gode Hingste, og at Foreningen har haft saa god en Trivsel gennem de mange Aar, det kan vi for en stor Del takke vor mangeaarige Formand, *Kr. Sand Korsgaard,* for.

Kr. Sand Korsgaard har over for Foreningen vist en utrolig Energi og aldrig sparet sig nogen Ulejlighed, naar det gjaldt om at finde den bedste af de Hingste, der var til Salg, naar vi stod overfor at skulle købe. Forstammen blev altid først grundigt undersøgt, og hans kyndige Bedømmelse maa vi alle respektere. — Alle Hingstestammer kan Kr. Sand Korsgaard udenad lige saa godt, som vi andre kan vores lille Tabel. — Det bør vist ogsaa nævnes, at han gennem Aarene har solgt femten Avlshingste, nogle af dem er maaske indkøbt som Føl, men han har selv opdrættet dem.

Staby har ogsaa gennem en Del Aar haft en Hesteavlsforening for jydsk Race. Foreningen har haft flere gode Hingste, men det er en Del Aar siden, den blev opløst, og de mest interesserede Medlemmer blev i Stedet Medlem af Ulfborg og Omegns Hesteavlsforening.

Den jydske Hest har ellers været ude for megen Modvind i de sidste Aar, idet den for det første er stærkt trængt af den mekaniske Trækkraft, Lastbilen og Traktoren, men ogsaa af andre Hesteracer. — Vi ser de sidste Aar paa de jydske Ungskuer, hvor stor Udstilling der er af de lettere Racer. — Frederiksborgeren, Oldenborgeren og den lille norske Vestlandshest, som er en fortrinlig Husmandshest, lidt ivrig, men meget dygtig. Den har en lang Levetid og er en nøjsom Hest. Belgierhesten konkurrerer ogsaa haardt med den jydske.

I de sidste Aar har vor Eksport jo nærmest været præget af, at Udlandet hellere vil købe en mere glatbenet Hest, end den gode jydske Hest er, og nægtes kan det ikke, at den belgiske Hest gennemgaaende har bedre Hove end den jydske.

Den jydske Hest er ellers en mellemsvær Hesterace, som passer godt under de fleste Forhold. Den er passende stor, har en fortrinlig Overlinie, passende dyb, bred af Bringe, Lænden kraftig, Krydset tilrundet, men mangler Bredde om Omdrejerne, Laarmuskulaturen er heller ikke altid helt tilfredsstillende, forholdsvis føre og velstillede Ben, god Bevægelse, ret god Holdning og godt Humør, behagelig at bruge og trivelig at fodre paa.

Maaske er der gennem Tiderne higet lidt for stærkt efter at faa de tungeste og dem med de mest laadne Ben i Forgrunden. Efterspørgslen tyder lidt paa det i Dag, men vi haaber, at den Dag snart maa komme igen, da der bliver Brug for flere Heste i Udlandet, og at den jydske Hest igen maa hævde sin Plads, som den har gjort før.

Søren Bro.

Sygdomsbekæmpelse hos Husdyrene

Naar man skal give en kortfattet Oversigt over Bekæmpelsen af de vigtigste Sygdomme hos vore Husdyr i de sidste 25 Aar, er det særlig Udryddelsen af Kvægtuberkulosen og i de sidste Aar Bekæmpelsen af Kvægets smitsomme Kastning, man fæstner sig ved.

Bekæmpelsen af Kvægtuberkulosen begyndte i Slutningen af forrige Aarhundrede og sattes i System af vor verdensberømte Landsmand, Professor Bernhard Bang, der paaviste, at en effektiv Bekæmpelse kunde lykkes ved Afsondring af de unge, sunde Dyr fra de smittede, men det blev dog kun enkelte Herregaarde og ganske faa Egne i Landet, der paa denne Maade blev renset.

Først i 1929 blev der over hele Landet sat en Agitation i Gang for at udrydde Sygdommen, og ved at Mejerierne optog Arbejdet, lykkedes det, saaledes at Ringkøbing Amt 20 Aar efter var renset for Sygdommen. En Mand, der bør nævnes i denne Forbindelse, er Amtmand Karberg, som det ved et ihærdigt Arbejde lykkedes at samle Mejerierne i en Forening.

Der er ingen Tvivl om, at Sygdommen kan holdes nede, men der vil sikkert af og til komme Nyinfektioner, og disse vil nok i de fleste Tilfælde stamme fra Folk, der er smittet med bovin Tb.

Smitsom Kastning hos Kvæg har her paa Egnen aldrig haft større Udbredelse, hvorfor det maa antages, at den i Løbet af faa Aar er udryddet. Flere Mejerier er allerede renset.

Naar to saa smitsomme Sygdomme i Løbet af forholdsvis kort Tid er kommet under Kontrol, skyldes det, at Mejerierne gik ind for Sagen og fik Medlemmerne gjort interesserede i Bekæmpelsen.

Det maa paa det instændigste indskærpes Besætningsejerne aldrig at sætte nye Dyr ind i Besætningerne uden behørig blaarandet gul Attest, idet de, hvis dette forsømmes, ved Udbredelse af Sygdommen vil fortabe Retten til Erstatning fra Stat og Mejeri.

En frygtet Sygdom som Mund- og Klovesyge optraadte sidst her i Amtet i 1938—39, men den vil sikkert i Fremtiden aldrig opnaa større Udbredelse, idet man, naar Sygdommen viser sig, straks vil foretage Massevaccinationer, og dette vil sikkert hindre Sygdommen i at brede sig.

Den næste Sygdom, der vil blive bekæmpet kollektivt, er Yverbetændelse hos Kvæget — ved Udtagelse af Mælkeprøver og Behandling af de angrebne Kirtler med Penicillin.

Et af de største Problemer for Landbruget i Øjeblikket er Bekæmpelsen af Ufrugtbarhed hos Kvæget, der foraarsager store Tab ved Udsættelse, mange Gange af de bedste Malkekøer. Dette Arbejde vil om kort Tid blive taget op paa videnskabeligt Grundlag.

Indenfor Svineavlen kan man vel ikke pege paa saa store Resultater som indenfor Kvægavlen, dels fordi Bestanden gennem Aarene har været svingende, og dels fordi der har manglet og stadig mangler tilstrækkelige Laboratorier til at underkaste de forskellige Svinesygdomme et nøjere Studium.

Der er ingen Tvivl om, at mange Sygdomme først slaar an efter en Konstitutionssvækkelse af en eller anden Aarsag, — daarlig Staldhygiejne, pludselig Ændring i Foderet eller lignende, — enkelte Sygdomme som smitsom Kastning er dog blevet udryddet.

Der er vist ikke indenfor Landbruget den Forstaaelse af Svinesygdomme som for Kvægsygdomme. Ligesaavel som en Landmand skal være forsigtig ved Køb af Kreaturet, ligesaa burde han ogsaa tage sig i Agt, naar han køber Svin, men man ser Gang paa Gang, at naar Handelen bliver livlig, og Svinebestanden vokser, da bliver der næsten ikke en sund Besætning tilbage, Lunge- og Nysesyge begynder at optræde.

Sygdommene kunde sikkert holdes nede, dersom Landmanden enten selv lagde sine Grise til eller kun købte fra Besætninger, han kendte. For at holde Lungesyge nede vilde det sikkert være formaalstjenligt at vaccinere de nyfødte Grise. Mange Svinesygdomme kan med god Virkning behandles med de nye Lægemidler, dette gælder f. Eks. Rødsyge, Knuderosen, Lungebetændelse o. fl.

Indenfor Lægemidlernes Omraade er der i de sidste 25 Aar sket en rivende Udvikling, særlig maa nævnes Sulfonamiderne, der opdagedes i 1932 og siden da har ført en Mængde af Stoffer med sig. Dernæst maa nævnes de forskellige Antibiotika, d. v. s. Stoffer, der, dannet af en Mikroorganisme, besidder en dræbende Virkning overfor andre. Pasteur opdagede det allerede i 1877, men det var dog først i 1928, da Englænderen Flemming fandt en Mugkoloni, der forurenede hans Bakteriekultur og dræbte Bakterierne ved at danne et Stof, det saakaldte „Penicillin", at dette blev taget i Anvendelse ved praktisk Sygdomsbekæmpelse. Senere er lignende Stoffer fundet f. Eks. Streptomycen og Aureomycen, der begge er ved at være tilgængelige for Dyrlægerne og til en nogenlunde overkommelig Pris.

Til Slut skal paapeges den lille Interesse, der hos de fleste Landmænd er for Staldhygiejnen, og dog er der ingen Tvivl om, at en gennemført Staldhygiejne vilde være af den største Betydning til at mindske og begrænse Sygdomsudbruddene i Besætningerne. Naar Interessen er saa lille, som Tilfældet er, skyldes det vel nok det lille og dyre Folkehold.

De sidste 25 Aar har sikkert været et af de Afsnit, hvor dansk Landbrug er gaaet mest frem i Bekæmpelsen, og Udryddelsen af de nævnte Sygdomme har betydet Millionbeløb for Samfundet, men der er nok at tage fat paa i de næste 25 Aar. *P. Jensen.*

Den gamle Gaard

Du voksed af den danske Muld
og fulgte Slægter Kuld paa Kuld,
du Gaard med fire Længer.
Dig naar ej Verdens vilde Jag —
din lave Mur, dit høje Tag,
din valmed Gavl en Solskinsdag
derved mit Hjerte hænger.

Den gamle Lind saa tæt din Fod
har slaaet der saa dybt sin Rod
og staar trods Høst-Orkaner.
Og Plænens Roser Aar for Aar
en Duft mod dine Mure slaar. —
Med Fryd igennem Sindet gaar
en Drøm ad lyse Baner.

Men Havediget sætter Skel
imellem Drøm og Daad — nu vel!
Se Gaardens Kalvevænge!
Her søger under Digets Træ
i Græs, der naar dem højt til Knæ,
de Kalve sig et køligt Læ
mod Solens Straale-Strenge.

Saa kommer Gaardens Buksetrold
og gi'r sig Kalvene i Vold —
de stirrer paa ham længe.
De vipper med de Øren smaa
og lægger Ho'edet lidt paa skraa
som spurgte de for Svar at faa:
„Er det monstro d i t Vænge?"

Den Dreng — han har ej Svar ved Haand.
Nu spørger jeg i Slægtens Aand:
„Vil du om Gaarden værne,
naar møre er de gamle Spær,
og Muren synker her og der,
har du da faaet Gaarden kær?"
Se, her er Sangens Kerne.

Du bygge skal i samme Aand —
thi knyttes skal de Bjælkebaand,
og Linjerne skal drages
som i den gode gamle Gaard.
Den ny den gamles Hænder naar —
hvad gør det saa, at gammelt gaar.
I Danmark vil det dages.

H. J. Aastrup.

En Landhusmoders Betragtninger

Det er allerførst i Maj, det er Foraar. Endelig er den sene Sne, den barske Blæst, den piskende Regn bleven afløst af den lune Vind, der stryger mildt henover de udstrakte vestjyske Agre og rusker blidt i Tagskægget paa den gamle Gaard.

Ude i Kyllingehuset staar Konen paa Gaarden og ser tankefuldt, næsten drømmende, henover den livlige Flok af smaa, fjedrede Væsener, som piler rundt paa Gulvet omkring hende. De har klaret sig usædvanlig godt de første fire Uger, og nu kan hun da se, at det ikke er ene Haner, som hun syntes for en Uge siden. Naar de nu blot maa undgaa eller i det mindste nogenlunde overvinde Ungdyrholdets og Hønsegaardens Svøbe, den frygtede Coccidiose, saa er der godt Haab om, at der kan blive en pæn Flok Høner til Efteraaret, som i Vinterens Løb kan give deres Bidrag til en pæn Økonomi.

Konen sender en venlig Tanke til Fjerkrækonsulenten, som sidst paa Vinteren i Landboforeningen holdt et, efter hendes Mening, meget belærende Foredrag om Fjerkræavl, med særlig Vægt paa Opdræt. Han havde givet mange gode Tips, som hun allerede har haft Brug for. — Hun lukker Døren til Kyllingehuset og gaar ud i Solen, tværs over Græsmarken, hvor Hoppen gaar med det nyfødte Føl, hen til et Hjørne af Roemarken. Her har Familiens yngste faaet et Stykke Jord til Have, han er med i Ungdomsarbejdet og skal dyrke forskellige Grøntsager. Dette interesserer ham, og saa gør han samtidig Mor en Tjeneste, — hun kan jo ikke avle Grøntsager og Kaal nok i Køkkenhaven. Han har netop saaet Solsikke om Stykket og vil nu gerne raadføre sig med Mor om, hvad der skal avles.

Naar der er afsnakket, vender Konen tilbage til Gaarden og aabner Laagen ind til Haven, denne ligger dugfrisk og dufter af Grøde. Primula og Foraarsliljer blomstrer, Læbæltet er hvidt af Anemoner, og Frugtknopperne svulmer paa Træer og Buske. Græsplænen trænger til at klippes, og Roserne er ikke beskaaret endnu, — ja, det er da ogsaa for galt. Sprøjtemanden har været der i Gaar, der er Spor i den nyrevne Jord, hvor Slangen har slæbt.

I Køkkenhaven er Løg, Ærter og Salat ved at komme op, de tidlige Kartofler maa vel ogsaa snart skyde, og nu skal vi se, om Hindbær og Jordbær vil give lige saa godt Udbytte som i Fjor. — I Lørdags var

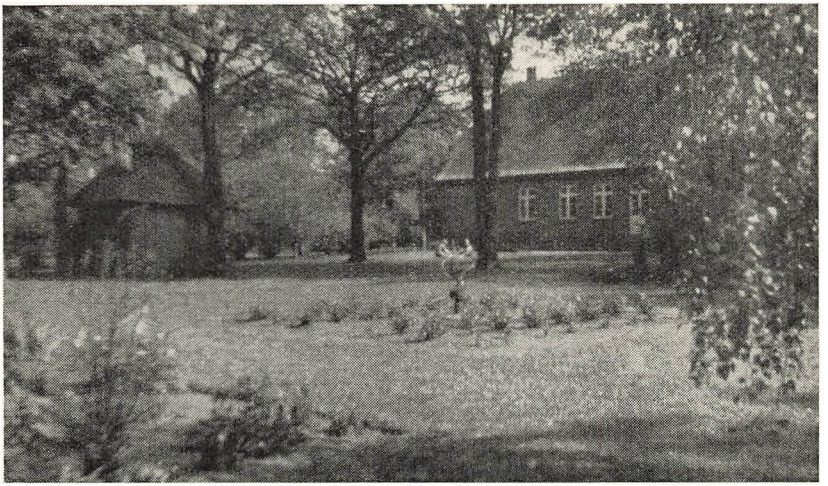

Saa smuk kan en Have være herude mod Vest

Havekonsulenten her og gav gode Raad om et og andet, og hun har efter hans Anvisning bestilt nogle Buske til Indplantning her og der. — Konen tænker paa, hvor megen Nytte og Glæde hun har haft af Haveforeningen, som blev oprettet for 4 Aar siden, og som fik saa god en Start under den dygtige Formands kyndige Ledelse.

Fra Haven gaar Konen ind i Huset, her staar Hovedrengøringen for Døren. Først skal hun dog have en Storvask til Side, hun er jo ikke Medlem af noget Andelsvaskeri, men har da en god elektrisk Vaskemaskine. Der skal ogsaa snart slagtes, dog siden Andelsfryseriet er bygget, og Konen har faaet sin rummelige Box, som hun selv kan betjene, — ja, saa er Slagtningen jo kun som en Leg at regne mod det store Arbejde før; og naar der er noget i Boxen, saa ved hun, at hun altid har noget at sætte paa Bordet, og det er en god Fornemmelse for en Husmoder.

I næste Uge kommer Husholdningskonsulenten til en Demonstration i Forsamlingshuset, der vil Konen tage sig Tid til at komme med; hun ved af Erfaring, at der tit kan være gode Ideer at hente saadan en Dag.

I Løbet af Sommeren skal der være et Husholdningskursus for unge Piger, hertil er den unge Pige indmeldt, det er Konen glad for. Disse Kursus er en værdifuld Hjælp for hende i hendes Bestræbelser for at prøve paa at uddanne den unge Pige til en dygtig vordende Husmoder. — Et Sykursus sidste Vinter gav ogsaa godt Udbytte for Ungdommen.

Denne Kone, som vi nu har fulgt paa hendes Vandring gennem sit Domæne, er en ganske almindelig Bondekone af i Dag, som de fleste af os og med vore Problemer. Hun staar med begge Hænder fulde af det alsidige, krævende, betydningsfulde og dejlige Arbejde, som er en Landhusmoders. — Hun har Brug for, Ret til og Krav paa Hjælp og Forstaaelse, og hun faar det i udstrakt Grad, blot hun vil gøre Brug af det. Moderne

tekniske Hjælpemidler, Vand, Gas, Elektricitet staar til hendes Raadighed, og dygtige, veluddannede Konsulenter staar parat til at vejlede hende, naar hun henvender sig til dem.

Hvis man sammenligner de Forhold, en Landhusmoder i Dag arbejder under, med hendes Bedstemoders Arbejdsvilkaar, maa man sige, at der er sket en meget stor Forandring til det bedre. Dette maa Husmoderen af i Dag være glad for uden dog at blive staaende derved, men stadig søge at arbejde videre frem.

Der er netop i Aar rettet haarde Anklager mod Landhusmoderen: Hun sørger ikke for Vitaminer og Salte nok i den daglige Kost, hun er for konservativ, hvilket bl. a. giver sig Udslag i, at hun vil gøre alt selv, hvorved hun svigter sit Ansvar for de unges Uddannelse. Hun forsømmer at følge med i det aandelige- og politiske Liv og opnaar at slides for tidligt op. Hun er Slave af overdreven Selskabelighed og overdreven Husflid, — ja, hun strikker sig agter ud af sin Tid.

Nogen Uretfærdighed er der i disse Beskyldninger mod den flittige Husmoder, som ved sine Hænders Arbejde væsentlig bidrager til at opretholde et Hjems Økonomi. Men vi kan selvfølgelig ikke helt sige Hus forbi, og ikke mindst inden for Kostundersøgelsernes Omraade er der meget at lære. Der kan i det hele taget være al god Grund til at være vaagen, følge med i hvad der sker omkring os og søge at gøre os til Herre over vort Arbejde.

Naar vi nu ved vor Landboforenings 50 Aars Jubilæum ser tilbage over den Tid, der er gaaet, vil vi lægge Mærke til, at det var denne Forenings Mænd, der sørgede for at faa nedsat et Husholdningsudvalg, som har været tilknyttet Landboforeningen lige til det sidste Aar. Ligeledes er det Landboforeningen, som har taget Initiativet til mange af de Forbedringer, vi Kvinder har nydt godt af, — en fuldkommen sund Udvikling, — vi arbejder jo til syvende og sidst paa det samme.

Vi siger Tak for Hjælpen og ønsker Landboforeningen til Lykke med Jubilæet og fortsat Fremgang i Arbejdet.

Ellen Bro.

Det landbrugsfaglige Ungdomsarbejde paa Egnen

En Dygtiggørelse af Ungdommen, den kommende Generation, der skal føre Udviklingen videre, er, taget i Almindelighed, afgørende for vort Lands Fremtid. Tager man et enkelt Erhverv, da afhænger vedkommende Erhvervs Fremtid og fremtidige Stilling i Forhold til andre Erhverv i høj Grad af den Maade, hvorpaa Erhvervet løser Spørgsmaalet om den faglige Oplæring og Uddannelse af Ungdommen.

Indenfor Haandværkserhvervene har man en fast Læretid, i hvilken Tid Mesteren desuden skal sørge for, at Lærlingen sammen med den praktiske Oplæring faar Lejlighed til at faa den nødvendige teoretiske Viden ved at gaa paa Teknisk Skole. Ogsaa inden for Handelen har man en fast Læretid med dertil hørende teoretisk Undervisning.

For Landbrugets Vedkommende er det jo saaledes, at Landmændenes egne Børn i Reglen forholdsvis tidligt faar Lov at være med i det daglige Arbejde og derfor fra Barnsben af er fortrolig med dette. — Udviklingen indenfor det moderne Landbrug med den intensive Driftsform gør det imidlertid mere og mere paakrævet, at den, der skal være Driftsleder i en Landbrugsbedrift, foruden den rent praktiske Kunnen skal have en betydelig teoretisk Viden om Jordbehandling, Gødskning, Fodring m. m., og dertil kommer den Viden om regnskabsmæssige og driftsøkonomiske Forhold, der er nødvendig for at kunne disponere.

I sidste Halvdel af det 19. Aarhundrede oprettedes de grundtvigske Folkehøjskoler, der fik en meget stor Betydning, især for Landbostanden. Som et Barn af Højskolen begyndte man i de sidste 2 Tiaar af det 19. Aarhundrede at oprette Landbrugsskoler, paa hvilke der gives Eleverne en teoretisk-faglig Landbrugsundervisning i Højskolens Aand. Senere er der rundt om i Landet ogsaa oprettet et Antal Efterskoler og Ungdomsskoler med en praktisk betonet Undervisning for de 15—18-aarige. I Forbindelse hermed kan det nævnes, at en Del af de mindre Folkehøjskoler nu er omdannet til Efterskoler. Her paa Egnen har den tidligere Staby Højskole i adskillige Aar virket som Efterskole, og den har i disse Aar været besøgt af mange Elever, fortrinsvis fra den nærmeste Omegn, men en Del er ogsaa kommen fra andre Egne af Landet.

Indenfor Landbrugskredse, men vel især fra andre Erhvervs Side har der af og til været Røster fremme om en tvungen teoretisk Undervisning

for alle Landbrugets unge i Lighed med det, man har indenfor Haandværkserhvervene. Aarsagen har været, at Tilgangen til vore Landbrugsskoler og Husmandsskoler — de sidstnævnte søger at forene Højskole- og Landbrugsskoleundervisningen i eet Kursus — har været for ringe. Planerne om tvungen Undervisning har altid mødt og møder stadig stor Modstand fra det store Flertal indenfor Landbruget. I Stedet for har Landbo- og Husmandsforeningerne taget et Arbejde op for, indenfor Rammerne af Aftenskolelov og Lov om Tilskud fra Staten til landbrugsfaglig Undervisning, ad Frivillighedens Vej at faa de unge Medhjælpere gjort interesseret i at supplere den praktiske Uddannelse med teoretisk Viden. Ligeledes har man taget et Arbejde op for gennem forskellige Kursus og Konkurrencer at gøre de unge mere interesserede i det daglige Arbejde.

Det ses af Ulfborg og Omegns Landboforenings gamle Forhandlingsprotokol, at Malkekonkurrencer er det første egentlige Ungdomsarbejde, Foreningen har taget op, hvilket skete allerede før 1920. Først i 20'erne begynder man desuden at lade de unge faa Lejlighed til at foretage en Prøvebedømmelse af de paa de aarlige Dyrskuer udstillede Dyr. Endvidere ses det af Forhandlingsprotokollen, at det ved et Bestyrelsesmøde den 31. Maj 1928 blev vedtaget, at man ved næste Generalforsamling skulde slaa til Lyd for at faa et Ungdomsarbejde i Gang.

I 1929 blev der afholdt en Roeudtyndingskonkurrence hos Søren Bro, V. Damgaard. — I 1930 har der været afholdt en Roepasningskonkurrence under Ledelse af Foreningens Planteavlsudvalg, og det ses, at Udvalgets Formand, Jens Hauskov, ved Præmieuddelingen har lagt de unge meget stærkt paa Sinde, hvad veludført Roearbejde betyder for Roedyrkningens Økonomi. — Trods det, at Roerne er dyre at avle, kan vi ikke undvære dem i Sædskiftet, sagde Formanden.

Saa vidt det kan ses, har Roepasningskonkurrencerne i de følgende Aar været fortsat under Planteavlsudvalgets Ledelse. Deltagelsen i disse Konkurrencer har aldrig haft det helt store Omfang, men der har dog gennem Aarene været jævn pæn Tilslutning. — I 1934 arrangerede Planteavlsudvalget en Udflugt for de unge til Skiveegnen, og i 1936 blev der afholdt Præmiemalkning med 60 Deltagere. — Efter at Konsulent Karl Bank var antaget som Foreningens Konsulent med Bopæl i Ulfborg, blev det ved et Bestyrelsesmøde den 5. November 1936 vedtaget at søge gennemført landbrugsfaglig Undervisning 10 Gange a 2 Timer i den kommende Vinter, og det vedtoges at ansøge om Statstilskud til denne Undervisnings Gennemførelse.

Efteraaret 1937 blev der paa Planteavlsudvalgets Foranledning afholdt et Møde med Bestyrelsesmedlemmerne fra de Sogne, hvor der var paatænkt Ungdomskursus, og det vedtoges at afholde Kursus i Vedersø, Ulfborg Kirkeby og Sdr. Nissum. De indtegnede Elever skulde 1. Mødeaften betale 5 Kr. i Indtegningspenge. Det blev endvidere vedtaget at afholde de forskellige Kursus som Dagkursus og at lade Undervisningen omfatte ialt 10 Dage a 3 Timer. Tilskud skulde søges efter den da lige givne Lov om Tilskud fra Staten til landbrugsfaglig Undervisning. — Forhandlingspro-

tokollen beretter om god Tilslutning til denne Dagundervisning, og det fremgaar endvidere af Protokollen, at der blev afholdt et fælles Afslutningsmøde for Kursusdeltagerne fra de 3 Sogne.

I Vinteren 1937—38 afholdtes der paa Foranledning af Landboforeningens nyoprettede Husdyrbrugsudvalg Malkekursus og Fodermesterkonkurrence, og Husdyrbrugsudvalget har siden forestaaet Afholdelsen af denne Art Kursus og Konkurrencer. Det kan i denne Forbindelse nævnes, at der i 1943 var 76 Deltagere til 5 Malkekursus.

Ungdomsarbejdet fortsatte i Krigsaarene efter de ovenfor skitserede Linier med landbrugsfaglig Undervisning i Vinterhalvaaret og med forskellige Kursus og Konkurrencer i Sommerhalvaaret, og der kom paa flere Omraader et Samarbejde i Gang med Egnens Husmandsforeninger. I 1941 deltog Gdr. Kr. Ebbensgaard, Ulfborg, der dengang var forholdsvis nybagt Landbrugskandidat, efter Opfordring fra Landboforeningens Bestyrelse i et Møde i Aarhus for Ledere af Mønstringskursus, og i Vinteren 1941—42 blev der saa afholdt forskellige Mønstringskursus med Kr. Ebbensgaard som Leder.

Det under Krigen indledede Samarbejde mellem Landboforeningens Planteavlsudvalg og Egnens Husmandsforeninger om Ungdomsarbejdet blev yderligere udbygget i Foraaret 1947, idet der da oprettedes et fælles Ungdomsudvalg paa 6 Medlemmer til at forestaa dette Arbejde. Landboforeningen vælger 3 Medlemmer til Udvalget, og de 3 andre Medlemmer vælges af de i Samarbejdet deltagende Husmandsforeninger. Udvalget supplerer sig med 2 unge Medhjælpere fra hvert Sogn, disse er raadgivende for Udvalget med Hensyn til Ungdomsarbejdets Planlægning, ligesom de unge Medhjælpere ogsaa har til Opgave at komme i Kontakt med Kammerater og faa dem gjort interesserede i at følge den landbrugsfaglige Undervisning.

I de første 2 Aar af Ungdomsudvalgets Virketid søgtes den landbrugsfaglige Vinterundervisning gennemført i Samarbejde med de kommunale Aftenskolenævn og Lærerne, saaledes at der ved en Aftenskole blev baade et Hold til almindelig Aftenskoleundervisning og et Hold til landbrugsfaglig Undervisning. Var der ikke Elever nok til 2 Hold, ordnedes det saaledes, at Konsulenten fik enkelte Timer med landbrugsfaglig Undervisning i den almindelige Aftenskole.

Vinteren 1949—50 forsøgte Udvalget med godt Resultat at samle de unge fra hele Omraadet een Aften om Ugen til landbrugsfaglig Undervisning paa Staby Efterskole, og Deltagerne blev saa afhentet i Rutebiler fra Samlepladser ude i Sognene. Ogsaa i Vinteren 1950—51 blev der holdt landbrugsfaglig Undervisning paa Staby Efterskole. — Efter at de samvirkende landøkonomiske Foreninger i Ringkøbing Amt har oprettet et Amts-Ungdomsudvalg, og dette Udvalg har stillet Forslag om, at der indenfor Amtet undervises efter en 3-aarig Undervisningsplan, vil man ogsaa her paa Egnen søge at følge denne Plan.

Sommerundervisningen er under Udvalgets Ledelse hvert Aar blevet gennemført ved Besøg ude paa forskellige Landbrug, ligeledes har man fortsat

med at afholde Roepasningskonkurrencer, og i Efteraaret 1950 blev der afholdt 2 Pløjekonkurrencer, 1 for Hestepløjere og 1 for Traktorpløjere.

Ved en Omtale af Ungdomsarbejdet bør ogsaa nævnes det landøkonomiske Ungdomsarbejde for Børnene og de helt unge, det saakaldte 4-H Arbejde. Et Arbejde, der omfatter Dyrkning af egen Jord (Mark eller Have) og eller Opdræt og Pasning af et Husdyr, og som Egnens Husmandsforeninger har lagt særlig stor Vægt paa at gennemføre. Husmandsforeningerne har gjort og gør stadig en god og fortjenstfuld Indsats for at skabe den størst mulige Tilslutning til Børnearbejdet. 4H-Arbejdet for Børn er efter Ungdomsudvalgets Oprettelse vedblevet at sortere under de enkelte Sogne-Husmandsforeninger, dog har Landboforeningens stedlige Bestyrelsesmedlem i enkelte Sogne deltaget i Arbejdets Planlægning, ligesom Børn, hvis Forældre er Medlem af Landboforeningen, de fleste Steder har kunnet deltage under samme Betingelser som Husmændenes Børn. Udgifterne vedrørende Børnearbejdet deles mellem Landboforeningen og Husmandsforeningerne.

Under Krigen var det trods de vanskelige Forhold forholdsvis nemt at samle en hel Del unge til den landbrugsfaglige Undervisning. Udviklingen efter Krigen med Landbrugets Mangel paa Arbejdskraft og de stadig stigende Lønninger har ikke været gunstig for den frivillige Ungdomsundervisning. — Alle unge har uden Vanskelighed kunnet faa godt lønnet Arbejde indenfor Landbruget, ogsaa uden at de har behøvet at kunne fremlægge nogen særlig Duelsesattest eller Anbefalinger. — Dette sammen med, at saa meget andet kalder paa de unges Interesser, er desværre Aarsag til, at for mange af Landbrugets unge forsømmer at dygtiggøre sig med en Fremtid som selvstændige Landmænd for Øje. En medvirkende Aarsag hertil er sikkert ogsaa, at de almindelige usikre Forhold i Verden i nogen Grad animerer til at leve i Nuet, og at det i Dag med de høje Ejendomspriser, de store Etablerings- og Driftsomkostninger og de vanskelige Forhold paa Laanemarkedet kan synes haabløst for mange unge Landmænd at faa egen Bedrift.

Dog — hver Vinter og Sommer er der en trofast og interesseret Flok, der møder op, naar der kaldes til landbrugsfaglig Undervisning, ligeledes er der ved Landboforeningens Foredragsmøder om Vinteren mange unge til Stede som opmærksomme Tilhørere. — Størstedelen af disse unge vil forhaabentlig ogsaa supplere deres praktiske Uddannelse med et Ophold paa Højskole og Landbrugsskole. De vil ganske naturligt blive Kærnen i den kommende Generation af Landmænd, og de giver os Grund til at tro, at ogsaa det næste Slægtled vil vokse med Opgaverne og magte at føre dansk Landbrug videre frem ad Udviklingens Vej.

N. Stigsen.

Arbejdsproblemer, Mekanisering og Rationalisering

Ved Landbomøder er der ofte talt om, hvor vigtigt det er at faa de nødvendige Arbejder inden for Landbruget udført rigtigt og rettidigt, men det er dog lettere sagt end gjort. — Det drilagtige Vejr, Mangelen paa Medhjælpere og den Omstændighed, at meget af Jorden her paa Egnen er vanskelig at dyrke, giver os Landmænd mange Problemer at løse.

Vejret er vi nødt til at tage, som det kommer, men paa mange Maader kan vi dog modvirke dets skadelige Virkninger, f. Eks. ved Dræning. Paa en veldrænet Mark kan man, selv om det regner meget om Efteraaret, faa Roerne bjerget og Jorden vinterpløjet, og i et fugtigt Foraar kan en drænet Mark tilsaas længe før den udrænede. Der er da ogsaa drænet en meget stor Del af de dyrkede Arealer her paa Egnen i de 50 Aar, Landboforeningen har eksisteret. Noget andet er det med Tørken, som om Sommeren tit svider Græs- og Kornmarker og faar Roerne til at sove, — den skulde vi jo kunne bekæmpe med de nye Regnkanoner, men selv om de som saa meget nyt, der kommer frem, har været vist paa Landboforeningens Dyrskuer, har de dog endnu ikke vundet Udbredelse her paa Egnen. De er dyre i Anskaffelse og Drift, og det er desværre ikke den Slags Kanoner, Staten giver Penge ud til.

Sandflugten, mange Landmænds Skræk, kan vi forhindre ved Læplantning, men endnu er Sandflugt ikke ualmindelig om Foraaret. Naar Jorden er tilsaaet, kommer Stormen, og Sand og Frø fyger sammen i Grøfter og ved Diger, — da er Bonden i skidt Humør. — Det er trist at se paa Ødelæggelserne, og det værste er, at der ingen Skade var sket, hvis der blot i Tide var plantet Læ, — vi maa se at faa det gjort.

Ogsaa Frosten kan volde os Bryderier. Roerne skal jo helst staa og samle Tørstof saa længe som muligt om Efteraaret, men hvis Frosten kommer tidligt et Aar, og Roerne bliver delvis ødelagt, kan Landmanden tit faa Skyld for, at han er udygtig. Ogsaa i det daglige Arbejde volder Vejret os mange Vanskeligheder; vi tror paa Vejrmeldingerne og lader Byggen staa og vejre en Dag længere, saa vaagner vi op til Regnvejr. Noget af det, vi Landmænd har paa Ønskesedlen for de næste 50 Aar, er en meget bedre Vejrtjeneste. I de 50 Aar, der er gaaet, har vi faaet Radio og kan derfor hurtigt faa at vide, hvordan Vejrmeldingen lyder, men

Vi maa have Læ for den skarpe Vind fra Vest

hvad hjælper det, naar den saa tit er forkert. Den kloge Landmand gør lige som en af Foreningens Stiftere, der havde en stor Gaard. Han lavede hver Aften to Planer for næste Dags Arbejde — een for Regnvejr og een for Tørvejr.

Vejret har og faar Skyld for meget, men naar vi ikke altid faar saaet og høstet, naar vi burde, skyldes det ikke sjældent Mangel paa Medhjælp. I lange Tider, men vel særligt i de sidste 25 Aar, har Flugten fra Land til By eller Mangel paa Arbejdskraft været Emnet for mange Drøftelser i Landbrugskredse og mange Artikler i Landbrugspressen. Særlig katastrofalt kan man vist ikke sige, at Mangelen har været endnu. Ved Hjælp af Mekanisering og Rationalisering har Landbrugsproduktionen ikke alene kunnet opretholdes, men den er stadig forøget, trods det at Antallet af Medhjælpere i Landbruget er faldet ret stærkt, men selvfølgelig kunde Produktionen have været større nu, hvis vi havde haft flere Medhjælpere. Naar Folk flygter, er det som Regel for at komme hen til et Sted, hvor der er bedre at være. Hvilke Forhold er da bedre i Byen end paa Landet? Naar man tager Hensyn til, hvor meget billigere man kan leve paa Landet, tror jeg ikke det er lettere at klare sig økonomisk i Byen, og de unge, særlig da de fra 14 til 18 Aar, tjener meget mere paa Landet. Det er heller ikke lettere at være Murerarbejdsmand eller lignende, end det er at arbejde ved Landbruget, og den effektive Arbejdstid er heller ikke længere paa Landet end i Byerne, men Fremtidsmulighederne er maaske bedre i Byen end paa Landet. Her i Landet ønsker Landmændene nemlig ikke at beskæftige gifte Arbejdere som fast Medhjælp, men ønsker kun de ugifte, og derfor bliver der Mangel paa dem.

Naar en ung Mand gifter sig, maa han enten søge at skaffe sig en Landejendom eller flytte ind i en Lejlighed og blive Arbejdsmand. Hvis

man nu tænker sig, at der gennemsnitligt gaar 12 Aar fra en Medhjælper bliver konfirmeret, til han bliver gift, saa er der dog endnu saa mange Medhjælpere, at ikke alle kan faa Ejendom, og mange maa forlade Landbruget. Der er efter min Mening noget forkert i, at en Karl, der netop har faaet god Indsigt i Dyrenes Pasning, Jordens Behandling og Maskinernes Brug og har Interesse for sit Arbejde, alligevel er nødt til at søge over i andet Erhverv, fordi han skal giftes. Jeg synes ikke, der er noget at bebrejde de unge, der ikke har Lyst eller Evne til Landmandsgerningen, at de søger anden Beskæftigelse saa tidligt som muligt, saa de kan skabe sig en Stilling, inden de gifter sig, men man kan vel i nogen Grad bebrejde Landmændene, at de ikke gør mere for at holde paa de dygtige Medhjælpere ved at beskæftige dem som fast Medhjælp, ogsaa efter at de er blevet gift. Der er ingen Huse, og der er ikke Raad til at give en Medhjælper saa stor Løn, at en hel Familie kan forsørges. Her er der en stor Opgave for Samfundet at løse. — Tænk paa, hvad det koster, naar en Medhjælper gifter sig og flytter ind i en Lejlighed i Byen som Arbejdsmand, — han kommer maaske til at gaa arbejdsløs i længere Tid hvert Aar, og i den Tid betaler Staten ca. 80 pCt. af hans Understøttelse. Bliver han saa beskæftiget ved Landvinding eller Dræning, har Staten betalt Halvdelen af Arbejdslønnen o.s.v. Det kunde blive en god Forretning for alle, om Samfundet ofrede en Del paa at faa gifte Arbejdere beskæftiget som fast Medhjælp ved Landbruget.

Der er ofte talt om Mangel paa Arbejdskraft, mens der har været Tusinder af Arbejdsløse i Byerne. Nej, der har i Stedet for været Mangel paa Forstaaelse mellem Fagforeningerne og Landbrugets Organisationer. Landbrugerne har ikke kunnet betale de Lønninger, som Fagforeningerne alene har bestemt, at deres Medlemmer skal tage. Det er vel ogsaa derfor, at en Del Landmænd har meldt sig ind i Landbrugets Arbejdsgiverforening, som ved Forhandling med Fagforeningerne søger at faa fastsat Løn- og Arbejdsvilkaar, som begge Parter kan være tjent med. Kunde disse Lønninger blive reguleret efter Landbrugets Priser i Stedet for efter Pristallet, vilde det sikkert være et Fremskridt.

Den Mangel paa Medhjælpere, der er nu, kunde sagtens klares ved øget Mekanisering, men det er ligesom der skal være en vis Mangel paa Medhjælp for at presse Mekaniseringen frem. Det skyldes sikkert ikke, at Landmanden har noget imod at faa Arbejdet gjort ved Hjælp af Maskiner i Stedet for med Haandkraft, men til Anskaffelse af Maskiner skal der bruges mange Penge, og der er mange, der, naar de tænker tilbage paa Krisen i Trediverne, er bange for, at Gælden skal blive for stor.

Landbrugsarbejdet er blevet mekaniseret meget i Løbet af de sidste 50 Aar. Hesten afløste omkring Tiden for Landboforeningens Stiftelse de sidste Trækstude, og allerede 15 Aar efter havde Petroleumsmotoren afløst Hestegangen, og efter yderligere 15 Aars Forløb var Elektromotoren ved at afløse Petroleumsmotoren, og nu bruges elektrisk Kraft i saa godt som alle Landbrug takket være de Højspændingsledninger, der netop for 25 Aar siden blev ført gennem Egnen. Elektromotorens Anvendelighed har

muliggjort, at selv Arbejde som Malkning, Vandpumpning, Vaskning m. m. har kunnet mekaniseres. Til Markarbejde og Transport bruges Hestene dog en Del endnu, og det er først i de seneste Aar, at Traktorerne er begyndt at blive almindelige. Plejlen er erstattet af Tærskemaskinen og Leen af Selvbinderen, men Mejetærskere, der erstatter begge Dele, tror jeg foreløbig ikke kan bruges her paa Egnen.

For at undgaa Anskaffelse af alt for mange Maskiner og Traktorer og alligevel faa Arbejdet gjort, er der indenfor Landboforeningens Omraade dannet en Andels-Maskinstation, som benyttes af mange til almindeligt Markarbejde i en særlig travl Tid og til det svære Opdyrkningsarbejde i Hede og paa Enge samt til Sprøjtning og Kartoffeloptagning.

I Overskriften til det Emne, som jeg har faaet Besked om at behandle, staar ogsaa Ordet Rationalisering. Ved Rationalisering forstaar jeg, Gennemførelsen af arbejdsbesparende Metoder at faa Arbejdet gjort paa. Ved Hjælp af Mekanisering er vi allerede naaet ret vidt med Hensyn til at rationalisere Arbejdet, selv om der er meget at opnaa endnu. — Paa mange Felter kunde Arbejdet gøres mere rationelt, bl. a. er Arbejdet i mange af vore Bygninger alt for besværligt, tænk hvor mange Skridt der kunde spares, hvis vore Bygninger blev mere praktisk indrettet, og der flere Steder blev installeret Transportører, Elevatorer m. m. Der kunde ogsaa spares meget Arbejde, hvis Marken laa lige ved Ejendommen i passende store, retvinklede Stykker. Vi har alt for mange Steder Markskel, der snor sig ud og ind og danner Kiler og Krumninger i Massevis. De kunde til Gavn for begge Naboer rettes ud ved en fornuftig Udskiftning, og der kunde ogsaa opnaas meget ved Sammenlægning og Ombytning af de lange og smalle Hede- og Engparceller, som vi har saa mange af her i Vestjylland. Jeg skal ikke komme ind paa hvilken Ejendomsstørrelse, der er den mest rationelle for den Form for Landbrug, vi driver, altsaa hvor vi faar flest Produktionsenheder pr. Arbejdstime. Der kunde f. Eks. spares mange Arbejdstimer, hvis alle de Kartofler, der nu dyrkes i Haverne, hvor alt Arbejde bliver gjort med Haandkraft, blev dyrket i store Marker, hvor Arbejdet kunde udføres med Maskiner, men mange vil jo gerne hyppe egne Kartofler, og saa ser man ikke saa meget paa, hvad der er mest rationelt.

Egentlige Arbejdsundersøgelser, hvor man med Stopur, Film og lign. søger at udfinde den mest effektive Metode til Arbejdets Udførelse, kender vi ikke meget indenfor Landbruget paa denne Egn, men det er muligt, at der er noget at opnaa der, ikke mindst paa selve Arbejdsteknikens Omraade. — De gamle kan man sikkert ikke lære meget, men de unge kunde jo saa oplyses om og indøves i de rigtige Arbejdsmetoder. Nævnes skal dog, at Landboforeningen har afholdt talrige Malkekursus, hvor Mette Tovborg og andre har søgt at lære de unge, hvordan man bedst malker Køerne. Der er ogsaa blevet undervist i Pendulhakning, der er en Maade, hvorpaa man kan udtynde Roerne med langt færre Bevægelser end almindelig brugt, men nogen virkelig Indøvelse har ikke været forsøgt. Kedeligt nok fik vi først lært at malke rigtigt, lige før Malkemaskinerne overtog

Arbejdet, og maaske faar vi først rigtigt lært at hakke Roer, mens Foderroerne bliver afløst af andre Afgrøder.

I Roerne skal meget Arbejde gøres med Haandkraft, og derfor er de dyre og besværlige at dyrke, og nu, hvor vi kan sprøjte Ukrudtet væk i Kornmarker, behøver vi ikke at dyrke Roer for at faa Markerne renholdt.

Mekanisering og Rationalisering kan hjælpe til med at løse mange af vore Arbejdsproblemer og bl. a. give Mulighed for større Produktion, Nedsættelse af Arbejdstiden i Landbruget og overflødiggøre en Del Medhjælpere. Hvad der skal fremmes mest bestemmes dog for en Del gennem Lovgivningen af Rigsdagen. Lad os haabe, at den i Fremtiden vil hjælpe til med at løse vore Arbejdsproblemer i Stedet for at skaffe os nye. — At Ulfborg og Omegns Landboforening sammen med andre Landboforeninger stadig vil søge paa bedst mulig Maade at medvirke til vore Arbejdsproblemers Løsning, det ved vi.

Kr. Ebbensgaard.

Historisk Oversigt over Udløbsforholdene ved Nissum Fjord

Vandstandsforholdene i Nissum Fjord har været Genstand for Klager og Overvejelser i mere end 100 Aar. I en Del af dette lange Tidsrum, nemlig i den saakaldte Englænderperiode, fra 1870 til 1884 har Forholdene haft en særlig Karakter, idet der ifølge given Koncession i dette Tidsrum med engelsk Kapital blev gjort Forsøg paa Tørlægning af Fjorden. Udløbet fra Fjorden til Havet foregik da og indtil 1890 igennem en i Klittangen anlagt Lavvandssluse med Stigbord, Thorsminde-Slusen.

Baade før og efter denne Sluseanordning var Forholdene i Hovedsagen ens, idet Arbejder ved Fjordens Udløb til Havet kun blev udført for at forebygge eller afhjælpe Nødtilstand. Dette har ikke kostet store Beløb, men Forholdene har ogsaa været ganske utaalelige for de i Fjordvandstanden interesserede Arealer.

I Tiden fra 1817, da Matrikulskortene blev optagne, til 1834 blev der gjort flere, men forgæves Forsøg paa at komme til en fast, lovbunden Ordning med Hensyn til Fjordens Udløb i Vesterhavet. I 1834 godkendte Rentekammeret et gennem Ringkøbing Amt indsendt Andragende med Forslag om Ordning af Udløbsforholdene. Forslaget fastsatte, at Mindestrømmens Tværprofil ved Udkastning skulde have 4 Alen Bundbredde, at Udgravning skulde finde Sted, naar Vandet stod 2 Fod over almindelig Sommervandstand i Fjorden, i December-Februar først ved en Vandstand paa 3 Fod, at Udkastningen burde ske paa 1 Dag med maksimalt 80 Mand, at Bidragspligten lagdes paa et Areal af ialt 3850 Tdr. Land, og at der med Amtet som øverste Myndighed oprettedes en Organisation til Udkastningsarbejdets Iværksættelse og Ledelse.

I 1840 fremkom første Gang Projekt til Ordning af Fjordens Udløb med Anvendelse af Afvandingssluse, idet Proprietær Petersen, Rysensten, mente, at det for en Sum af ca. 40.000 Kr. vilde være muligt at tilvejebringe en ny Udløbskanal med Bolværker langs Siderne og med Sluseanlæg af Træ, der skulde forhindre Havvand og Sand i at strømme ind i Fjorden gennem Kanalen, og at opføre en Vold af Marskjord mellem Klitterne til at forhindre Havets Indbrud over Tangen. I Overensstemmelse med de øvrige Lodsejeres Ønsker afviste Rentekammeret imidlertid under 24. December 1840 dette Projekt som uoverkommeligt og uhensigts-

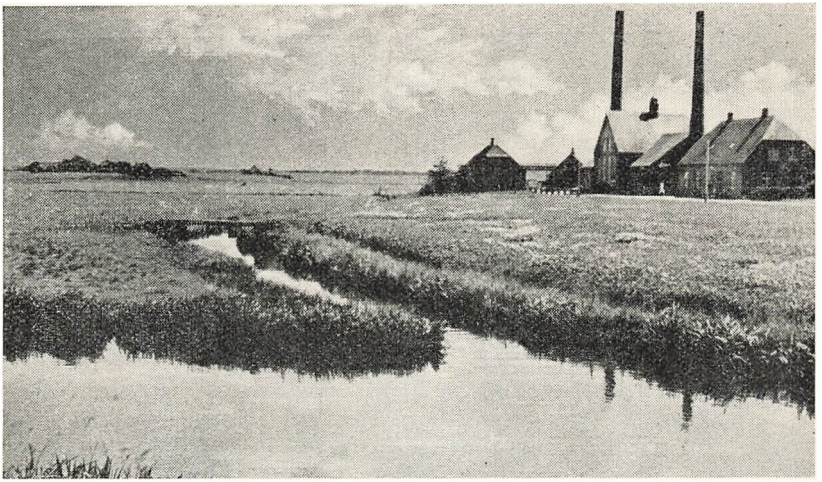

Hvor Storaa og Lilleaa mødes

mæssigt og udtalte, at den hensigtsmæssige Ordning fremdeles var den, der var fastsat i 1834.

Ved kongelig Resolution af 19. Juni 1844 meddeltes der Strandingskommissionær L. C. Kastberg Bevilling til at inddæmme den nordlige mellem Fjaltring, Bøvling og Nees Sogne beliggende Del af Nissum Fjord, ca. 1100 ha. Dette Arbejde blev ikke gennemført. Der opførtes vel en Del af Dæmningerne, men de ødelagdes umiddelbart efter, da de ikke kunde modstaa Fjordens Angreb, naar dens Vandspejl hævede sig under Havets Indtrængen gennem det aabne Thorsminde.

Den Kastbergske Koncession overgik senere til Handelshuset Joseph Owen og Sønner i København, der i 1856 indsendte et Andragende til Indenrigsministeriet om Bevilling til at udtørre hele Nissum Fjord. Ogsaa denne Bevilling blev givet, og Handelshuset indbetalte til Statskassen den i Resolutionen foreskrevne Sikkerhedsstillelse 8000 Rigsdaler.

I Aaret 1859 overdrog Joseph Owen og Sønner sine Rettigheder og givne Bevillinger til Thomas Kingdon i London, og denne overdrog senere disse Bevillinger til et under Navnet „The Danish Land Company limited" dannet Selskab. Ved kongelig Resolution af 31. December 1869 blev dette Navn ændret til A/S „The Nissum Fjord Company", og Englænderne fik Tilladelse til at inddæmme og udtørre Fjorden, ca. 15.000 Tdr. Land.

I Aarene 1868—70 blev der opført en Slusebygning i Klittangen ved Thorsminde. Slusen blev opført af Beton beklædt med hollandske Klinker og med 10 Gennemstrømningsaabninger. Der opførtes tillige en Pumpestation ved Felsted Odde, og Fjordens sydøstlige Del, Felsted Kog, blev inddæmmet med en 14.000 Meter lang Dæmning, herved inddæmmedes 2500 Tdr. Land, hvoraf dog kun 900 Tdr. Land blev tørlagt. Under denne Inddæmning blev Storaaen ledet langs med Landet for Gørding Sogn. — I

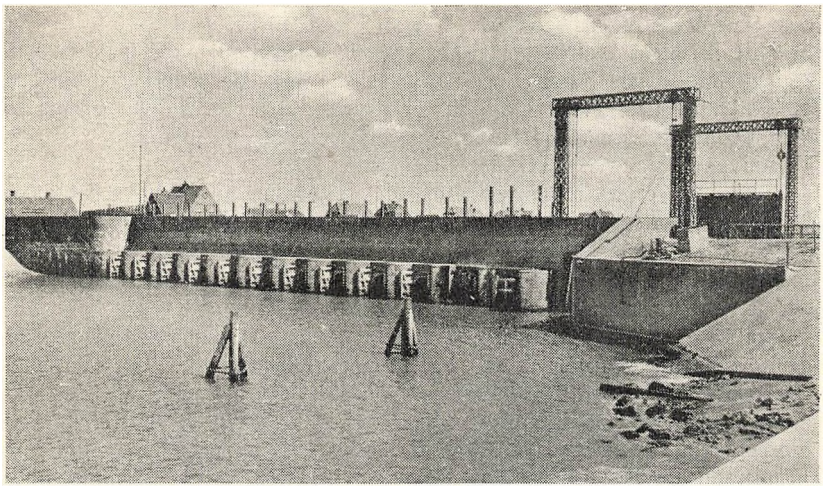

Thorsminde-Slusen

1872 skred man derefter til Inddæmningen af en ny Kog, Fjand Kogen, men paa Grund af en regnfuld Eftersommer i Forbindelse med uroligt Vejr og vedvarende høj Vandstand i Fjorden lykkedes det ikke at faa Dæmningen sluttet om denne Kog. Den led i Vinterens Løb betydelig Skade og blev aldrig fuldført.

I de følgende Aar led ogsaa Felsted Kog Dæmningen stor Skade og blev gennembrudt flere Steder paa Grund af Storm og Højvande, og den 27. December 1884 meddelte Selskabet Ministeriet, at Inddæmningen om Nissum Fjord var opgivet. — Eksperimentet havde da kostet Englænderne mindst 800.000 Kr. foruden Slusens Bygning ca. 200.000 Kr. — Slusen med Slusemesterbolig blev i 1904 solgt for 700 Kr. til private, efter at Ministeriet havde erklæret, at det offentlige ikke havde nogen Interesse i at erhverve Slusen.

I den Tid Slusen virkede, blev der ofret meget Arbejde paa Udgravning af Slusekanalmundingen, men der opnaaedes ikke herved fuld Virkning af Slusen og heller ikke tilfredsstillende Vandstandsforhold i Fjorden, og da Selskabet havde opgivet Inddæmmingen, foretog det intet for at vedligeholde Slusen, hvorefter det fra Havet opskyllede Sand lidt efter lidt dannede en Barre, som hindrede Fjordvandets Udløb gennem Slusen, og Lodsejerne maatte flere Gange foretage Udgravninger for at skaffe Vandet Afløb.

Efter gentagne Klager og Henvendelser til Ministeriet over de utaalelige Vandstandsforhold i Fjorden blev der paa Finansloven for 1908—09 bevilget et Beløb af 30.000 Kr. til Anskaffelse af et Sandpumpefartøj samt et aarligt Tilskud af 1000 Kr. til Driften.

I Finansaaret 1914—15 blev der i Henhold til et indgivet Andragende bevilget et Beløb af 9.300 Kr. til Uddybning af Storaaens Munding gen-

nem Statens Rørskær til Dybet i Nissum Fjord. Ved Finansloven 1915—16 blev der bevilget 11.200 Kr. til Oprensning af Løbet fra Nissum Fjord til Indfjorden, og ved Finansloven for 1916—17 blev der yderligere bevilget 4000 Kr. til de nævnte Uddybningsarbejder. Arbejderne blev udført af Vandbygningsvæsenet ved Hjælp af Sandpumperen „Thorsminde", der af Vandbygningsvæsenet blev lejet i dette Øjemed.

Efter flere forgæves Henvendelser til Landbrugsministeriet om Støtte og Bistand til den fornødne Afvanding af Fjorden, indgav Lodsejerne i 1918 paany Andragende til Ministeriet, der herefter ved Skrivelse af 13. Januar 1919 nedsatte en sagkyndig Kommission til Undersøgelse af Spørgsmaalet om Afvandingen af Nissum Fjord.

Den 10. April 1920 blev der af Kommissionen afholdt Møde med Lodsejerne omkring Nissum Fjord, paa hvilket Møde der blev rettet en indtrængende Henstilling til Kommissionen om at søge udvirket, at der straks maatte blive truffet Foranstaltninger til at afhjælpe de Ulemper, som hidrørte fra, at Mindeudløbet havde været lukket, saaledes at Fjordens Vandstand til ubelejlige Tider var steget til stor Højde. Kommissionen indstillede derefter til Landbrugsministeriet, at der snarest muligt stilledes de fornødne Midler til Raadighed til som en rent foreløbig Foranstaltning at retablere og vedligeholde det hidtilværende Afløb fra Nissum Fjord ved Thorsminde, og den anbefalede, at et af Statens Sandpumpefartøjer paa nærmere angivne Vilkaar, herunder at Lodsejerne betalte en Del af Udgifterne, stilledes til Raadighed for at foretage en Oprensning af Udløbet. Denne Indstilling bortfaldt imidlertid, da Lodsejerne ikke mente at kunne paatage sig den dem efter Kommissionens Forslag paahvilende Del af Udgifterne, og Lodsejerne fremkom derefter med et Andragende om, at det i Nissum Fjord hjemmehørende Sandpumpefartøj „Thorsminde" maatte blive istandsat og sat i Drift, saaledes at Staten bekostede Istandsættelsen, og at Udgifterne ved Driften fordeltes paa Staten, Lodsejerne, Amtskommunen og Sognekommunerne. Dette Andragende, der blev anbefalet af Kommissionen, blev imødekommet af Landbrugsministeriet efter Brevveksling med Folketingets Finansudvalg, og de fornødne Beløb blev stillet til Raadighed for Vandbygningsvæsenet til Istandsættelse og Drift af Sandpumperen. Af det bevilgede Beløb paa 75.000 Kr. i Finansaaret 1921 til 1922 er anvendt 54.500 Kr., hvoraf der medgik 14.000 Kr. til Istandsættelse af Sandpumperen, der bl. a. fik Motoren ændret fra 40 til 55 HK.

Den nedsatte Kommission, der iøvrigt udførte en meget omfattende Forundersøgelse saavel i historisk som faglig Henseende, afgav derefter den 11. Oktober 1923 sin Betænkning gaaende ud paa at retablere den bestaaende Slusebygning til en regulerbar Frisluse og herunder en Udvidelse med en for søgaaende Fiskerbaades Passage tilstrækkelig bred Aabning.

Kommissionens Indstilling resulterede i, at Ministeren for offentlige Arbejder under 17. Juni 1929 affattede en Lov om Ordning af Afløbsforholdene ved Nissum Fjord. Den gamle Slusebygning, der viste sig at være opført af meget solidt Materiale, blev nu af Staten eksproprieret, og der blev foretaget en Udvidelse ved den sydlige Ende med yderligere 2 Gen-

nemstrømsaabninger og med en Gennemsejlingsaabning for Sandpumperen samt søgaaende Fiskerbaade. Slusen blev aabnet i Slutningen af 1931 og har nu efter 20 Aars Forløb vist sig at svare til sit Formaal at beherske Vandstanden i Nissum Fjord. — Man har saaledes været forskaanet for de store Oversvømmelser, man kendte fra tidligere Tid, men endnu kniber det med at faa de forskellige Kanaler og Løb inde i Fjorden oprenset, saaledes at Vandet hurtigt kan finde Afløb til Slusen.

Flere Lodsejere vover dog nu at dyrke en Del af de ud mod Fjorden grænsende Enge, men Inddæmningsspørgsmaalet vinder ogsaa stadig frem, saaledes er der foruden Afvandingen af Nissum Enge ogsaa foretaget Inddæmning af 93 ha Engarealer ved Nørre Vosborg, hvorfra Vandet pumpes direkte i Storaaen.

Et af Ingeniør Ulrik Pedersen, København, fuldt udarbejdet Projekt over Tørlægning af Felsted Kog har ogsaa været forelagt Egnens Befolkning, men her kom saa stærkt forskellige Meningstilkendegivelser frem fra saavel Jordbrugere som Fiskere og Rørbjergeres Side, at Planen foreløbig synes skrinlagt.

Det omstridte Felsted Kog, hvor der nu er oprettet Fugle-Reservat, vil sikkert endnu en Stund ud i Fremtiden beholde sit Vand og sine Rørskove til Glæde og Forlystelse for de mange Hundrede Andejægere, der aarligt gæster dette Sted.

Chr. Moesgaard.

Nissum Fjordenge før og nu

Det store Engdrag Syd for Nissum Fjord, beliggende i Staby, Sdr. Nissum og Husby Sogne, kaldet Nissum Fjordenge, har fra gammel Tid haft stor Betydning for Landbruget. De store og for en Dels Vedkommende gode Høafgrøder har gennem Tiderne betydet meget for disse ellers ret magre Egne.

De store Forandringer af Vandstandsforholdene i Nissum Fjord bevirkede dog, at Høudbyttet efterhaanden var blevet væsentlig forringet, saaledes at Størsteparten af Engene kun gav lidt og daarligt Hø.

Hedeselskabet blev gjort opmærksom paa Forholdene, og Selskabet var stærkt interesseret i Sagen, da Størstedelen af Jorden er af meget god Kvalitet. Ved Hedeselskabets Foranstaltning og med Tilskud fra Staten blev der anlagt et Forsøg i den sydlige Del af Fjordengene ved Husby Sogneskel. Der blev her inddiget 4 Tdr. Land, som Vandet pumpedes ud af med Vindmotorer, og trods forskellige Uheld viste Forsøget gode Resultater, men dog skulde der hengaa adskillige Aar, inden Sagen angaaende Engenes Afvanding optoges.

I Midten af Tyverne blev der afholdt et Møde, hvor Spørgsmaalet om en Afvanding af Engene igen blev drøftet. Der blev paa Mødet nedsat et Udvalg af Lodsejere, som skulde søge Sagen fremmet og bl. a. faa et Overslag over Udgifterne udarbejdet af Hedeselskabet. — Overslaget for Anlægget kom til at lyde paa 120.000 Kr. — Arealet, der skulde under Afvandingen, var ca. 1200 Tdr. Land.

I Efteraaret 1927 blev der indsendt Begæring til Ringkøbing Amt om Nedsættelse af en Landvæsenskommission. Kommissionen blev nedsat, og paa dennes Foranstaltning blev der indvarslet til Aastedsforretning i Eftersommeren 1928. Mødet fortsattes samme Dags Eftermiddag i Sdr. Nissum Forsamlingshus, hvor der viste sig en Del Modstand imod Planen. Der blev anket over, dels at Udgifterne var for store, dels at Afstanden fra Ejendommene til Engarealerne var for stor, samt at mange af Lodderne var for smaa. Efter at der var afholdt yderligere et Par Møder om Sagen, blev Landvæsenskommissionens Kendelse afsagt den 3. November 1928, denne lød paa, at Sagen skulde fremmes paa Betingelse af, at ⅓ af Udgifterne kunde faas som Statstilskud til Opførelse af Diget, samt at Pengene til Anlægget kunde skaffes og henstaa afdragsfri i 5 Aar.

Efter at Udvalget havde faaet de af Landvæsenskommissionen stillede Betingelser opfyldt, skete der det, at Staby- og Husby Sogneraad kom Planens Modstandere til Hjælp, idet man lod Spærredæmning over Nissum Aa ved „Kast" i Staby gennemgrave. Denne Dæmning var lagt i 1868 under et Forsøg paa at udtørre Husby Sø, og da dette efter kort Tids Forløb blev opgivet, blev Dæmningen liggende urørt, og Vandet fra Søen blev ledet gennem Kanalen langs Vest-Stadilfjord til Ringkøbing Fjord.

Dæmningens Gennemgravning bevirkede, at Udvalget foranledigede, at der blev nedsat en ny Landvæsenskommission, men efter adskillige Møder afviste Kommissionen Sagen, fordi det mentes at være en Retssag. Der var nu kun to Veje farbare. Enten maatte hele Afvandingsplanen opgives, eller man maatte søge at føre Sagen for Landsretten. Udvalget valgte det sidste, og i Oktober 1931 faldt Landsrettens Dom, der gav de 2 Sogneraad Medhold og dømte Lodsejerne til at betale Sagens Omkostninger. — Sagen blev appelleret til Højesteret, som omstødte Landsrettens Dom og gav Sogneraadene Paalæg om inden 4 Uger at istandsætte Dæmningen. Sagens Omkostninger ophævedes.

I Mellemtiden var den store Landbrugskrise sat ind, hvilket øgede Modstanden mod Afvandingsplanens Gennemførelse. Planens Modstandere gik til Rigsdagen, der vedtog en særlig Lov for Nissum Fjord. Denne Lov kundgjorte, at Landvæsenskommissisonens Kendelse, der i sin Tid var vedtaget, men ikke kommet til Udførelse, kunde omstødes, saafremt et Antal Lodsejere, der repræsenterede over Halvdelen af Arealet, var imod Planens Gennemførelse. — Dette havde til Følge, at Sagen blev nedstemt, og Udgifterne blev fordelt i Henhold til Partsfordelingen.

To Aar efter, at den store Afvandingsplan var nedstemt, blev 200 Tdr. Land i den sydlige Ende af Arealet, de saakaldte Stavkjær Enge, inddæmmet og kunstig afvandet. Afvandingen gav gode Resultater, og der blev avlet store Kornafgrøder, saa der var gennemgaaende stor Tilfredshed med Anlægget, men knap saa tilfredse var Lodsejerne Nord for Stavkjærgrøft, hvor Høafgrøderne forringedes fra Aar til Aar.

Efter at Slusen ved Thorsminde var begyndt at virke, saaledes at Oversvømmelserne fra Havet ikke kunde sætte op over Engene, begyndte mange Lodsejere at pløje deres Engarealer og besaa disse med Korn. Saaningen af Kornet kunde imidlertid først finde Sted paa et sent Tidspunkt, og som Følge heraf blev Høsten ogsaa meget sent, saaledes at Kornafgrøderne ofte blev vanskelige eller nærmest umulige at bjerge.

Da Landvindingsloven af 1940 blev vedtaget, rejste en Kreds af Lodsejere atter Sagen om Fjordengenes Afvanding, og der blev rettet Henvendelse til Hedeselskabet om at faa et nyt Overslag udarbejdet, ligesom der blev indkaldt til et Møde, hvor der blev nedsat et Udvalg til at arbejde med Sagen.

Det af Hedeselskabet udarbejdede Overslag over Anlægsudgifterne lød nu paa 540.000 Kr., hvoraf Staten i Henhold til Landvindingsloven skulde yde de to Trediedele. Endvidere kunde der i Henhold til Thorsmindeloven faas 50 pCt. af Lodsejernes Udgifter fra Staten.

Den nye Afvandingsplan var en Del forandret sammenlignet med det tidligere udarbejdede Projekt, idet alt Oplandsvandet nu skulde ledes uden om Anlægget i en Landkanal. Kanalen skulde desuden tage Vandet fra Pumpestationen i Stavkjær Enge og eventuelt ogsaa Vandet fra Husby Sø, hvis dette ønskedes, mod at Lodsejerne deltog i Omkostningerne ved Landkanalen og Bygningen af en Bro til Overføring af Pallisbjergvejen.

Den gamle Dæmning, som udgaar fra Udstrup Mark, blev ført til Land Nordøst for Pallisbjerg og istandsat, og herpaa blev Pumpestationen bygget. Den første Plan gik ud paa, at Beskyttelsesdiget skulde gaa langs med Fjordbrinken.

Under den store Arbejdsløshedsperiode i Trediverne blev Hovedbygningen samt nogle Tdr. Land af Pallisbjerg købt af Staten og omdannet til Beskæftigelseslejr for Langstids-Arbejdsløse. Staten ønskede nu, at Lejren skulde have Jordarbejdet i Forbindelse med det projekterede Afvandingsarbejde. Den 5. Februar 1943 blev der afholdt et Møde paa Pallisbjerg, hvori deltog Amtsvandinspektøren i sin Egenskab af Statens Tilsynsførende, en Repræsentant for Arbejdsministeriet, Forstanderen for Arbejdslejren, to Ingeniører fra Hedeselskabet samt Lodsejerudvalget. Ved Mødet blev der opnaaet Enighed om, at Lejren skulde udføre Jordarbejdet for en samlet Pris af 258.900 Kr. Denne Pris kunde kun ændres ved Tillæg eller Fradrag efter de fastsatte Enhedspriser, saafremt Arbejdet blev forøget eller formindsket i Forhold til det udarbejdede Projekt.

Sidst paa Aaret 1943 blev Pallisbjerglejren rekvireret af den tyske Værnemagt, og Ministeriet gav derfor Lodsejerudvalget Meddelelse om, at Arbejdet maatte standses. En Del lokale Arbejdere fortsatte Arbejdet en Tid endnu, men dette forslog selvfølgelig ikke meget ved saa stort et Arbejde. — Først i 1947 lykkedes det at faa Ministeriet til at gaa ind paa, at Arbejdet maatte bortliciteres til en Entreprenør, der kom nu Fart i Arbejdet, og i Efteraaret 1948 blev dette færdig og afleveret.

Da Afvandingsarbejdet blev afleveret, var Størsteparten af Arealet allerede pløjet, og det blev tilsaaet med Korn i Foraaret 1949. De to Høstaar 1949 og 1950 gav store Afgrøder, og med de nuværende Kornpriser er der sikkert Tilfredshed med, at Arbejdet er blevet udført. — Der er nu en Del Dræningsarbejder i Gang, ligesom der i Sommeren 1950 er udkørt Mergel fra Mergellejet i Sdr. Nissum. Merglen er lagt i Dynger paa de forskellige Lodder, og naar Tid og Lejlighed gives, vil den blive udkørt og spredt paa disse. — Der handles en Del med Jorden, saa nogle af de smaa Parceller forsvinder til Gavn for Udnyttelsen.

Det her nævnte er i korte Træk noget af disse Enges Historie gennem snart en Menneskealder. — Vejen var lang og til Tider trang, men det maa haabes, at Resultatet maa blive tilfredsstillende, saa den unge Slægt kan høste et stort Udbytte, selv om Arbejdet til Tider kan blive besværlig.

Kr. Hounisen.

Afvandingen af Engene i Husby Sogn

Efter at Projektet om en samlet Afvanding af Husby-Staby-Sdr. Nissum Enge paa Grund af manglende Enighed blandt Lodsejerne havde maattet opgives, vedtog Lodsejerne af Stavkjær Enge i Januar 1935 at henvende sig til Hedeselskabet for at faa udarbejdet et Projekt for en særskilt Afvanding af disse Enge. — Hedeselskabet afholdt et Møde med Lodsejerne, og paa dette Møde blev der nedsat et 3-Mands Udvalg bestaaende af Valdemar Sønderby (Formand), Jakob Jensen og Ole Opstrup til at arbejde videre med Sagen.

I Løbet af 1935 var Afvandingsplanen færdig, Arbejdet blev paabegyndt i Juni 1936 og fuldført i 1937. — Afvandingen omfatter et Areal paa godt 200 Tdr. Land Tørvejord med ca. 30 cm Klæg over.

Afgrøderne de første Aar var Havre, Hvede og Rug, og senere er der ogsaa avlet rigtig pæne Afgrøder af Kartofler og Roer. — Lodsejerne blev hurtigt klar over Kalk- og Gødningsspørgsmaalet, især har Tilførsel af Superfosfat givet store Merudbytter, hvorimod der praktisk talt ingen Udslag har været for Tilførsel af Kaligødning.

I de første Udlægsmarker var det især Græsser som Timothe, Engsvingel og Rajgræs, der var fremherskende, medens Kløveren ikke rigtigt vilde slaa an. Efterhaanden som Engene er blevet merglet, gror Rødkløveren, men vel især Alsiken rigtigt godt til.

Afvandingen ved Husby omfatter, foruden Stavkjær Enge, ogsaa Salteng-, Øvand- og Dommersøomraadet, og ialt er der i Husby Sogn afvandet mellem 450 og 500 Tdr. Land. — Af Omraader, som kan afvandes, er der nu kun Græm Kjær tilbage, og dette kan afvandes uden Pumpning, ved at der graves en Grøft, som sikres med Faskiner, paa langs gennem Kjæret. Grøften kan føres til den Landkanal, der gaar Vest om Afvandingsomraadet.

I 1942 henvendte Lodsejerne af Saltenge sig til Hedeselskabet for at faa udarbejdet en Afvandingsplan for disse Enge, og da dette blev kendt, anmodede Lodsejerne af Kølsholm og Vedersø Præstegaardsenge om, at Muligheden for at afdæmme Sundaaen blev undersøgt for om muligt at faa Kølsholm og Præstegaardsengene med ind under Afvandingsprojektet.

Ved et Møde i Husby Præstegaard, som Hedeselskabet afholdt med Lodsejerne fra Husby og Vedersø, enedes man om at udarbejde en fælles

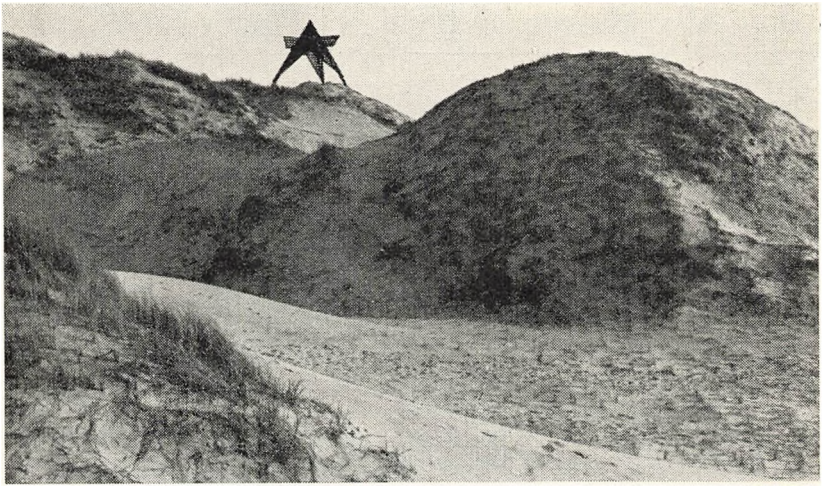

Æ Havbjerre mod Vest

Plan for Salteng, Kølsholm, Vedersø Præstegaardsenge, Øvand og Arealerne omkring Dommersø, og der blev nedsat et Lodsejerudvalg, som kom til at bestaa af Anker Bjerregaard (Formand), Chr. Bertelsen, Chr. Knudsen, Marius Jensen og Valdemar Sønderby. — Senere sluttede Lodsejerne af Engene og de lave Arealer fra Kornberg Bro og om til Anholt Bro sig til Afvandingsplanen, og der blev lagt en Landkanal Vest om Arealerne til at tage Vandet fra Husby Klitplantage og Græm Kjær. Det blev bestemt at afdæmme Sundaaen ved Anholt Bro samt at lægge en Dæmning over Vandet fra Vedersø Præstegaardseng til Kølsholm og at grave en Forbindelseskanal mellem Husby Sø og Nissum Fjord.

Afvandingsplanen kom til at omfatte et Areal paa ca. 800 Tdr. Land bestaaende af Klægeng med tilstødende lave, vandlidende Markjorder. Hedeselskabet gjorde Planen færdig, men den blev paa Grund af den tyske Besættelse henlagt til Beredskabsarbejde. Arbejdet blev derfor først bortliciteret og paabegyndt i 1950, og det skal saa vidt muligt være færdig til Aflevering i Oktober 1951.

Dyrkningen af de afvandede Arealer kræver en stor Arbejdsindsats, men den flittige Mand, der sørger for at faa Jorden behandlet, renholdt og besaaet med de rigtige Afgrøder, kan ogsaa paaregne en god Betaling for sit Arbejde. — For den Mand, der ikke faar sin Jord passet, gaar det her som andre Steder, at Ukrudt og daarlige Afgrøder resulterer i et Underskud. Det er, som der staar paa et af Billederne i Forhallen paa Christiansborg Slot: „Gud føder enhver Fugl, men han kaster ikke Føden i Reden til den".

Naar jeg drager Erindringerne om de store Enge frem fra mine Drengeaar og sammenligner med, hvordan de samme Enge nu ser ud. — Ja, da er der unægtelig sket en stor Forandring! — Jeg mindes fra den Gang For-

aaret i Maj, naar Græsset voksede op af den vaade Engbund, og jeg mindes naar Mændene i Juli Maaned gik i Engene om Morgenen ved Sekstiden med Le paa Nakken for at slaa Græsset paa de udstrakte Engarealer. Vi Drenge skulde med for at rive Skaaret af. Det slaaede Græs blev inden Stakningen vendt en Gang eller to med Rive, og naar Høet var tjenligt til Stakning, gik der 5—6 Karle og Piger bag efter hverandre og rev sammen ved Hjælp af Haandriver med Trætænder. Høet blev derefter slæbt sammen med en Slæbefjæl, forspændt 1 eller 2 Heste, og sat i Stakke med 1—2 Læs Hø i hver Stak. At køre Slæbefjælen var lige et Arbejde for en rask Dreng eller yngre Karl.

Lod man dengang i Høbjergningstiden Blikket glide ud over de ca. 1000 Tdr. Land, som Husby-, Staby-, Sdr. Nissum Enge bestod af, da saa man Høstakke og Hølæs, saa langt Øjet kunde se, og man hørte Ungdommens muntre Snak og Latter, naar Madkurvene kom frem.

Fra 1903—1910 skiftede Billedet om til Slaamaskine og Hesterive i Høbjergningstiden, og nu har Billedet atter forandret sig: Om Foraaret i April og Maj Maaneder ses nu Hestespandene arbejde med Plov og Harve, og ind imellem snurrer Traktorerne for at tilberede Jorden som Saabed. I Høstens Tid kører hestetrukne- og traktortrukne Bindere Side om Side for at høste de store Kornafgrøder.

Naturgræsserne er blevet erstattet med Kulturgræsser, Kreaturerne gaar i Fenne, og Roerne renses og hakkes, hvor før Karlen svang Leen for at slaa det ikke altid lige værdifulde Græs. Viben og Storken er der endnu som i mine Drengeaar, men de har nu faaet Selskab af Agerhønen, Lærken, Skovduerne, Haren og Ræven, og ovenover kredser den i samme Tidsrum skete tekniske Udviklings Triumf, Jetjageren, med Lydens Hastighed. — En Udvikling saa stor, at det sikkert bliver vanskeligt for det næste Slægtled at komme til at opleve den større.

Billederne skifter og vil stadig skifte. — Ogsaa Erindringer fra vore Forfædres Liv og Virke har vi truffet ude paa de store, nu kultiverede Engarealer. — Da vi gravede Kanalerne i Stavkjær Enge, maatte vi hugge os igennem flere Træstammer paa ¾ Meters Tykkelse, og da jeg pløjede første Fure paa min Englod, fandt jeg en meget fint forarbejdet Pilespids af Flintesten — et Minde om Menneskers Færden paa en Tid, da Landet har set anderledes ud end i Dag, og hvor der har været Trævækster af betydelig Størrelse herude mod Vest.

Valdemar Sønderby.

Madum Aas Regulering og Afvandingen af Staby-Vedersø Enge

Madum Aa, der har sit Udspring i Nr. Omme, har ved sit Løb gennem Vind, Thorsted, Ulfborg, Tim og den østre Del af Madum et temmeligt stærkt Fald.

Da Aaen havde Udløb i Husby Sø og Nørresø, var Faldet paa den nederste Strækning gennem Madum, Staby og Vedersø meget ringe, hvorfor der var sket store Aflejringer af Sand, saa Aaen efterhaanden gik mellem to Diger og med Bunden over det omliggende Terræn. Ved store Regnskyl og ved Tøbrud brød Aaen som Regel gennem Digerne og oversvømmede store Arealer, og Vandmasserne bevirkede ogsaa, at der var saa høj Vandstand i Søerne, at det virkede meget skadeligt for de tilgrænsende Arealer.

Før Vest Stadil Fjord omkring 1870 blev inddiget, havde Tilstandene været bedre, idet der da kun var ca. 3 km fra Søen til det frie Fjordvandspejl, men ved Anlægget af den nye Landkanal blev Afstanden ca. 15 km. Dette virkede i høj Grad hæmmende paa Afløbet, Tilstanden blev stadig forværret meget, og særlig i Aarene 1930—35 var det galt. I flere af disse Aar blev næsten ingen Afgrøde bjerget, og Plantebestanden blev desuden meget forringet paa Engene, der stod under Vand indtil 10 Maaneder om Aaret. Afgrøden bestod efterhaanden næsten udelukkende af Star og forskellige tarvelige Græsarter.

I Marts 1935 blev der afholdt Møde om Sagen, og saa godt som alle Lodsejere underskrev et Andragende til Landbrugsministeriet om at udvirke, at der kunde fremskaffes Afløb fra Søerne til Nissum Fjord ved Statens Hjælp. Som Begrundelse angaves, at Staten ved at give Koncession paa Vest Stadil Fjords Udtørring havde et Medansvar for Forholdenes Forværring. — Et Udvalg blev sendt til Landbrugsministeren, men da der nylig var faldet Dom ved Højesteret, som var gaaet Tanken om Afvanding til Nissum Fjord imod, saa det ikke ud til, at denne Vej var farbar.

Nu blev en Tanke, som før havde været fremme, om i Stedet at lede Madum Aa gennem Gammelaadalen til Stadil Fjord paany taget op, og dette vilde ogsaa give Mulighed for kunstig Afvanding af saavel Engene i Madum, Staby og Vedersø som Husby Enge. Bekostningen ved disse Arbejder forekom dog paa dette Tidspunkt (i 1936) uoverkommeligt. Ved stadig fornyet Henvendelse til forskellige Politikere og ikke mindst til Amtmand Karberg, Ringkøbing, lykkedes det i 1937 at opnaa en Bevilling

fra Staten paa 3000 Kr. til ved Hedeselskabets Bistand at fremskaffe Plan og Overslag over Aaforlægningen.

Denne Plan fremkom i Juni 1938. Samme Aar i April var netop vedtaget Lov om Beskæftigelse af Arbejdsløse. Ved at faa Sagen ind under denne Lov opnaaedes, at Socialministeriet gav Tilsagn om at betale al Udgift til Arbejdsløn og Arbejdsledelse denne Sag vedrørende, og af en anslaaet Bekostning paa 250.000 Kr. vilde Statens Part blive ca. 155.000 Kr. Derefter manglede ca. 95.000 Kr. Halvdelen af dette Beløb paatog Landbrugsministeriet sig at betale, medens de interesserede Kommuner og Lodsejere delte Resten.

Efter alle disse lange og ret besværlige Forhandlinger var Forudsætningen for Arbejdets Udførelse nu til Stede. Staten erhvervede Pallisbjerg i Staby til de arbejdsløses Ophold, men nu skete der det uventede, at der i Stedet for Arbejdsløshed opstod Mangel paa Arbejdskraft, hvorfor Arbejdet skred uhyre langsomt frem. Desuden lod Tyskerne, der i Mellemtiden var ankommen, Anlægget indgaa som et Led i deres Pansergravssystem, hvorved stor Skade paa Dæmningen opstod. Under Krigen brød Aaen sig selv Vej til sit nye Leje, hvilket medførte en stor Tilskylning af Sand. Efter Befrielsen blev Arbejdet færdiggjort med Maskinkraft, delvis som Pansergravsarbejde.

Landvindingsarbejdet Aabjerg Enge, der omfatter ca. 600 Tdr. Land i Madum, Staby og Vedersø Sogne, blev taget i Brug 1947. Det kostede i Anlægsudgifter Lodsejerne ca. 250 Kr. pr. Td. Land, og Driftsudgifterne er anslaaet til ca. 17 Kr. pr. Td. Land pr. Aar. Overslaget over Udgifterne har holdt i det væsentlige, og jeg vil gerne her nævne Hedeselskabets Ingeniører Steenstrup og Fredborgs Indsats med Planerne og Amtsvandingsinspektør Nielsens Arbejde som Tilsynsførende. Alle 3 har gjort en god Indsats.

Avlen paa de afvandede Arealer har været vellykket, og Jorden er temmelig let at bearbejde og af god Kvalitet. Sandsynligvis vil Arealerne blive meget værdifulde som Supplement til de forholdsvis lette Jorder, der ligger til Omegnens Landbrug. Det maa haabes, at Landbrugerne altid vil være glade for det foretagne Afvandingsarbejde, hvilket Erfaringerne ogsaa synes at vise i Grønkjær og Hovenseng Pumpelag i Vedersø, der nu snart har virket i mange Aar. Den største Glæde af Foretagendet faar den Generation jo nok, som har i frisk Erindring, hvorledes de tit mistede op til Halvdelen af deres Avl.

Ved denne Lejlighed vil det vel være naturligt at berøre Landboforeningens Andel i den opnaaede Forbedring, og man maa sige, at efter Arbejdets Gennemførelse har det i høj Grad nydt Foreningens Bevaagenhed. Konsulent og Planteavlsudvalg har altid været rede med Bistand, og specielle Foredrag om Engdyrkning har været afholdt, ligesom enkelte, energiske Forsøgsværter har gjort det lettere for den store Del af Lodsejerne at anvende de rigtige Metoder. Derfor er Lodsejerne Landboforeningen en stor Tak skyldig.

Anders Ebbensgaard.

Kartoffelfondens Forædlingsgaard, „Viumgaard"

Vel ikke som et direkte Produkt af Landboforeningens Arbejde, men dog som et Resultat af landøkonomisk Virke, ligger i Dag Kartoffelfondens Forædlingsgaard „Viumgaard" indenfor Foreningens Omraade.

Grundlaget for dens Oprettelse er Kartoffelfonden, hvis Midler 2,6 Mill. Kr. stammer fra Kartoffelpuljen, der opstod ved Overskud fra den af Landbrugsministeriets Kartoffeleksportudvalg foretagne Eksport af Kartofler.

Kartoffelfondens Bestyrelse bestaar af 7 Mand:
2 fra Kartoffelsektionerne,
2 fra De samvirkende danske Landboforeninger,
2 fra De samvirkende danske Husmandsforeninger og
1 fra Landbrugsministeriets Kartoffeleksportudvalg.

Til Sikring af den bedst mulige Kontakt mellem Fondens Organer og Landbrugets øvrige Forsknings- og Forsøgsvirksomhed er nedsat et Udvalg, „Samarbejdsudvalget", bestaaende af 17 Medlemmer, repræsenterende kartoffelinteresserede Institutioner.

Forædlingsgaardens Virksomhed skal gaa ud paa, i Samarbejde med nævnte Institutioner repræsenterede i Samarbejdsudvalget, at gennemføre Kartoffelforædling, Kontroldyrkning af Kartofler samt Forsøg og Undersøgelse til Fremme af Kartoffeldyrkningens Økonomi.

Gaarden er paa 270 Tdr. Land, og Virksomheden begyndte 1. Januar 1949. — Naar der blev købt en Gaard med en saa god Jord, var Grunden, at man ved Forædlingen maa have en dyrkningssikker Jord, altsaa en Jord, hvor Vandet ikke sætter Bom for Planternes Udvikling. Man kunde vel til dette Formaal have brugt en mindre Gaard, men dels skal der med Tiden store Arealer til Opformering af frembragte eller erhvervede Sorter og dels omfatter Driften Kontroldyrkning af Kartofler fra Eliteavlen, Statskontrollen, Virusforsøgene m. v. Som enhver Landmand kan forstaa, kan man ikke, hvor der modtages Kartofler — og dermed Sygdomme — fra hele Landet, dyrke Kartofler flere Aar i Træk paa samme Areal, men der maa et Sædskifte til. Under Hensyn til nævnte dyrkes der aarlig ca. 30 Tdr. Land med Kartofler.

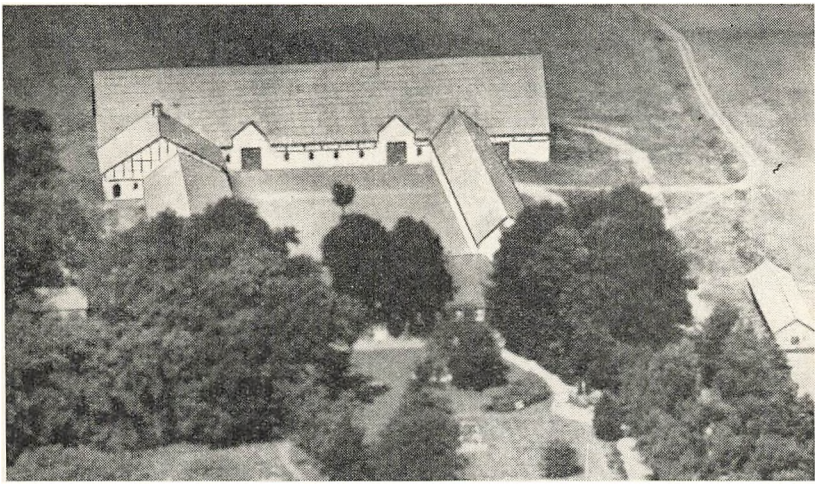

„Viumgaard"

Det man i Forædlingen tager Sigte paa, er at frembringe Sorter, der er bedre egnede til Formaalet end de nuværende med Hensyn til f. Eks. Ydelse, Smag, Holdbarhed, Tidlighed o.s.v. og sidst men ikke mindst til Resistens eller Immunitet mod Kartoflens mange Sygdomme. Vejen hertil gaar som Regel over kønnet Formering, altsaa Frø, Æbler, Knolde.

Der har vel ikke været samme vældige Fremgang i Ydelse hos vore Kartoffelsorter som i Korn-, Græs- og Roestammerne, men der er dog Forskel paa de først i Aarhundredet anerkendte Magnum bonum, Richters Imp. Up to date, og de nuværende Bintje, Alpha og Dianella m. fl.

Med Viumgaards Oprettelse har danske Landmænd vist, at de var villige til at gøre en Indsats for den Kulturplante, der giver den største Afgrøde paa den daarligste Jord, og vi vil ønske, at der næste Gang Ulfborg og Omegns Landboforening holder Jubilæum, maa være Resultater at opvise i Form af sundere og mere yderige Kartoffelsorter.

P. Pedersen.

Ulfborg og Vemb Stationsbyer samt Forholdet mellem Land og By

Indenfor Landboforeningens Omraade ligger to driftige Stationsbyer, Ulfborg og Vemb, som begge skylder den vestjyske Længdebane, der aabnedes for ¾ Aarhundrede siden, sin Tilblivelse.

Ulfborg er den største, hvad vel skyldes det bedre Opland mod Vest og Nord. — Vemb kan ikke rose sig af godt Opland, men ligger meget smukt ved Storaadalen. Naar Vemb alligevel er blevet den By af Format, den er i Dag, skyldes det dens centrale Beliggenhed med Stikbane til Lemvig og adskillige store Industrivirksomheder, hvoraf een har Døgndrift og beskæftiger 60 Mennesker.

Ulfborg har Realskole og Apothek, hvad ikke findes i Vemb, men om begge Stationsbyerne skal siges, at de beboes af dygtige og initiativrige Borgere, og at de som Nabobyer lever i god Forstaaelse. — Det kan vel ikke undgaas, at Ulfborg som „Storebror" til Tider har skævet til „Lillebror" som f. Eks., da de nordlige Medlemmer af Landboforeningen ønskede Dyrskue i Vemb hvert 3. Aar, og da Lyntoget kørte rask forbi Ulfborg for at standse i Vemb. Dette er dog nu delvis afhjulpet, idet Toget standser for at medtage Børnene fra Realskolen, der i Vemb skal med Toget mod Lemvig.

For 25 Aar siden udgav Landboforeningen sit første Festskrift, og den store Landbrugskrise var da egentlig lige begyndt, uden at ret mange, selv inden for Landmændenes Kreds, anede, hvad der forestod. Kronen var i 1914 løsnet fra Guldpolen, og som Følge deraf jo undergivet svingende Kurser, alt efter Spekulation og Efterspørgsel. — Vore Ledere ønskede imidlertid igen Kronen i Pari, og fra 1. Januar 1927 blev Kronen ved Lov igen gjort guldindløselig.

Denne Opskrivning af Kronen med ca. 50 pCt. bragte Eksporterhvervene, særlig Landbruget frygtelige Tab, og da Prisfaldet fra Amerika i 1930 satte ind, blev det for Alvor galt. — De færdige Produkter fra Landbruget gik ned i Priser, som man i Dag, da det er gaaet til den anden Yderlighed, vilde forsværge. (Flæsk 54 Øre, Smør 120 Øre og Kød 30 a 40 Øre, alt pr. kg).

I Januar 1933 fik vi det berømte Kanslergade-Forlig, hvis Fædre var Dr. Kragh og Stauning, og som Landbruget kan takke for, at det igen kom

Gadeparti fra Vemb

til Kræfter. I dette Forlig bestemtes, at Kronens Kurs skulde være 22,50 i Forhold til Sterling, mod at Arbejderne i Byerne fik mange andre Fordele. — Allerede i 1931 havde Danmark igen maattet løsne Kronen fra Guldet, da England devaluerede Pundet.

Fra 1935 gik det saa smaat fremad igen, men Landbruget havde i det forløbne Tiaar faaet en Aareladning paa 17—1800 Millioner Kroner. At ikke flere Landmænd maatte gaa fra Ejendommene skyldtes flere Ordninger, bl. a. Akkord og Saneringslaan, men først og fremmest at ingen var glad for at overtage Pantet. — Hvem fik nu godt af de helt ruinerende Priser? Ja, først og fremmest den øvrige Befolkning og dernæst de Lande, som vore Eksportvarer gik til.

Man forfærdes til Tider over, med hvor lidt Forstaaelse et Land regeres. Den forfærdelige Krise kunde tildels være undgaaet, hvis ikke „Støttebjælken" var sat under den danske Krone i 1925, saa den herefter kun maatte stige. — De andre Erhverv var nemlig blevet vant til en Krone af den halve Værdi, og Priser og Lønninger var sat derefter. Landbruget stod uenig i Politik, og Pressen nærede i høj Grad denne Splittelse, saa Landbruget stod fuldstændig magtesløst.

Var den sidste Verdenskrig ikke kommet, havde Landbruget sikkert i Dag staaet enigt vedrørende økonomiske Spørgsmaal. Jeg begrunder dette med, at der i 1939 sidst paa Aaret afholdtes et stort Møde i Fyns Forum i Odense. Mødet var indkaldt af Landbrugsraadet, og alle Landbrugets Ledere var indbudt. — Jeg har aldrig været til et Møde, hvor en saadan Enighed var til Stede; dette varslede godt for Fremtiden, men faa Maaneder efter blev vi indblandet i den anden Verdenskrig.

Jeg burde maaske have undladt en Del af det foranstaaende, men jeg er mange Gange harmedes over den Mangel paa Forstaaelse af Bondens Ger-

ning, man ofte træffer fra de andre Erhvervs Side. — Et gammelt Ord siger. „Naar Bonden har Penge, har vi alle Penge!" Jeg tror, der er en gylden Sandhed deri, og saa burde Bonden jo være Kælebarnet, men saadan er det ikke, tværtimod. Vi faar næsten Skyld for alle Ulykker. Ja, i en Del af Pressen gaar der en Misundelses- for ikke at sige Hadets Tone om Landbruget. Der kunde være Grund til det omvendte, da Byerne tager vor Ungdom. I det sidste Tiaar er ca. 90.000 Helaarsarbejdere gaaet fra Land til By, og jeg ser ikke rettere, end den Dag er i Sigte, da det bliver et Problem at faa den danske Jord dyrket.

Foretager man en Rejse gennem Landet, lægger man Mærke til en Mængde nye Bygninger næsten i hver By, man passerer. — Vældige Huskarreer og mindre Boliger i blandet Forening møder Øjet i hver By, enten Byen er stor eller lille. Man spørger uvilkaarligt, hvor de mange Mennesker faar Føden fra, da man ikke forstaar, at der kan blive Arbejde til alle de Mennesker.

Det er den før omtalte Flugt fra Landet til Byerne, der betinger den store Vækst, og Landet affolkes i en foruroligende Grad. — Hvad Grunden kan være er ikke let at sige, da Lønnen er større paa Landet end i Byerne, men samfundsmæssigt set er det en meget uheldig Udvikling.

Jeppe Rørsgaard.

Land og By

Gennem Tiderne har man talt om det gode Forhold mellem Land og By, men i en By af Ulfborgs Størrelse, hvor vi er bogstaveligt saa nær inde paa Livet af alt, hvad der har med Landbrug at gøre, kan det ikke blive noget Problem, vi er kendt med deres Vilkaar og afhængige af, hvorledes det gaar for Landmanden.

De fleste af os stammer jo fra Landet, og der har da ogsaa her paa Egnen hersket det bedste Forhold mellem By og Land ned gennem Tiderne, saa vi kan med Rette sige, at vi føler os mere forbundne, end Tilfældet kan være mellem Købstad- og Landbefolkningen.

En ældre Landmand sagde engang til mig, et af de første Aar jeg var i Ulfborg: „Du kan sagtens snyde mig i Handel een Gang, men saa bliver det ogsaa kun den ene Gang". Denne Udtalelse, som jeg forøvrigt har hørt mange Gange siden, lagde jeg mig bag Øret, — og det er i Grunden vise Ord; ja, saa vise, at de er gode at bygge en Fremtid paa, det være sig Forretning, Landbrug eller anden Virksomhed.

Der er det ved Vestjyden, som vi, der er „indvandret", kan se, har man først hans Tillid, den kan være vanskelig at vinde, men er den der først, saa er den der ogsaa helt og ægte. — Man kan ogsaa komme ud for Humor, der endda kan holde sig i mange Aar. Engang, da jeg var ganske ny og nybagt her i Ulfborg, kom en Hedebonde, en ret velstaaende Mand ind i Forretningen. Han var efter den Tids Skik i blaa Vadmelsklæder, sort Hat og Fipskæg, noget foroverbøjet og gik med Stok, og han var godt skaaret for Tungebaandet. Hans Ærinde var at se den nye Butik og maaske se ham lidt efter i Sømmene, der stod der og ekspederede. Da det blev hans Tur, bad han mig vise sig, hvad vi havde i Habitter og Frakker, det var til en Søn, som saa senere skulde komme ned og gøre sit Indkøb. Da Forevisningen var overstaaet, sagde Hedebonden: „Saa ka A val fo Kredit te Mikkelsdau", hvortil jeg efter at have set paa Mandens Udseende sagde, at det kunde der ikke være Tale om. Svaret kom lidt rask, men Manden lod som intet, sagde Farvel og gik sin Vej. Jeg forsøgte at faa hans Navn og Adresse, men det lod sig ikke gøre.

Senere blev jeg af en Købmand paa Hjørnet oplyst om min Vildfarelse. Det var en af Egnens rigeste Mænd, jeg havde nægtet Kredit, — det kunde Købmanden fortælle mig, for Manden var gaaet direkte til ham og fortalt,

Gadeparti fra Ulfborg

hvad der var hændt ham i Ulfborg for første Gang. De havde faaet sig en rigtig god Latter, og jeg maatte i mange Aar høre for min lidet fikse Maade at handle paa. Jeg blev da ogsaa senere klar over, at Manden slet ikke vilde have haft Kredit, men blot prøve mig af.

Taler man med en Landmand af i Dag, findes der jo Folk med den samme Humor, men Tiden er en anden, der maa mere rationel Drift til end tidligere. Landbruget er inde i en stor teknisk Udvikling, der maa følges med i alt det nye, der kommer frem paa maskinteknisk Omraade. Vi ser jo da ogsaa, at selv om Landbruget næsten kun beskæftiger det halve Mandskab som før Krigen, er Produktionen steget betydeligt, hvilket først og fremmest skyldes Dygtighed hos den enkelte Landmand, men ogsaa det at Landbruget har forstaaet at tage Videnskaben i sin Tjeneste.

Skulde jeg her ved Landboforeningens 50 Aars Jubilæum ønske noget, saa maa det være, at der i Fremtiden stadig maa findes gode og initiativrige Mænd inden for Foreningens Rækker.

P. Rex Christensen.

Landbrugets Fremtidsmuligheder

Det er naturligt, at man i et Jubilæumsaar ser tilbage over den Tid, der er gaaet og betragter de Resultater, der er naaet, for maaske derudfra at gøre Bestik for Fremtiden.

Første Halvdel af det tyvende Aarhundrede har været en Opgangstid, folkeligt, kulturelt og økonomisk, men det er ikke til at tage Fejl af, at mange Landmænds Sind og Tanker er opfyldt af en vis Ængstelse for, om den stigende Linie, disse Forhold vedrørende, fremover vil kunne holdes. Det vil afhænge af flere Ting og Forhold, og nogle af disse har vi meget ringe eller maaske slet ingen Indflydelse paa. Verdenspolitiske Forhold i Øst og Vest kan vi ikke gøre os Haab om at paavirke synderligt, og erhvervs- og handelspolitiske Forhold herhjemme og i vore Aftagerlande har Landmændene ofte en temmelig ringe Indflydelse paa, og netop disse Forhold kan i høj Grad blive bestemmende for, hvorledes Bondens Levevilkaar bliver i Fremtiden. Men naturligvis vil det for den enkelte blive meget afgørende, om han forstaar sine Ting og den Tid, han lever i og indretter sin Bedrift derefter.

Dette med at forstaa Tiden bestaar bl. a. i at vurdere Produktions- og Afsætningsforholdene nøgternt og herunder regne med, at Landmandens privat-økonomiske Bedømmelse af disse Forhold ikke altid falder sammen med den Vurdering Nationaløkonomer og Politikere lægger til Grund, naar de finder Anledning til at indføre Restriktioner for Erhvervene, der griber dybt ind i Dispositionsfriheden, og dette gælder i særlig Grad Landbruget.

I Efterkrigstiden har vi staaet og staar stadig over for en Række Opgaver af samfundsmæssig Art, af hvis heldige Løsning vor økonomiske Fremtid er afhængig. En af de vigtigste har været og er den at bringe Eksporterhvervene op paa højeste Ydeevne, da det jo er meget afgørende for, om vi fortsat kan faa tilfredsstillet vort store Behov for fremmed Valuta. — Selv om vi inderligt maa ønske, at Industri, Fiskeri og Skibsfart maa være i Stand til at øge deres valutaskabende Evne, saa kan vi sikkert trygt regne med, at det endnu langt ind i Fremtiden vil være overladt til Landbruget at skaffe de største Valutabeløb, saa der er al mulig Grund til at arbejde for en Forøgelse af Landbrugseksporten, saa længe Varerne finder Afsætning til nogenlunde gode Priser.

Landbrugets Forsyning med udenlandske Raastoffer, Kraftfoder og Kunstgødning er jo noget, der spiller en stor Rolle i den Forbindelse, men det maa ikke glemmes, at Fordelen ved Kraftfoderanvendelsen er betinget af, at der bestaar et rimeligt Forhold mellem Foderstofpriserne og Priserne paa de forædlede Landbrugsprodukter, og de senere Aars Prisudvikling har desværre stillet det danske Landbrug mere og mere ugunstigt, og Landmændene har da ogsaa taget Konsekvensen af denne Udvikling og i højere Grad indstillet sig paa at basere Husdyrproduktionen paa den hjemlige Avl. Det vil sikkert være klogt at sætte alle Kræfter ind paa at øge Avlen paa Danmarks Jord, hvilket Priserne paa vort andet vigtige Raastof, Kunstgødningen, opfordrer til, da det er et af vore allerbilligste Driftsmidler, og de fleste Landmænd har vel ogsaa et aabent Øje for Kunstgødningens driftsmæssige Værdi.

Landbrugets Mekanisering, der jo ogsaa spiller en meget betydelig produktionsmæssig Rolle, udmærker sig derimod ikke særlig ved sin Billighed, tværtimod, den kræver stor Investering, og jeg tror ikke, den i alle Tilfælde nedsætter Driftsomkostningerne. Dog skal man ikke bebrejde Landmændene, at de køber Maskiner, for Arbejdet skal jo gøres, selv om det er dyrt.

En kendt Industrimand, Chr. H. Olesen, udtalte fornylig: „Maskiner er Vejen til Velstand", og dette har sikkert ogsaa sin Rigtighed, naar Talen er om Industri, men jeg tror, der skal passes meget godt paa, om man med Rette kan sige det samme om Landbrug, bl. a. af den Grund at vi jo ikke kan udnytte Mekanikken nær saa effektivt, som Industrien kan. De fleste Landbrugsmaskiner har jo relativt faa aarlige Arbejdstimer, og saa maa det heller ikke glemmes, at Landbrugsproduktion i langt højere Grad end Industriproduktionen er afhængig af det Tempo, hvori Naturen producerer. Den Stofproduktion, der foregaar i Landbruget, paa Mark og i Stald, er jo bunden til ganske bestemte Naturlove, som vi ikke kan paavirke saa forfærdelig meget. Vi høster kun een Gang om Aaret, og Køerne kælver, forhaabentlig da, kun een Gang om Aaret. — Disse Forhold burde de „landbrugskyndige" Byboere tage i Betragtning, naar mange af dem ofte giver Udtryk for en stærk Tro til, at bare Landbruget faar Maskiner nok, saa følger Produktionsforøgelsen automatisk efter. Dette er ingenlunde sikkert, og meget af den Mekanisering, der har fundet Sted de senere Aar, har mere taget Sigte paa at erstatte manglende menneskelig Arbejdskraft end paa Produktionsforøgelse.

Betragter man Spørgsmaalet samfundsøkonomisk, skulde det synes langt klogere at bringe nogle af Byernes mange tusinde Mennesker, der er placeret ved uproduktivt Arbejde eller er helt arbejdsløse, i Forbindelse med det produktive Arbejde paa Landet, saaledes at f. Eks. Arealerne med Roer og Kartofler kunde udvides uden Ængstelse for, hvorledes man faar det dermed forbundne Arbejde gjort. Det maa nu ikke overses, at den Driftsform, dansk Landbrug har specialiseret sig i, er meget afhængig af, at der til enhver Tid er arbejdsvante og arbejdsvillige Hænder parat til at udnytte alle Produktionsmuligheder. — Det er efter min Mening en af de

værste Skævheder i Samfundstilstandene, at der er for mange Folk i Byerne og for faa paa Landet, og Udvandringen fra Land til By har jo staaet paa gennem længere Tid.

Vil man undersøge Aarsagerne til denne idelige Indvandring til Byerne, er det jo ikke vanskeligt at faa Øje paa, at højere Pengeløn, kortere Arbejdstid samt lettere Adgang til Uddannelse, Sport og anden Adspredelse har virket tillokkende paa mange unge Landboere, saa der er maaske ikke noget særligt unaturligt i, at de er forsvundet fra Landet. Men der er for mig heller ingen Tvivl om, at Fagforeningernes Løn- og Understøttelsespolitik bærer sin store Del af Skylden for Landets Affolkning, og det er paa høje Tid, man fra den Side erkender, hvilken Fare disse Forhold indebærer for den intensive og valutaskabende Landbrugsbedrift. Der er i høj Grad Grund til at mindes, hvad afdøde Statsminister Stauning sagde paa et Arbejderstævne: „Enten vi kan lide Bonden, eller vi ikke kan lide ham, saa lad os altid huske paa, at det er ham, der skaffer Valutaen". — Dette med at faa Folk til at blive ude paa Landet og maaske faa nogle til at vende tilbage fra Byen er sikkert ikke nogen let Sag, men hvis alle Byfolk var klar over den produktionsmæssige Betydning heraf, tror jeg, der vilde blive gjort Forsøg paa at vende Strømmen. I den Forbindelse spiller jo Løntariffer og Arbejdstidsbestemmelser en stor Rolle, og hvis Fagforeningerne ikke kan føre Bevis for, at Landbrug i Danmark kan drives med Tarifløn og 8 Timersdag, og det vil blive uhyre vanskeligt at bevise, saa burde der fra den Side gøres de nødvendige Indrømmelser til det Landbrugsarbejde, som danner en saa væsentlig Del af Grundlaget for den Eksport, vor hele Økonomi er opbygget paa, og af hvis Trivsel vor Levestandard i Fremtiden vil være afhængig.

Enhver, som er i Stand til at se Tingene under „Forretningen Danmarks" Synsvinkel, vil forstaa, hvor vigtigt det er, at den intensive Drift opretholdes og forhaabentlig stadig kan udvikles, og lad mig slutte mine Betragtninger med Ønsket om, at Byboerne vil se lidt nøjere paa forskellige Forhold vedrørende Landbruget og herunder lægge Mærke til, hvilket gunstigt Forhold der i Landbruget er mellem den Produktion, der foregaar, og det Valutaforbrug, der finder Sted. Det vilde sikkert medvirke til, at mange flere vilde betragte Landmandens Gerning med Agtelse og Forstaaelse, og ogsaa det vil have stor Betydning for, at Fremskridt fortsat kan gro paa de danske Agre til Gavn for os alle.

Jens Hauskov.

Konsulentvirksomheden

Navnet Konsulent bruges om en faglig Raadgiver og Vejleder, og de første Landbrugskonsulenter var erfarne og kyndige Praktikere, der nød deres Standsfællers Tillid, og derfor ganske naturligt kom til at fungere som Raadgivere for disse. — Nu er praktisk talt alle de Konsulenter, der er ansat af Landboforeningerne eller Husmandsforeningerne, Folk, der ved Landbohøjskolen har taget Eksamen som Landbrugskandidater, og Staten stiller da ogsaa som Betingelse for at yde Tilskud til en landbrugsfaglig Konsulents Løn, at denne skal være Landbrugskandidat.

Angaaende Landboforeningernes Konsulentvirksomhed kan det nævnes, at Ulfborg-Hind Herreders Landboforening allerede i 1859 vedtog at yde et lille Tilskud til en *Bimester,* som skulde give Vejledning i Biavl til de Medlemmer, der ønskede det. Som Eksempel paa en dygtig Praktikers Konsulentvirksomhed skal nævnes, at Gdr. *Niels Bro,* Vester Damgaard i Ulfborg fra 1895 til 1901 virkede som Konsulent i Husdyrbrug for Fællesledelsen for Kvægavls- og Kontrolforeninger i Ringkøbing Amt. Han efterfulgtes i 1901 af *Niels Madsen Sørensen,* der virkede til 1911, da han afløstes af Landbrugskandidat *Mads Christoffersen Jørgensen.*

Ulfborg og Omegns Landboforening antog den 1. April 1907 sammen med Ulfborg-Hind Herreders Landboforening og Videbæk og Omegns Landboforening Landbrugskandidat *Martin Gisselbæk* som Konsulent i Planteavl og med den Opgave at anlægge og passe Markforsøg med forskellige Gødningsmængder.

Efter Konsulent Gisselbæks Bortrejse i 1912 varetoges Planteavlsarbejdet i de 3 Landboforeninger af Konsulenten for Fællesledelsen for Kvægavls- og Kontrolforeninger i Ringkøbing Amt, og denne Ordning fortsattes indtil 1921, da de 3 Landboforeninger, der i Mellemtiden var blevet til 4, idet Brejning-Hover-Nr. Omme m. fl. Sognes Landboforening var oprettet i 1915, igen antog en særskilt Konsulent i Planteavl.

De af Fællesledelsens Konsulenter, der ogsaa har virket som Planteavlskonsulenter, har været følgende Landbrugskandidater:

Mads Christoffersen Jørgensen 1912—1914.
Niels Bredkjær 1914—1915 (senere Forstander paa Tune Landboskole).
Hans Peter Christiansen 1915—1918.
Arne Høgsbro Holm 1918—1919 (nu Generalsekr. i Landbrugsraadet).
Laurids Lauridsen 1919—1921 (nu Graasten Landbrugsskole).

Konsulent L. Lauridsen fortsatte som Konsulent i Husdyrbrug for Fællesledelsen til 1924, da han rejste til Graasten og afløstes af Landbrugskandidat *Svend Grue-Sørensen*, Hjerm. Efter at Konsulent Grue-Sørensen i 1947 var blevet indvalgt i Folketinget, efterfulgtes han af den nuværende Husdyrbrugskonsulent, Landbrugskandidat *Hans Møller*, Holstebro.

Som Planteavlskonsulent for de forannævnte 4 Landboforeninger blev i 1921 ansat Landbrugskandidat *Johannes Ridder* (nu Forstander for Landøkonomisk Driftsbureau). I 1922 afløstes Konsulent Ridder af Landbrugskandidat *Anders Kristensen Østergaard*, og da denne i 1926 gik over i anden Virksomhed, blev Landbrugskandidat *Andreas Skarregaard* ansat.

I 1936 ophørte Samarbejdet med Ulfborg-Hind Herreders Landboforening, og denne Forening beholdt Konsulent Skarregaard, medens Ulfborg og Omegns Landboforening fortsatte Samarbejdet med Videbæk og Omegns og Brejning-Hover-Nr. Omme m. fl. Sognes Landboforening. De 3 samarbejdende Landboforeninger ansatte Landbrugskandidat *Karl Bank* som Planteavlskonsulent med Bopæl i Ulfborg.

Ved Konsulent Banks Overtagelse af anden Stilling 1. Maj 1948 ophørte Samarbejdet med de 2 andre Landboforeninger, og Ulfborg og Omegns Landboforening ansatte Landbrugskandidat *Niels Stigsen* som Foreningens Planteavlskonsulent.

Som Medlem af De samvirkende landøkonomiske Foreninger i Ringkøbing Amt har Ulfborg og Omegns Landboforening Adgang til at benytte de af Samvirksomheden ansatte Konsulenter i henholdsvis Husdyrbrug, Fjerkræavl, Svineavl og Regnskabsføring samt Bygningskonsulenten.

St.

Bestyrelse og Udvalg

Ifølge Landboforeningens nugældende Love vælges Formanden af Generalforsamlingen for en 3-aarig Periode. Foruden Formanden bestaar Bestyrelsen af 11 Medlemmer, idet der vælges 1 Bestyrelsesmedlem for hvert Sogn og 2 Medlemmer fra det Sogn, som har det største Antal Medlemmer i Foreningen, der i Dag dækker 10 Sogne. — Den nuværende Bestyrelse bestaar af følgende:

Gdr. Jens Hauskov, „Nr. Vium", Ulfborg (Formand).
Gdr. Kr. Korsgaard, Fjand, Sdr. Nissum (Næstfmd. og Kasserer).
Gdr. Kr. Skovmose, „Bakgaard", Ulfborg.
Gdr. P. Tang Nielsen, „V. Tang", Ulfborg.
Gdr. P. Jensen Toft, Gørding.
Gdr. Chr. Skallebæk, Vemb.
Gdr. Chr. Christensen, „Holmgaard", Raasted.
Gdr. Jens Lystbæk Jeppesen, Staby.
Gdr. Marius Jensen, „Nygaard", Husby.
Gdr. Kr. Gravsholt, Vedersø.
Gdr. Martin Nygaard, Madum.
Gdr. Haakon Kristensen, Thorsted.

Planteavlsudvalg:

Gdr., Landbrugskandidat Kr. Ebbensgaard, Ulfborg (Formand).
Forstander P. Pedersen, Viumgaard, Ulfborg.
Gdr. Valdemar Vejbæk, Husby.

Husdyrbrugsudvalg:

Gdr. Niels Østergaard, Lillelund (Formand).
Gdr. Kr. Bennedsgaard, Vemb.
Gdr. Hans Hansen, Vedersø.

Ungdomsudvalg:

Udvalget danner sammen med 3 af Egnens Husmandsforeninger valgte Medlemmer et Fælles-Ungdomsudvalg.
Gdr. Kr. Gravsholt, Vedersø (Formand).
Gdr., Landbrugskandidat Kr. Ebbensgaard, Ulfborg.
Gdr. Niels Østergaard, Lillelund.

Forreste Række fra venstre: Jens Lystbæk Jeppesen, Vald. Vejbæk, Jens Hauskov, Kr. Korsgaard, Kr. Ebbensgaard, Kr. Bennedsgaard.
Midterste Række: Kr. Skovmose, Kr. Gravsholt, P. Tang Nielsen, P. Pedersen, Martin Nygaard, Hans Hansen.
Bagerste Række: N. Stigsen, Haakon Kristensen, P. Jensen Toft, Niels Østergaard, Chr. Christensen, Marius Jensen. (Foto: Sørensen, Ulfborg).

Kr. Sand Korsgaard

* *25. September 1866* — † *16. Juni 1951*

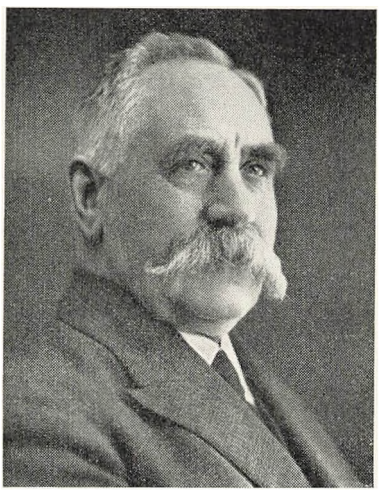

Netop som denne Bog gaar i Trykken, kommer der Meddelelse om, at Gaardejer *Kr. Sand Korsgaard*, Vester Holm i Ulfborg, er afgaaet ved Døden, næsten 85 Aar gammel.

Kr. Sand Korsgaard er, uden Forklejnelse for nogen, det mest kendte Navn i den nyere Tid indenfor Landbrugsorganisationernes Virkeomraade paa denne Egn. Han har boet paa Gaarden V. Holm siden 1910, da han flyttede fra sin Fødegaard, Korsgaard, i Sdr. Nissum. Allerede dengang havde han „traadt sine Børnesko" i det offentlige Livs Tjeneste, idet han var Medstifter af baade Mejeri og Brugsforening, Medlem af Sdr. Nissum Sogneraad m. m.

I de 41 Aar, han har boet i Ulfborg, er han blevet en kendt Mand Jylland over. Hvorsomhelst Landbrugets Mænd mødtes i større Tal, der mødte man ogsaa Kr. Sand. Han var Kaaringsdommer ved Hoppekaaringerne, Medlem af Statshingsteskue-Kommissionen, Hestedommer paa Ungskuet og den selvskrevne Formand for den hjemlige Hesteavlsforening. Hans fine Bestand, hans altid utrættelige Arbejde for den jyske Hesteavls

Fremme og for at faa noget af det bedste Materiale til Egnen, alt det gjorde Kr. Sand Korsgaard kendt og paaskønnet uadtil, og hans Hjemegn vil være ham megen Tak skyldig. — Han var Æresmedlem af Ulfborg og Omegns Hesteavlsforening.

Ogsaa af Ulfborg og Omegns Landboforening var Kr. Sand Korsgaard Æresmedlem (Foreningens hidtil eneste). Og det er et Spørgsmaal, om det er dette eller hint Arbejdsomraade, der har haft hans største Bevaagenhed. I hvert Fald var Landboforeningen et af hans „egne Børn", idet han var med ved dens Stiftelse i 1901. Han var Medlem af Bestyrelsen indtil 1910 og igen fra 1923—35. 1908—10 og 1923—35 var han Foreningens Formand. I alle disse Aar var han den utrættelige Leder af Møder og Dyrskuer, af Arbejdet i dets mange Forgreninger. Han gav uden Smaalighed af sin Tid og sine Kræfter, og han havde den Glæde at se Landboforeningen gro sin stille Gang og vokse sig stor og dygtig nok til at indtage en smuk Plads blandt Landsdelens øvrige Landboforeninger. Da han gik af, kunde han give Foreningen videre til sin Efterfølger som en Virksomhed i fuld Blomst, og han vidste, at udefra stod der Ære og Respekt om Ulfborg og Omegns Landboforening.

Nu er han død, — kun kort Tid før Landboforeningen kan fejre sit 50 Aars Jubilæum. For mange af de gamle vil Ulfborg og Omegns Landboforening og Kr. Sand Korsgaards Navn næsten staa som to Fortolkninger af det samme Begreb. Og saa sælsomt føjer det sig altsaa, at dette Mindeskrift ogsaa maa skrive *hans* Livs Runer.

Anna Vang Lillelund.

Indholdsfortegnelse

Forord 7
Klogt at kaste 9
Tiden, der gik 11
P. Bach Thingstrup og hans Livsgerning i taknemlig Erindring 28
Indtryk af Planteavlen paa Ulfborgegnen 30
Indtryk af Forsøg- og Oplysningsarbejdet paa Egnen .. 33
Kartoffelsektionen 35
Plantningen paa Ulborgegnen 37
Hedens Saga 40
Kvægavlen paa Ulfborgegnen 43
Hesteavlen paa Ulfborgegnen 46
Sygdomsbekæmpelse hos Husdyrene..... 49
Den gamle Gaard 51
En Landhusmoders Betragtninger 53
Det landbrugsfaglige Ungdomsarbejde paa Egnen 56
Arbejdsproblemer, Mekanisering og Rationalisering .. 60
Historisk Oversigt over Udløbsforholdene ved Nissum Fjord 65
Nissum Fjordenge før og nu 70
Afvandingen af Engene i Husby Sogn 73
Madum Aas Regulering og Afvanding af Staby-Vedersø Enge 76
Kartoffelfondens Forædlingsgaard, Viumgaard 78
Ulfborg og Vemb Stationsbyer og Forholdet mellem Land og By 80
Land og By 83
Landbrugets Fremtidsmuligheder 85
Konsulentvirksomheden 88
Bestyrelse og Udvalg 90
Kr. Sand Korsgaard 92